

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 43.

Torsdagen den 28 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet **Stadener**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Möllers interpellation angående blindvårdens ordnande, erhöll ordet och yttrade: Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Gustaf Möller till mig framställt följande frågor:

*Ang.
blindvårdens
ordnande.*

Är det statsrådets avsikt att påskynda utarbetandet av förslag till ordnande av blindvården med särskilt beaktande av frågan om blindhetsersättning?

Är det statsrådets avsikt att för 1932 års riksdag framlägga förslag i ämnet?

Då jag nu går att besvara dessa frågor, vill jag till en början erinra därom, att dåvarande departementschefen den 22 juni 1920 anhöll om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för utredning rörande blindfrågan. Enligt föredragandens mening vore det nödvändigt att å stat och kommun överflytta en del av vad som hittills bekostats och utförts till blindväsendets fromma.

Den 10 april 1922 avgåvo de sakkunniga sitt betänkande i ämnet. Efter redogörelse för blindvårdens utveckling föreslogo de sakkunniga vissa åtgärder från statsmakternas sida. För beredande av ett inkomstillägg åt arbetande blinda (s. k. blindhetsersättning) hemställde de sakkunniga dels om åläggande för kommunerna att lämna ett understöd utan fattigvårdsnatur, dels ock att ett årligt förslagsanslag å 400,000 kronor utverkades för att ersätta kommunerna till halva och i vissa fall till hela beloppet vad de utbetalat för blindhetsersättningar. Såsom bilaga till betänkandet var fogat ett förslag till lag om blindhetsersättning.

Av alla de sakkunnigas förslag till förbättrande av blindvården har intet väckt ett sådant intresse och så livliga förhoppningar inom blindvärlden som den ifrågasatta blindhetsersättningen, även om man bland de blinda ansett att de sakkunniga icke gått nog långt. På uppdrag av riksblandkongressen den 22—25 februari 1926 har De blindas riksförbunds interimstyrelse uttalat att det vore lämpligt att ersättningen beräknades lika över hela landet och fastställdes till 800 kronor för individ. Blindhetsersättningen borde lämnas av staten och utbetalas av pensionsstyrelsen. I en till statsministern ingiven petition hava dessutom ett stort antal av landets blinda påyrkat bifall till interimstyrelsens förslag.

En helt motsatt uppfattning rörande den ifrågasatta blindhetsersättningen har å andra sidan gjorts gällande i flera av de över sakkunnigbetänkandet infordrade utlåtandena. I ett stort antal av dessa framställas nämligen mot det tilltänkta anordnandet av blindhetsersättningen vissa erinringar. Även i det senast inkomna utlåtandet i ämnet, nämligen det som den 30 september 1929 avgivits av pensionsstyrelsen, göras gällande vissa kritiska synpunkter å blindhetsersättningen.

Ang.
blindvårdens
ordnande.
(Forts.)

Vid 1929 års riksdag väcktes två likalydande motioner i ämnet, i vilka hemställdes att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1930 års riksdag framlägga förslag till lag om blindhetsersättning.

I sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 7, anförde andra lagutskottet bland annat följande:

»De föreliggande motionerna avse att ur blindvårdssakkunnigas betänkande utbryta förslaget om blindhetsersättning och göra detsamma till föremål för särskild prövning. Utskottet anser emellertid en sådan anordning icke lämplig.»

I enlighet med utskottets hemställan fann riksdagen motionerna icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Såsom interpellanten erinrat har slutligen 1930 års riksdag, med anledning av två inom riksdagen väckta motioner, i skrivelse den 14 mars 1930 (nr 70) anhållit att Kungl. Maj:t ville så snart ske kunde för riksdagen framlägga förslag till blindvårdens ordnande på ett tillfredsställande sätt. Av vederbörande utskotts i riksdagsskrivelsen återopade utlåtande framgår att vid förberedande av den förestående reformen av blindvården lämpligheten av blindhetsersättning bör bliva föremål för särskild uppmärksamhet.

Såsom den nu av mig lämnade redogörelsen ger vid handen, föreligger sedan åtskilliga år tillbaka ett omfattande och såväl ekonomiskt som organisatoriskt genomgripande förslag till reformer inom blindvården. På grund av den långa tid, som förflutit efter avgivandet av det i frågan föreliggande sakkunnigbetänkandet, anmälde dåvarande departementschefen den 25 april 1930 för Kungl. Maj:t, att det syntes honom nödvändigt, att en överarbetning av detsamma komme till stånd. Därvid borde givetvis hänsyn även tagas till dels under mellantiden inträffade förändrade förhållanden, dels ock de synpunkter, som framkommit i de i ärendet avgivna utlåtandena ävensom i de förut omnämnda uttalandena. I all synnerhet borde den ekonomiska sidan i de föreliggande frågorna beaktas, varvid det givetvis borde vara av vikt att tillse att vid lösandet av desamma staten icke tillskyndades kostnader utöver vad som kunde anses med hänsyn till det allmännas intressen rimligt och billigt. I enlighet med föredragandens hemställan uppdrog Kungl. Maj:t åt särskild person att såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträda med verkställande av utredning och framläggande av förslag såväl rörande blindvårdens ordnande som ock rörande ifrågasatt omorganisation av dövstumundervisningsväsendet.

Enligt vad jag inhämtat av utredningsmannen har hans arbete närmast varit inriktat på utredning av den senare av nämnda frågor, men denna utredning har nu fortskridit så långt, att det kan förväntas att utlåtande med förslag i ämnet skall bliva till Kungl. Maj:t avlämnat under loppet av hösten 1931, så att proposition rörande dövstumundervisningsväsendet eventuellt skall kunna avlåtas till 1932 års riksdag.

Beträffande frågan om blindvårdens ordnande har jag mig icke bekant, huru långt arbetet härmed fortskridit, men det är min avsikt att få denna utredning påskyndad på ett sådant sätt, att en prövning av densamma från Kungl. Maj:ts sida kan komma till stånd snarast möjligt. Huruvida frågan om blindvårdens ordnande, vilken fråga jämväl innehåller problem av ekonomisk natur och som torde i och för sin lösning påkalla statens ekonomiska medverkan, kan komma att föreläggas 1932 års riksdag, undandraget sig tyvärr för närvarande mitt bedömande.

Herr Möller: Jag skall tillåta mig att frambära mitt tack för det svar, som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har givit på mina frå-

gor. Vad jag nu säger innebär inte något slags lasteligt tal om herr statsrådets förhållande till denna sak, men jag måste säga, att vi här ha ett nytt praktexempel på hur ärenden kunna skötas i detta land. År 1922 avlämnades ett sakkunnigeutlåtande, åtta år därefter var en av de kungliga myndigheter, vars omdöme skulle inhämtas om utlåtet, nämligen pensionsstyrelsen, färdig med sitt yttrande. Det är naturligtvis inte förenligt med någon rim och reson, att ett ämbetsverk skall kunna uppskjuta avgivandet av svar på en remiss under en tid av omkring åtta år — det måste jag först konstatera — och jag undrar, om det inte skulle vara lämpligt med hänsyn till de exempel man hittills haft för ögonen, att det inom de olika departementen gjordes en liten undersökning om obesvarade remisser av annat slag, som måhända äro lika gamla men som hamnat i någon byråchefs eller någon aktuariers eller någon kanslisekreterares låda och komma att få ligga där, till Kungl. Maj:t finner, att vederbörande behöver en påstötning.

Det är ju också rätt egendomligt, att den utredningsman, som samtidigt fått frågan om både dövstumundervisningen och blindvårdens ordnande om hand, såvitt man kan förstå av svaret, tagit upp frågan om dövstumundervisningen, där såvitt jag kan erinra mig riksdagen inte ansett sig behöva göra samma påminnelse, som den gjorde 1930 genom särskild skrivelse beträffande blindvården. Han har tagit upp dövstumundervisningen, sannolikt därför att han tyckt den frågan vara enklare — jag vet ju inte heller, om han fått någon påtryckning från departementet i den riktningen, att han först skulle ta den fråga, som riksdagen inte ansett vara lika trängande som frågan om blindvården och blindhetsersättning.

Nu ligger det uppenbarligen till så, att vederbörande — det kan man läsa mellan raderna i svaret — praktiskt taget ännu inte har sysslat med frågan om blindvården, utan skall väl ta upp den, när han någon gång på hösten blir färdig att framlägga sitt förslag om dövstumundervisningen. Under sådana omständigheter är det ju mycket möjligt eller rättare sagt troligt, att ärendet inte kan bli färdigt att föreläggas 1932 års riksdag.

Jag vill påpeka, att ur ekonomisk synpunkt kan denna sak inte anses tillhöra de stora frågorna. Det är ju inte något tvivel om, att en något så när ordentligt genomförd blindhetsersättning kommer att kosta staten pengar och måhända också kommer att kosta kommunerna något pengar. Jag vill emellertid påpeka, vad som är sagt många gånger förut, att de blinda ha två yrken: borstbinderi och korgmakeri. Dessa yrken äro de praktiskt taget ensamt hänvisade till, och båda äro i utdöende. Man måste ha sin uppmärksamhet fäst på det faktum, att under dessa omständigheter blir de blindas ställning för varje år som går sämre och sämre, och det bör därför efter min uppfattning vidtagas särskilda åtgärder för att påskynda en lösning av denna fråga, viktig bara för ett ringa antal människor visserligen, men människor som på grund av sitt lyte befinna sig i en alldeles särskilt olycklig belägenhet.

Jag skall för övrigt inte gå in på frågan om de blinda, men jag skulle vilja hemställa till herr statsrådets övervägande, huruvida det inte skulle vara möjligt att, i stället för att behålla den sakkunnige, som tillsattes den 25 april, man försökte ordna den begärda överarbetningen av förslaget inom departementet självt, om det inte skulle vara möjligt att herr statsrådet tog saken i sin egen hand, gav vissa riktlinjer för hur frågan borde lösas och lät utarbeta ett departementsförslag. Jag kan inte hjälpa, att jag tycker det är ganska bedröfligt, att de blinda för försumliga myndigheters skull — och det är vad det här är frågan om — skola behöva gå och vänta år efter år, år efter år, utan att den fråga blir löst, som borde ligga oss alla varmt om hjärtat. Den är inte så förfärligt komplicerad; andra länder ha kunnat ta mycket enklare på detta spörsmål. I Danmark t. ex. har genomförts en blindhetsersättnings-

Ang.
blindvårdens
ordnande.
(Forts.)

*Ang.
blindvårdens
ordnande.
(Forts.)*

lag, som jag skulle tro i vissa avseenden är fullkomligt mönstergill. Man behöver inte göra en fråga som denna mera invecklad, än den i verkligheten är. Förstår man att ta saken på ett något så när enkelt vis, så tror jag, trots allt, att det ännu skall kunna föreligga möjligheter att få ett förslag färdigt till nästa års riksdag.

Herr statsrådet **Stadener**: Herr talman! Det eftertryck, med vilket herr Möller framhållit denna angelägenhet, kommer icke att förfela sin verkan på det departement som jag för närvarande företräder. Jag är övertygad om, att de regeringar, som avlöst varandra sedan 1922 — det har varit regeringar av mycket olika sammansättning — samtliga varit besjälade av livligt intresse för de blindas vård och för lösningen av blindhetsersättningens stora problem. Men av anledningar, som jag inte känner till, har ärendet blivit uppskjutet. För ögonblicket är nog svårigheten snarast den — och det har kanske varit samma förhållande rätt länge — att man inom ecklesiastikdepartementet har så begränsad tillgång till arbetskraft, att ett icke ringa antal ärenden måste ligga alltför länge på departementets bord och på de olika byråerna till beredning. Om man hade utsikter att kunna få en utökning av arbetskraften inom ecklesiastikdepartementet, så skulle säkerligen denna fråga och åtskilliga andra bli raskare behandlade. Vare sig sådan utsikt föreligger eller icke, kommer jag, herr talman, att undersöka på vilka vägar det nu behandlade ärendet kan bli färdigberett så snart som möjligt.

*Ang. åtgärder
till skydd
för svenska
sjömän vid
vistelse i
främmande
hamnar.*

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet **Hansén**, som anmält, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Bergmans interpellation angående åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar, och nu anförde: Herr talman! Med kammarrens tillstånd har herr Bergman — under framhållande bland annat att den omständigheten, att nordiska sjömän i proportionellt mycket större antal än andra nationers sjömän bleve utsatta för utplundring och andra olycksöden i utländska hamnar, i väsentligaste mån berodde på att enligt gällande sjömanslagstiftning praktiskt taget nära nog hela den intjänade hyran omedelbart kunde utbetras under uppehåll i främmande hamn — till mig framställt följande frågor:

1) När kan det förväntas, att den inom handelsdepartementet år 1925 igångsatta utredningen angående ifrågasatta åtgärder till skydd för svenska sjömäns liv, hälsa och egendom vid vistelse i främmande hamnar blir fullbordad?

2) Anser herr statsrådet, att de erkännansvärda åtgärder, som vidtagits av postsparbanken för att underlätta och uppmuntra sjömans insättning av en del av sin intjänade hyra samt de förslag, som framkommit om åtskilliga på främmande staters ovissa åtgärder beroende förbättringar av förhållandena i hamnstäderna, äro av den art, att de kunna förväntas avlägsna det väsentligaste av de överklagade olägenheterna?

3) Om så icke är fallet, är herr statsrådet betänkt på att förbereda någon av svenska statsmaktens beslut beroende verksam åtgärd i syfte att det nuvarande, i praktiskt sett oförminskad grad fortgående förödandet av svenska sjömäns liv, välfärd och tillgångar måtte hejdas?

Innan jag går att besvara den ärade interpellantens frågor, ber jag att till en början få lämna en redogörelse för den svenska lagstiftningens tidigare och nuvarande ställning till frågan om utbetalning av sjömans intjänata hyra.

Enligt 61 § sjölagen den 23 februari 1864 ägde sjöman vid tjänstgöringens början rätt att erhålla förskott å hyran, nämligen en månads hyra, om han var förhyrd månadsvis, och en fjärdedel av hyran, om han förhyrts för resa. På

den ort, där lasten till större delen eller helt och hållet lossades, ägde sjömannen erhålla »lika belopp av sin hyra, såvida det är förtjänt».

I 99 § av sjölagen den 12 juni 1891 stadgades, att sjöman under resan ägde utbekomma intill två tredjedelar av hyran, i den mån den var förtjänt. En tredjedel av hyran ägde befälhavaren innehålla till dess sjömannen entledigades.

Att bestämmelsen om förskott år 1891 uteslöts motiverades därmed, att sjöman, som önskar sådant förskott, kunde göra dess erhållande till villkor för förhyrningen, varjämte uttalades, att det ingalunda kunde anses lämpligt att i lagen uppställa såsom regel, att ett kontant förskott skall ställas till sjömannens disposition. Bestämmelsen om rätt för befälhavaren att innehålla en tredjedel av hyran motiverades med att man behövde något korrektiv mot rymning, varjämte ett dylikt stadgande ansågs lända till sjömannens verkliga nytta.

De nu gällande bestämmelserna i ämnet återfinnas i 1922 års sjömanslag 21 §, varest stadgas, att en tredjedel av hyra, som skall kontant utbetalas till sjömannen, kan av befälhavaren innehållas, till dess sjömannen avgår ur tjänsten. Innehållet belopp må dock icke vid någon tid överstiga hyra för en halv månad.

Som bekant tillkom sjömanslagen efter skandinaviskt samarbete. Då kommerskollegium och socialstyrelsen yttrade sig över det förberedande förslaget i ämnet, gjordes erinringar mot den sist angivna begränsningen till en halv månads hyra. Kommerskollegium föreslog sålunda, att denna föreskrift helt skulle utgå och stadgandet därigenom bringas i större överensstämmelse med då gällande lag, som syntes vara mera än förslaget ägnad att tillgodose sjömannens eget verkliga bästa, särskilt i utländska hamnar. Socialstyrelsen kunde — med hänsyn till det synnerligen behjärtansvärda och jämväl från nationalekonomisk synpunkt viktiga önskemålet att från förslösande rädda sjömannens intjänta avlöning — icke underlåta ifrågasätta, om ej den nya begränsningen till en halv månad borde utgå eller ock avsevärt utvidgas. Ämbetsverkens erinringar föranledde likväl ingen ändring i den föreslagna bestämmelsen.

Till befrämjande av sparsamheten bland sjöfolket upptogs emellertid i det förberedande förslaget till sjömanslag en bestämmelse, vartill motsvarighet tidigare saknades. Enligt denna skulle redaren åläggas skyldighet att, om sjöman det påfordrade, under tjänstetiden utbetala viss del av hyran till person här i riket eller insätta den för hans räkning i bank (det s. k. frivilliga dragsedelssystemet). Till stöd för detta förslag anförde kommittén, att sjöfolkets säregna levnadsförhållanden gjorde, att frestelserna för sjömannen att förlösa lönen allteftersom den kommer i hans hand säkerligen vore större än i flertalet andra yrken. Den stora betydelsen av att sjöfolkets sinne för sparsamhet uppmuntras och att sparandet stöddes syntes väl motivera, att lagstiftningen därvid medverkade, i den mån så kunde lämpligen ske. Det hade emellertid icke funnits tillrädligt, att härutinnan vidtagas åtgärder, som för sjömannens del hade karaktär av tvång.

Den nu åsyftade bestämmelsen om frivillig dragsedel innehålles i sjömanslagen 20 §.

Vad angår den av interpellanten åsyftade utredningen i anledning av vissa utav generalkonsuln Harald Petri gjorda framställningar med förslag till ändringar i sjömanslagen i syfte att utbetalningen av hyra i främmande hamnar måtte inskränkas, förhåller sig härmed sålunda.

Ett av Petri den 11 september 1924 avgivet första förslag innebar i huvudsak, att i utrikes fart endast hälften av den intjänade hyran under tjänstetiden skulle få utlämnas. Den andra hälften skulle vid avmönstring i Sverige överlämnas till sjömannen, men vid avmönstring å utrikes ort av fartygsbefälhavaren redovisas till vederbörande konsul, varefter beloppet skulle av konsuln

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ang. åtgärder
till skydd
för svenska
sjömän vid
vistelse i
främmande
hamnar.
(Forts.)

översändas till Sverige för att för sjömannens räkning insättas i sparbank. Så ofta under tiden för tjänsteavtalets bestånd hälften av tre månaders hyra eller mera funnes innestående, skulle den innehållna hyran, därest sjömannen så begärde, hemsändas genom första anträffade konsulat på motsvarande sätt som i avseende på hemsändning vid avmönstring.

Den 1 oktober 1925 anmodades kommerskollegium att avgiva utlåtande i ärendet. Kollegium beredde tillfälle för ett antal sjöfartsföreningar och sammanslutningar av sjöfolk att avgiva yttrande. Därvid ställde sig maskinfäbålet och sjömansunionen helt avvisande till förslaget. Sveriges allmänna sjöfartsförening ansåg verkningarna av sjömanslagens bestämmelser böra närmare undersökas, innan man skrede till ytterligare åtgärder, en uppfattning som även delades av fartygsbefälsföreningen. Redareföreningen ansåg syftet med förslaget värt så stort beaktande, att en utredning genom sakkunniga vore tillräddlig.

Sedan genom utrikesdepartementets bemedling ytterligare utredning i ämnet inhämtats från svenska konsulaten i åtskilliga hamnstäder, kom frågan i annat läge därigenom, att generalkonsul Petri den 18 mars 1929 inkom med ytterligare en skrivelse, vari han framlade ett i viss mån jämkat förslag till frågans ordnande. Vid sina diskussioner med sjömannens förtroendemän i olika delar av vårt land hade han bibragts den uppfattningen, att, ehuru man i princip ej ville ansluta sig till några lagstiftningsåtgärder, man dock hade mindre betänkligheter mot ett obligatoriskt dragsedelssystem än mot det i det ursprungliga förslaget framförda, enär dragsedeln redan ingått i sjömannens medvetande, fastän på frivillighetens väg. I anslutning härtill föreslog Petri, att utbetalning av sjömanshyra i utländska hamnar måtte inskränkas genom anordnande av obligatorisk oåterkallelig dragsedel för halva hyran till person, bankinrättning eller förening i Sverige under den tid, sjömannen vistas i utlandet.

Efter ytterligare utredningar i skilda hänseenden avgav kommerskollegium utlåtande i ämnet den 5 december 1930.

I detta utlåtande uttalade kollegium att antalet nödfall för sjömän, som orsakats av de av Petri påtalade missförhållandena, visserligen vore absolut taget mera beaktansvärt än man i allmänhet föreställde sig, men att detta antal dock vore *förhållandevis* ganska litet. I den mån så vore fallet måste enligt ämbetsverkets mening starkare krav ställas på de skäl, som tala för det allmännas ingripande i här ifrågasatt riktning.

För sin del ansåg sig kollegium icke kunna förorda, att en reform i den av generalkonsul Petri föreslagna riktningen *utan vidare* genomfördes.

Det vore nämligen enligt ämbetsverkets mening icke tillräddligt att vidtaga ändring i den så nyligen efter interskandinaviskt samråd antagna lagstiftningen, innan man på ett tillförlitligt sätt förvissat sig om att syftet med denna ändring icke kunde nås på andra vägar. Det funnes så mycket större fog för denna uppfattning som kollegium ansåg sig ha fullgiltig anledning utgå från att man inom de övriga nordiska länderna icke vore beredd att redan nu genomföra några mera vittgående ändringar i lagstiftningen på förevarande punkt.

De andra vägar för tillgodoseende av nu ifrågavarande syften, som enligt kollegii mening först borde grundligt prövas, vore de, på vilka man redan slagit in dels här i Sverige och dels internationellt. I utlåtandet lämnas en redogörelse härför, avseende bland annat sjömanshusens upplysningsverksamhet, postsparbankens propaganda för sparverksamheten, de insatser, som gjorts av föreningen för skandinaviska sjömanshem samt av statskyrkan, Evangeliska fosterlandsstiftelsen och missionsförbundet, varjämte kollegium även framhöll de av internationella arbetsbyrå planerade utredningarna för förbättring av vissa förhållanden i hamnstäderna. Skulle det mellertid, säger kollegium i fortsättningen, visa sig att målmedvetna åtgärder av antydd art icke förmått medföra

tillfredsställande eller väsentligt förbättrade förhållanden, syntes enligt kollegii mening av såväl humanitära som statsekonomiska skäl en mera generellt lagd tvångslagstiftning måhända vara ofrånkomlig.

Emellertid är kommerskollegii hemställan icke enbart av negativ innebörd. Vid sina överväganden i ärendet fann kollegium sålunda, att ett *visst steg* i den av generalkonsul Petri föreslagna riktningen skulle redan nu kunna komma i fråga, nämligen vad beträffar de yngsta åldersgrupperna inom sjömansyrket. I sådant hänseende föreslog kollegium, att om sjöman, som ej fyllt 21 år, är anställd å fartyg i utländsk fart, till honom månatligen ej skulle kontant utbetalas mera än en tredjedel av hyran. För den händelse sjömannen ej förfogade över återstoden efter dragsedel, skulle beloppet av redaren för sjömannens räkning insättas i postsparbanken.

Efter remiss avgavs sedermera den 14 februari 1931 utlåtande i ämnet av *socialstyrelsen*, varvid styrelsen överlämnade yttranden från Redareföreningen, Fartygsbefälsföreningen, Maskinbefälsförbundet, Radiotelegrafistföreningen, Nya Stewartsföreningen samt Eldareunionen och Sjömansunionen. Medan Redareföreningen inskränkt sig till att åberopa sina tidigare yttranden i ämnet, hava övriga hörda sammanslutningar efter längre motivering ställt sig bestämt avvisande till den föreslagna lagstiftningen.

För egen del har socialstyrelsen framhållit såsom otvivelaktigt, att betydande missförhållanden i nu ifrågavarande avseenden förefinnas. Det lede ej heller tvivel, att man inom alla kretsar, även bland sjömännen själva, numera vore fullt på det klara med att vidtagandet av åtgärder till missförhållandenas avhjälpande framstode som en angelägenhet av största vikt. Det vore endast beträffande frågan om de lämpliga medlen för uppnående av berörda syfte som meningarna vore delade.

Efter att hava erinrat om de på sista tiden vidtagna olika välfärdsanordningarna för sjöfolket uttalar socialstyrelsen, att styrelsen hyser den förhoppningen, att dessa åtgärder till hjälp och upplysning för sjömännen skola visa sig ägnade att var för sig i större eller mindre omfattning medföra en förbättring av de påtalade missförhållandena. Styrelsen kände sig också förvissad om att man för befrämjandet av ifrågavarande åtgärder skulle kunna räkna med en intresserad medverkan av sjömännen själva och deras organisationer. På grund härav borde verkan av dessa åtgärder först avvaktas, innan man skrede till en inskränkning i förfoganderätten över intjänt hyra. Skulle det åter visa sig, att några nämnvärda resultat icke stode att vinna på ovan åsyftade vägar utan svårartade missförhållanden alltjämt kvarstode, vilka missförhållanden väsentligt skulle kunna begränsas genom en lagstiftning av föreslagen art, då syntes också en sådan lagstiftning böra komma till stånd.

Kommerskollegii förslag om särskilda åtgärder beträffande sjöman, som ej fyllt 21 år, avstyrktes av socialstyrelsen under hänvisning bl. a. till att antalet sjöman i denna ålder vore anmärkningsvärt lågt i jämförelse med antalet inom åldersgruppen 21—25 år. Skulle åtgärd i föreslagen riktning ifrågakomma, borde den därför icke stanna vid sjöman med en ålder av högst 21 år. Ett dylikt steg syntes dock med hänsyn till dess principiella innebörd icke böra tagas utan att först överläggningar ägt rum med övriga nordiska länder.

Socialstyrelsen avstyrker alltså att någon lagstiftningsåtgärd för närvarande vidtages. Å andra sidan anser styrelsen förevarande angelägenhet vara av den vikt, att fortsatta undersökningar rörande förhållandenas utveckling böra verkställas, att strävandena att genom upplysningsverksamhet och praktiska anordningar uppfostra sjömännen till sparsamhet och självskydd böra fullföljas samt att aktivt intresse bör ägnas åt förbättrandet av sjömannens ställning i främmande hamnar. Med hänsyn till frågans betydelse för samtliga nordiska länder syntes hithörande spörsmål vidare, oavsett frågan om en gemensam lag-

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ang. åtgärder
till skydd
för svenska
sjömän vid
vistelse i
främmande
hamnar.
(Forts.)

stiftning på området, utan dröjsmål böra upptagas till dryftning dem emellan.

Av den redogörelse jag nu lämnat för frågans behandling torde framgå, att de verkställda utredningarna väl ådagalagt förhandenvaron av allvarliga missförhållanden för svenska sjömäns vidkommande i vissa utländska hamnar, men att under sagda utredningar icke kunnat uppnås enighet om några acceptabla åtgärder, som skulle vara ägnade att på ett mera verksamt sätt bidra till missförhållandenas avhjälpande. I varje fall har det av generalkonsul Petri senast framförda förslaget om ett obligatoriskt dragsedelsystem icke vunnit anslutning. Sjöfolkssammanslutningarna hava bestämt motsatt sig detsamma och ämbetsverken hava — om man bortser från kommerskollegii förslag om obligatorisk dragsedel för sjömän under 21 års ålder — icke funnit sig kunna för närvarande tillstyrka några åtgärder av dylik innebörd.

I sina utlåtanden hava ämbetsverken hänvisat till förefintliga välfärdsanordningar av skilda slag för sjömännen ävensom till de åtgärder, som vidtagits för att befärma sparverksamheten bland sjöfolket, varvid postsparbankens åtgöranden i detta syfte särskilt framhållits. Det har ansetts tillräddligast att ytterligare någon tid gå fram på upplysningens och frivillighetens väg och att vinna närmare erfarenheter av de hittills prövade åtgärderna, vilka stödjas av intresse från sjöfolkets egen sida. Vidare har ansetts erforderligt att fullständiga utredningen med mera utförliga uppgifter om förhållandena i andra hamnstäder än Antwerpen i syfte att erhålla ett bredare underlag för frågans bedömande än som hittills stått till buds. Slutligen har, med hänvisning till sjömanslagens tillkomst genom skandinaviskt samarbete, framhållits önskvärdheten utav att frågan upptages till dryftande med de andra skandinaviska länderna.

För egen del har jag under sistlidna höst ägnat det föreliggande spørsmålet livligt intresse och jag har genom personliga överläggningar såväl med förslagsställaren som med representanter för sjöfolket och redarna sökt bilda mig en uppfattning om förutsättningarna för och lämpligheten av ett förverkligande av de framförda förslagen om obligatorisk dragsedel. Redan vad jag därvid inhämtade fann jag — ehuru frågan i och för sig syntes mig särdeles behjärtansvärd — ägnat att ingiva starka betänkligheter mot att i ärendets nuvarande läge föreslå några tvångsåtgärder av denna innebörd. Och de av kommerskollegium och socialstyrelsen anförda synpunkterna, för vilka jag nyss redogjort, gävo mig ytterligare vägande skäl att tillsvidare ställa mig avvaktande.

Detta mitt ståndpunkttagande innebär emellertid icke, att ärendet nu skulle läggas åsido. Genom den utredning, som hittills verkställts, torde — även om den i vissa hänseenden behöver kompletteras — kunna anses obestriddigt, att de påtalade missförhållandena äro av allvarlig beskaffenhet, och att åtgärder från det allmännas sida äro erforderliga för deras avhjälpande. Ehuru det synes mig mest önskvärt, om man kunde uppnå det åsyftade resultatet på frivillighetens och upplysningens väg, finner jag å andra sidan icke uteslutet, att förhållandena jämväl kunna påkalla ett statligt ingripande i form av lagstiftning.

Med den uppfattning jag alltså har i detta ämne och då den hittills verkställda utredningen icke kan anses lämna en tillräckligt allsidig belysning av frågan, har jag ansett erforderligt, att ytterligare undersökningar i ämnet göras avseende såväl förhållandena i olika större hamnstäder som arten av de åtgärder, som i detta sammanhang kunna från det allmännas sida lämpligen ifrågakomma. Det är min avsikt att inom den närmaste tiden begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att för verkställande av sådan utredning, vilken bör bedrivas med erforderlig skyndsamhet, anlita biträde av särskilda utredningsmän. I samband därmed torde frågan, i anslutning till det gemensamma skandinaviska

ska lagstiftningsarbetet på detta område, böra upptagas till dryftande med Danmark, Finland och Norge.

Under återopande av vad jag nu anført får jag lämna följande svar på de av den ärade interpellanten uppställda frågorna.

1) På grund av de ytterligare utredningar i ämnet, som visat sig erforderliga, kan icke med bestämdhet förutses när utredningsarbetet föreligger avslutat.

2) Postsparbankens erkännssamma åtgärder för att underlätta och uppmuntra sjömäns insättning av en del av sin intjänta hyra hava hittills icke — liksom icke heller det internationella arbetet för förbättring av förhållandena i hamnstäderna — lett till sådana resultat, att de påtalade olägenheterna kunna anses därigenom undanröjda.

3) Sedan den av mig planerade ytterligare utredningen verkställts, böra enligt min mening de åtgärder, som på detta område befinnas nödvändiga och ändamålsenliga, snarast möjligt vidtagas.

Herr Bergman: Herr talman! Jag har äran förbindligast tacka för den välvilja, som kommit till uttryck genom herr statsrådets ingående och om varmt intresse för denna sak vittnande svar. Det är ju glädjande att av detta svar finna, att herr statsrådet åsyftar positiva resultat och icke ämnar låta frågan begravas. Jag måste dock säga, att svaret i viss mån ger ett beklämmande intryck, såtillvida som herr statsrådet förklarade, att på grund av de ytterligare utredningar i ämnet, som skulle vara erforderliga, det ej med bestämdhet kan förutses, när utredningsarbetet föreligger avslutat. Det var dock redan 1924 som den framställning gjordes, som är utgångspunkten för den pågående utredningen och det förefaller verkligen, som om man borde hava kommit till ett resultat efter sju år. Men det är glädjande att höra att det avslutande arbetet skall bedrivas med erforderlig skyndsamhet. Må det snart leda till åtgärder från statens sida, ägnade att förbättra de bedrövliga förhållanden, som på detta område alltjämt råda. Man har ju all anledning att just av denna regering — dess positivt nykterhetsvänliga hållning likmätigt — vänta, att den tager sig an denna sak med större intresse. Jag ber att få erinra om, att denna interpellation är framställd på uttrycklig begäran av en talrik sammanlutning inom riksdagen, representerande flera olika partier, nämligen riksdagens nykterhetsgrupp, och jag är övertygad om, att inte bara där utan i mycket vidsträcktare kretsar inom och utom riksdagen råder en allmän önskan, att någonting positivt skall göras på detta område. Att så är förhållandet, visade sig redan vid 1929 års riksdag, då motioner i denna sak förelågo, vilka tilldrogo sig allmänt intresse och föranledde uttalanden i bägge kamrarna med tydligt uttryckt förväntan, att den pågående utredningen skulle snart föreligga.

Men annars får man verkligen säga, att behandlingen av denna sak från regeringshåll — det är ju en anmärkning, som icke riktas mot den nuvarande regeringen — varit oerhört senfärdig och till synes ointresserad. Den har starkt påmint om vad man kallar de obotfärdigas förhinder. Redan 1924 vände sig en behjärtad man med det mest oegennyttiga syfte och uteslutande besjälad av intresse för sjömännen till då sittande regering och han har med prisvärd energi fortsatt sin kamp och sökt påverka även alla följande regeringar. Han har förtalats såsom en, som skulle gått illa åt sjömännen och illa beryktat dem. Så är ju ingalunda förhållandet. Han har vid många tillfällen uttryckligt sagt ifrån, att han har den största aktning för det stora flertalet av våra svenska sjömän. Det gäller här endast ett litet antal i förhållande till den stora mängden, men dock ett i och för sig så stort antal att det är alldeles nödvändigt både för Sveriges anseende och ur nationalekonomisk synpunkt samt framförallt

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

för sjömannens egen skull att det rådes bot för de obestridliga missförhållanden, som vi alla känna. Generalkonsul Petri såg under sin ämbetsgörning i en av Europas största hamnstäder med stigande harm de många offren för utländska skurkar och ockrare, som vi inte ha någon makt att kunna hejda i deras samvetslösa framfart, försävt vi ej genom vår svenska sjömanslag kunna indirekt påverka förhållandena. Han iakttog detta, han konstaterade också, att svenska staten får lägga ut i medeltal över 100,000 kronor årligen, till sjukvård för sådana sjukdomar, som till väsentlig del framkallas av krog- och bordellförförelse i hamnstäderna, till hemsändande av förolyckade sjömän, och överhuvud taget för kostnader, som sammanhånga med vissa storhamnars systematiska ocker på svenska sjömans tillfälliga tillgång på större penningsummor. Han iakttog detta, han iakttog också, att det, förutom dessa direkta förluster för staten, bortslösades ofantliga summor i svenska pengar i utlandet av många sjömän, och han ansåg med rätta, att det ur nationalekonomisk synpunkt skulle vara synnerligen önskvärt, att man som i andra sjöfartsländer hade en lagbestämmelse, som innebure att en väsentlig del av dessa pengar antingen utbetalades i Sverige eller sattes in för vederbörandes räkning i svensk bank eller svensk förening eller ställdes på dragsedel till svensk anhörig eller annan enligt vederbörande sjömans eget förordnande. Det vore i sjömannens eget intresse, och det vore ju ingalunda att på något sätt beröva honom hans rättmätiga egendom utan tvärtom att bevara den åt honom, rädda den från ockrarehänder och förkovra den ytterligare genom att låta den bli räntebärande. Det är sålunda ett förslag, om vilket man inte kan säga annat än att det är både praktiskt, oegennyttigt och patriotiskt och värt att taga i allvarligt övervägande.

Detta initiativ av generalkonsul Petri togs, som sagt, redan 1924. Sedan dess har han med osedvanlig ihärdighet fortsatt sitt strävande att försöka för en sådan reform intressera dels sjömännen själva och deras organisationer, dels andra, som haft med saken att göra, och han är fortfarande i livlig verksamhet för detta. Nog är det egendomligt, att när upprörande missförhållanden påvisas, och när saken i avsevärd mån skulle kunna avhjälpas på samma sätt som med framgång skett inom andra sjöfarande nationer man dock inte gör något åt saken på hela sju år utan låter det fortgå på samma bedrövliga sätt år efter år. Förhållandet påminner om kaptenen i Frödings dikt, till vilken det meddelas, att en man gått överbord och att han ännu kan räddas genom en utkastad räddningslina, men som endast svarar ett likgiltigt »jaså».

Då jag gör anmärkning på det sätt, på vilket denna sak hittills bedrivits, så vill jag ju medge, att det legat åtskilliga svårigheter i vägen. Vad beträffar den interpellation, som jag framställde i fjol till den då sittande regeringen, så berodde ju svarets uteblivande den gången närmast på, att regeringen avgick. Men av alla tecken att döma hade saken dock bedrivits på ett sätt, vars långsamhet man måste påtala. Det är för resten något, som utmärker oss svenskar även på andra områden, att när något svårt missförhållande råder, som alla erkänna vara ett missförhållande, och det ifrågasättes att söka åstadkomma en radikal förbättring, då göras alla möjliga invändningar och man funderar en ändlös tid, huruvida man kan våga sig på det. Man sitter och tänker, och ibland bara sitter man, och det blir ingenting gjort. Man vågar sällan handla radikalt och effektivt i vårt land. Nog kunde man här åtminstone stiftat en provisorisk lag, som kunde fått gälla vissa år. Det skulle varit ett utomordentligt värdefullt led i utredningen, om man haft en sådan provisorisk lag — vi ha ju åtskilliga andra sådana lagar —, som upphöra att gälla efter viss tid. Man hade då fått se, om den visade sig verksam. Det är det verkligt exakta sättet att utrona, huruvida en permanent sådan lagstiftning i avseende å Sverige och svenska förhållanden skulle vara tillräddig eller inte.

Jag tillåter mig därför hemställa till herr statsrådet att i sammanhang med den utredning, som han utlovat, vidtaga åtgärder i syfte att för nästa riksdag må framläggas proposition om en sådan provisorisk lag, giltig exempelvis för tre år. Det finns ju åtskilligt annat i detta sammanhang, som behöver utredas också, men som inte är lika brådskande; ett försök med den antydda lagstiftningen, på vissa år, skulle avlägsna i varje fall en icke ringa del av olyckorna, synes det. Det är visserligen sant, att även om man finge igenom vad generalkonsul Petri föreslår, det skulle vara möjligt för sådana sjömän, som sakna karaktärsstyrka, att i viss utsträckning slarva i alla fall, men det bleve inte möjligt att göra det i så stor utsträckning, som nu sker. Man skulle rädda många sjömäns liv, hälsa och egendom. Det inträffar hundratals olyckor av hithörande slag varje år. Mina herrar jag vill inte trötta er med att räkna upp de massor av tragiska fall, som kunde anföras, men den som önskar kan här få ta del av en omfattande dossier, som jag här har med mig, med detaljer beträffande hundratals fall från de bägge sista åren.

Nu är naturligtvis några hundra ett litet antal i jämförelse med alla våra sjömän, som äro många tusen, men det är i och för sig ett tillräckligt stort antal sjömän och så stora penningssummor som varje år gå förlorade, att fullgiltiga skäl föreligga för ett statsingripande. Myndigheterna ha räknat ut, att de hyror, som intjänas av våra sjömän i utländsk fart, befålet därvid icke inberäknat, uppgå till över 30 miljoner kronor om året. Nu har visserligen postsparbanken gjort en erkännansvärd insats genom att försöka intressera sjömännen för insättningar i denna statens sparinställning. Det är mycket prisvärt, och enligt de sista uppgifterna, som vi ha tillgängliga i handlingarna, har ju denna maning hittills resulterat i att omkring 160,000 kronor för några månader sedan befunnos på sjömäns dragsedlar innesående i postsparbanken. Men vad är detta mot de miljonsummor, som *kunnat* räddas! Denna insättning har en försvinnande liten betydelse, och statsrådet har ju också i sitt svar konstaterat, att dessa åtgärder hittills inte lett till det resultat, som man väntat. Det sades uttryckligen i herr statsrådets svar, att »varken postsparbankens åtgärder liksom icke heller det internationella arbetet för förbättring av förhållandena i hamnstäderna lett till sådana resultat, att de påtalade olägenheterna kunna anses därigenom undanröjda».

Överhuvud kan man säga, att alla uppslag, som prövats i stället för den verkligt effektiva metod, som föreslagits av generalkonsul Petri, visat sig i stort sett inte leda till något nämnvärt resultat. Naturligtvis ha åtgärderna i en del fall medfört vissa verkningar men i det hela har mycket litet åstadkomits. Varför då icke ta ledning av de erfarenheter man haft i andra länder, såsom i England, Tyskland, Förenta staterna t. ex., där just det systemet användes att den väsentligaste delen av hyran ej utlämnas vid tillfälligt uppehåll i utländsk hamn? Rätta vägen vore nu, synes det mig, att också på svenska fartyg i utländsk fart finge göras experiment för någon tid med ett sådant system, som man har i dessa länder. Jag har nyss erinrat om, att vid 1929 års riksdag denna sak var före. Det utskott — första lagutskottet — som behandlade frågan, kom till det resultatet, att något effektivt måste göras, men eftersom saken var under utredning hos Kungl. Maj:t, ville man icke omedelbart tillstyrka de i ämnet väckta motionerna, utan utskottet hänvisade till denna utredning och uttalade som sin mening, att utskottet förväntade, att resultatet därav snart skulle föreligga. Särskilt i denna kammare strök man under detta mycket starkt, i det kammaren godkände en reservation, där det bl. a. uttalades: »Den olikhet, som föreligger mellan Sverige och vissa andra sjöfartsnationer i fråga om hithörande lagstiftning, och de svenska sjömannens därav följande relativt rikligare penningtillgång vid landbesök i främmande hamnar, synes hava gjort de svenska sjömännen till föremål för en uppmärksamhet

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ang. åtgärder
till skydd
för svenska
sjömän vid
vistelse i
främmande
hamnar.
(Forts.)

av farligaste art, som ofta lett till skada för dem och även vållat statsverket förluster.» Det uttalades vidare i denna reservation: »Emellertid är för närvarande under utredning ett till ministern för utrikes ärendena ingivet förslag till lagändring, i huvudsak av den innebörd, motionärerna föreslagit. — — — Med säkerhet torde kunna förväntas, att den sålunda igångsatta utredningen snarast möjligt skall bringas till slut och att Kungl. Maj:t därefter kommer att för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen må kunna föranledas.» Reservationen bifölls i första kammaren, och i ungefär liknande, fast icke fullt så starka ordalag uttryckte sig utskottsmajoriteten, vars uttalande bifölls av andra kammaren. Riksdagen uttryckte alltså för två år sedan sin förväntan om snart resultat av utredningen. Det är hög tid 1931 att den bringas till slut.

Man har sagt, att det endast skulle vara i Antwerpen, som detta elände pågår. Nej, så är det visst inte! Det finnes nya hamnar, t. ex. Gdynia och Neufahrwasser, där det enligt de senaste uppgifterna lär vara ännu värre än i Antwerpen. För övrigt framgår det av vad våra konsulter i många olika hamnstäder yttrat, att de på grund av sina resp. erfarenheter anse, att frågan måste lösas i positiv riktning och väsentligen efter de linjer som generalkonsul Petri uppdragit för dess lösning. Hans förslag kan naturligtvis modifieras i detaljer, men man förordar det i huvudsak. Generalkonsuln i Marseille yttrar t. ex.: »Jag bekräftar, att ju förr det» — d. v. s. generalkonsul Petris förslag — »blir gällande lag, ju bättre.» Konsuln i Rouen anför: »Jag tillåter mig värdsamt biträda det av generalkonsul Petri framställda förslaget beträffande lagstiftning om inskränkning i utbetalning av sjömäns hyror i utländska hamnar.» Konsuln i Stettin förordar, »att sjöman i utrikesfart ej skall hava rätt att under tjänstetiden av den intjänta hyran utbekomma mer än hälften.» Konsuln i Barcelona yttrar: »Som regel orsakas sjömannens olyckliga belägenhet i de utländska hamnstäderna av deras benägenhet att förtära starka drycker och så länge, som de hava penningar i fickan, leva de i sus och dus.» och även han tillstyrker förslaget. När här talas om »sjömännen», bör erinras, att sammanhanget visar, att det givetvis gäller de sjömän, som råkat i här berörda läge, och icke alla sjömän. Detta borde ju vara självklart, men bör understrykas, då man i demagogiskt syfte så ofta förvränger dylika uttalandens innebörd. Mycket flera sådana uttalanden skulle kunna anföras. Jag skall dock inte trötta kammaren med att göra det vid detta tillfälle. Det sagda synes tillräckligt belysande.

Nu har man anført, att förhållandena skulle blivit bättre på sista tiden, och man väntar, att de skola ytterligare förbättras genom den stigande upplysningen o. s. v. Detta är ju den gamla invändningen mot alla åtgärder i restriktiv riktning, som föreslås från nykterhetsvänligt håll. Det göres gällande, att intet tvång bör användas. Resultatet skall vinnas genom upplysning. Det har man predikat i tusentals år, mina herrar, men det har i stort sett varit en mycket ineffektiv predikan. Något måste göras, som kan åstadkomma positiv verkan i saken. Detta är ett spörsmål av annan art än sådana, som tillhöra vanlig ordningslagstiftning. Här gäller det människor, som stå inför dödsfara. När en människa skall ryckas ur ögonskenlig livsfara, får man ej fråga efter om man rycker henne i håret, i fall det behövs. »I håret han grep de tredska vid avgrundens rand», heter det om gamle kung Gösta. Och i sådana fall som detta är hans metod den rätta, därför att den är den enda effektiva. Och att ge folk ränta på deras pengar är ju för övrigt ett synnerligen humant sätt att rycka dem i håret, det får väl ändå medges.

Jag skall till sist be att få erinra, att år 1930, sista året för vilket statistiska siffror föreligga, den avdelning i utrikesdepartementet, som har hand om dessa ärenden från beskickningar och konsulat, utgivit för sjukvård åt sjömän behäftade med venerisk sjukdom, hemsändning av nödställda sjömän samt vård

och understöd åt nödställda sjömän, under det sista året 127.173 kronor. Därav har av dem, som åtnjutit sådant understöd, återbetalats 11.317 kronor. Återstoden, som statsverket ej fått ersatt, är 115,855 kronor. Det mesta av dessa statsutgifter föranleddes av anledningar, som äro sådana, att de inte borde behöva förekomma.

Jag ber, samtidigt med att jag ännu en gång tackar för det intresse, som statsrådet visat och alltjämt visar för denna sak, att få uttrycka den förhoppningen, att, i överensstämmelse med vad statsrådet själv uttalade här i sitt svar, den kompletterande utredning, som nu skall äga rum, måtte bedrivas med verklig skyndsamhet och effektivitet. Må den icke fördröjas en dag mera än nödvändigt är. Det är, som sagt, verkligen på tiden, att något åtgöres. Varje månad som går kostar flera sjömans liv och välfärd.

Häri instämde herrar *Enhörning, Boberg* och *Johansson-Dahr*.

Herr Olsson, Oscar: Jag är mycket glad över statsrådets svar, inte minst på grund av den välgörande kontrast i fråga om varsamheten, som detta svar innebär gentemot interpellantens visserligen mycket varmhjärtade yttrande, i vilket han manar till snabba åtgärder — vilka emellertid med ett mildt ord skulle kunna sägas också vara mycket förhastade åtgärder. Nog har jag den allra största aktning för generalkonsul Petri och hans varma intresse och offervilliga arbete i denna fråga, liksom jag har det för den glöd, som låg bakom interpellantens ord, då han så starkt gick in för generalkonsul Petri och vad denne här vill åstadkomma. Det är således inte alls några anmärkningar jag vill framställa mot det intresse, som här ådagalagts, och likaså är jag helt och hållet överens med interpellanten i hans krav på, att denna utredning skall bedrivas med den allra största skyndsamhet, för att man skall komma till det bästa resultatet. Men det är ett fel med generalkonsul Petri i fråga om de praktiska åtgärder, han föreslår, och det är ett fel också i fråga om interpellanten, då han understödjer dessa åtgärder. Interpellantens fel består däri, att han tydligen bara har hört den ena parten som saken angår och inte tagit hänsyn till den andra. Men det finns andra sakkunniga, lika sakkunniga som generalkonsul Petri, vilka yttrat sig i denna fråga. Generalkonsul Petri har i sin tjänsteställning kommit i beröring just med sådana element inom sjömanskåren, att han därigenom kommit att se på denna fråga på ett helt annat sätt än de av våra representanter i hamnarna, vilka utföra det positiva arbetet bland sjömännen i nykterhetskänseende. Det torde väl ändå inte vara interpellanten alldeles obekant, att våra sjömanspräster alldeles bestämt tagit avstånd från den väg, generalkonsul Petri i det här fallet vill gå. Under en resa i Holland var jag mycket angelägen om att träffa vår sjömanspastor i den utländska hamn, som har de allra flesta svenska sjömännen av någon utländsk hamn i världen, nämligen Rotterdam, och denne sjömanspastor i Rotterdam ansåg, att det skulle vara den största olycka för det syfte, generalkonsul Petri vill vinna, om man ginge fram på den väg denne förordar, och när denne sjömanspastor uttalar sig så i det fallet, har han flera av våra yngre sjömanspastorer i andra hamnar bakom sig. Man får taga hänsyn till en sådan sak, även om man — vilket man dock inte skall göra — vill bagatellisera den mening sjömännen själva ha i detta ärende. Nu spelar emellertid den saken för mig en mycket stor roll. Jag anser, att det är fullständigt oriktigt att i en sådan lagstiftningsfråga gå emot hela sjömanskåren, ty det är praktiskt taget hela sjömanskåren, man kommer att gå emot, om man vill följa de vägar, generalkonsul Petri här anvisat. Man skall inte heller i alltför hög grad falla offer för den uppfattningen, att generalkonsul Petris mening, att man bör gå samma väg som de stora sjöfartsnationerna gått i detta fall, bör vara

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i hamnar. (Forts.)

avgörande. En av de stora sjöfartsnationerna, Holland, har just övergått till det svenska systemet. Det är alltså inte så alldeles säker grund för det system som herr Bergman här så varmt och i överensstämmelse med generalkonsul Petris uppfattning förordad.

Det är inte rätt, som herr Bergman säger, att huvudsaken är, att något göres. Huvudsaken är *hur* det göres. Visst skall något göras, men man måste i detta hänseende vara mycket angelägen att se till, att inte det göres så, att förhållandena bli värre i stället för bättre. Herr Bergman anser sig kunna ansvara för att just de av generalkonsul Petri förordade vägarna äro de bästa. Sjömanspastorerna äro emellertid alldeles övertygade om, att de vägarna skulle göra saken sämre, och sjömännen äro bestämt övertygade om, att man icke kommer till några goda resultat på de vägarna.

Då herr Bergman anförde andra exempel än Antwerpen, så var det kanske inte så lyckligt med ett av de exempel han anförde, nämligen Gdynia. Den person, som fäst uppmärksamheten på Gdynia på grund av sina studier och sitt arbete där, är medlem av riksdagen, och han är intensivt övertygad om, att det skulle lända till den största olycka för framgången av de positiva åtgärder, vilka böra vidtagas i hamnarna, om generalkonsul Petris förslag skulle gå igenom. Ifrågavarande person är emellertid den, som enligt min mening sitter inne med den allra största sakkunskapen i detta ärende här i riksdagen på grund av vad han själv sett och på grund av vad han själv kunnat erfara under sina studier i frågan. Det är i många hänseenden rent positiva åtgärder, som vidtagas även från sjömansunionens och eldarunionens sida i samråd med uppbyggande krafter på detta område i fråga om nykterhetens höjande bland sjöfolket.

Jag vill sålunda visserligen poängtera min överensstämmelse med interpellanten i fråga om hans avsikt att få utredningen påskyndad och få utredningen så grundligt gjord som möjligt, men å andra sidan vill jag fästa uppmärksamheten på, att det på många håll inom den organiserade nykterhetsrörelsen finnes mycket stora betänkligheter mot att gå fram på det sätt, som interpellanten vill, och statsrådet kan vara övertygad om, att han har nykterhetsfolket i mycket stor utsträckning bakom sig i fråga om det varsamma framgångssätt, som han här har gjort sig till tolk för.

Herr Lindley: Herr talman, jag tror inte att det är nödvändigt att så djupt gå in på den här frågan i dag. Kammaren är ju ej heller så vidare intresserad för detta spørsmål, men jag nödgas ändå säga några få ord beträffande denna fråga. När den blir aktuell, så kanske jag skall bereda herrarna en liten överraskning, men just nu tycker jag inte, att jag behöver spilla krut på döda hökar. Nu har jag fått en känsla av, att herr Bergman överdrev i sin framställning då han talade om dessa liv, som ständigt gå förlorade. Ja, men hur många olycksfall inträffa inte litet varstans i vårt land på grund av berusning? Äro de färre eller flera än de, som hända på sjön, för sjöfolkets vidkommande, i proportion till antalet anställda? Undersök den saken, så får man klarhet om att det ej är värre till sjöss utan kanske till och med bättre.

När han sedermera talade om utgifterna för statsverket, som ej skulle behöva förekomma, bevisar det, att herr Bergman ej har de ringaste reda på den saken, ty utgifterna för sjöfolkets hemsändande o. s. v. bero på helt andra omständigheter än, att de förlösat sina pengar, d. v. s. de, som äro på svenska fartyg. Det kan ju vara svenskar på utländska fartyg, som strandat, men vad ha de att göra med detta? De ha ju haft anställning under dessa lagar, som herr Bergman vill ha införda för vårt lands vidkommande såsom en betryggande omständighet. Så vill han ha ett raskt ingripande med en lagstiftning på viss tid, en försökslagstiftning. Jag måste varna för detta. Kärnan i allt detta är ju,

att sjöfolket inte vill bli ställt under förmynderskap. Och man måste också fråga sig: med vilken rätt vill man ställa en hel kår, en hel klass under förmynderskap? Det finnes ju i alla klasser personer, som förlösa sina pengar. De individerna bli ställda under förmynderskap. Man anser, att de ej äro lämpliga att sköta sina medel, och så ställas de under förmynderskap. Men här vill man ställa en hel kår under förmynderskap. Det är väl att ändå sträcka karutschan väl långt. Förresten tror jag ej, att förhållandena äro så svåra, som man här försökt utmåla dem. Jag har själv varit sjöman i 13 års tid, och då besökte jag de här distrikten gång efter annan — jag tvekar ej att säga det. Jag tyckte det var roligt i min ungdom, och det var säkerligen lika svårt då som det är nu, men inte har jag tagit skada vare sig till kropp eller själ. Jag tror därför, att man målar ut saken mycket värre än vad den i verkligheten är. För lidet år gjorde jag en resa på en svensk båt, som går på reguljär trade på dessa hamnar via London. Jag talade med befälhavaren om dessa saker, och han skrattade: »Det är rena löjligheten! Det är att utmåla saken värre än den är.» Så sade jag: »Ni ha ju en hel del yngre besättningsmän. Förbruka de mycket pengar i de här hamnarna?» »Jag kan inte säga det», svarade han, »i genomsnitt är det 5 à 10 kronor per resa.» Det är genomsnittet även för befålet, och en del av dessa pengar använda de för att köpa tobak, ty tobaken är där billigare än den är hemma. Följaktligen äro de pengar, som verkligen slösas bort, ganska små belopp. Det var en skeppare, som under många, många år gått på den traden, som fällde ett sådant omdöme.

Nu vill man ändå ha en undersökning. Ja, jag vet ej riktigt hur den skall verkställas. Lämpligast vore kanske, att det skickades några opartiska personer till de där hamnarna för att besöka de där kvarteren och titta på förhållandena, hur de gestalta sig och se, om det är så förfärligt farligt som man påstår. En vecka skulle vara tillräckligt för att ta reda på tillståndet, och jag tror, att man snart nog skulle komma till den uppfattningen, att det ej är farligare för våra svenska sjömän än det är för andra sjömän. I Antwerpen finnes det, som jag tror, i hamnkvartern mella 500 och 600 kaféer och restauranter, som ligga där sida vid sida. Inte kan den lilla kår av svenska sjömän, som besöka de där platserna, underhålla dessa många krogar och kaféer — det finns det ej någon möjlighet till — utan det är andra nationers sjömän. Hur få dessa pengar då? Man vill ju ha en lagstiftning, som skulle ställa de svenska sjömännen på samma linje som de engelska, d. v. s. kaptenen skulle ej ha skyldighet att lämna ut pengar i utländska hamnar. Men det sker ju ständigt, ständigt på de engelska fartygen. Det har aldrig varit något hinder att få ut pengar, som man behöver, och dessutom är det ju svårt för befälhavaren att säga nej. Vad skall han säga, om besättningsmännen påstå, att de behöva klädespersedlar? Han kan ej säga: »Ni få gå barfota!» Ja, så giver han dem pengar. Och hur de sedan använda dessa pengar, det kan ej kaptenen göra något åt. Nog finns det således möjlighet att få ut pengar, om de vilja slösa bort dem på det här sättet, och jag tror ej, att det finnes någon möjlighet att förhindra det.

Men det finnes en utredning, som jag vill påyrka, och som skulle verkställas så, att man skreve till samtliga svenska rederier — jag sade det redan förra gången, då frågan var före — och begärde utdrag ur befälhavarnas räkenskaper, utvisande hur mycket pengar de lämnat ut vid varje sådant tillfälle. Då kunde man ju få en riktig bild av förhållandena: det och det fartyget har varit där och där under den och den tiden, och till dess besättning har det lämnats ut så och så mycket. Befälhavaren måste ju föra en kontokurant med besättningen, utvisande hur mycket pengar det togs ut. Kanske man på det sättet skulle kunna få svart på vitt på, att det ej ligger någon sanning i vad man här påstår om de stora penninguttagen, annat än i enstaka undantagsfall. Och jag har verkligen den känslan, att man överdriver. Och framför allt äro ju de penning-

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ang. åtgärder
till skydd
för svenska
sjömän vid
vistelse i
trämmande
hamnar.
(Forts.)

tillgodohavanden, som besättningarna numera ha till sitt förfogande, ej så stora, när det gäller ångfartyg. Annat var det under segelfartygens tid. Då kunde man ha ända till 6, 7, 8, 9, 10 månaders hyra inestående, och när man så kom till någon av de stora hamnarna, så var det verkligen en viss risk, ty då hade man ett stort penningbelopp, som man kunde taga ut, och då slösade man mycket värre, än man nu kan. Nu komma ju sjömännen ur hamn och i hamn. De längsta resor, som numera förekomma — till Sydamerika — gå ju på 5 à 6 veckor för en vanlig lastångare och till och med på kortare tid än så, och i Europa dröjer det ju högst 8—10 dagar, vanligen bara 2—3—4 dagar, innan man är inne i hamn igen, och vad finnes det då för möjlighet att samla ihop stora belopp, vilkas uttagning skulle kunna begränsas?

Det verkar så verklighetsfrämmande och löjligt för mig att försöka på det här föreslagna sättet åstadkomma en ändring. Vad som skulle kunna ske vore möjligen, att man gjorde en hövlig diplomatisk framställning till belgiska regeringen. Kanske den då skulle kunna indraga en mängd av de där kaféerna, men det är ju så, att belgiska staten räknar därmed som en av sina stora inkomstkällor, därför att dessa krogvärdar få betala en mycket hög licensavgift för att få ha sina krogar, och följaktligen skulle staten få vidkännas en åderlåtning av sina inkomster, om den skulle inskrida mot krogarna, men det kan ju dock hända, att man skulle kunna göra en sådan där liten hövlig framställning om huruvida man ej kan begränsa antalet sådana krogar, reducera dem och möjligen kontrollera dem och se efter, att de ej bli tillhåll för sådana där ligor, som kanske ligga efter och söka plundra sjömännen. Men de värsta plundrarna tror jag är våra egna landsmän, som äro »strandade». Ty det vet man ju, att när de blivit strandade och ej ha någon annan möjlighet att klara sig, då gå de och söka upp sina landsmän, och kunna de pungslå dem på något sätt, så göra de det. De bli alldeles förvildade, och detta är nog den allra största kräftskadan i dessa hamnar. Men vad är att göra åt det? Skall man säga åt konsuln, att han skall shanghaija dem och skicka dem hem till Sverige? Men vi här hemma äro ej heller så förskräckligt belåtna med att ha de där människorna, ty de, som blivit strandade på det sättet, äro ofta av det slaget, att de ej lämpa sig för ordnat arbete.

Ja, så ser jag frågan, och det är därför, som jag tror, att det är mycket små möjligheter att på det sätt, som man här påyrkat, kunna åstadkomma någonting. Men skall man göra en undersökning, så vill jag påyrka, att den undersökningen verkställes grundligt, så att man verkligen skriver till samtliga rederier och ber dem lämna uppgifter. Då ha vi någon grund att bygga på sedermera och se, om det är någon möjlighet att göra någonting på denna väg, vilket jag ej tror.

Ja, herr talman, jag har ej vidare att tillägga.

Herr Bergman: Herr talman! Jag skall endast be att få ge ett par små repliker till den siste ärade talaren och herr Olsson.

Herr Lindley ville, att man skulle skriva till rederierna och begära vissa upplysningar. Det har jag ingenting emot. Men man bör ej inskränka sig blott till att skriva till rederierna eller att skriva en hövlig diplomatisk not, som någon föreslog, till belgiska regeringen, ty jag tror, att det finnes verkställbara åtgärder.

Nu säger herr Lindley, att vad generalkonsul Petri framdragit blott skulle vara ett och annat undantagsfall. Herr Lindley talar om »överdrift». Är det någonting, som är överdrift, så är det väl ett sådant påstående som hans eget. Jag har här framför mig en uppgift från svenska konsulatet i Antwerpen som visar, att under 1929 av alla de olyckor, som där registrerades, ej mindre än 105 fall hänförde sig till *svenska* fartyg. Det sades nämligen

gen att det kanske mest gällde utländska fartyg, och ändå har man i utlandet bättre lagstiftning. Men 105 fall angingo som sagt svenska fartyg, under det att 43 fall hänförde sig till utländska fartyg. Under 1930 var det 102 fall, som hänförde sig till svenska fartyg — detta, mina herrar, bara i Antwerpen. Ett 40-tal fall angick under år 1930 utländska fartyg.

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Ja, överdrifter — det hörde vi i natt, då vi fingo till livs en domedagspredikan om hur Sverige skulle gå under tack vare Ekmanska regeringens inmalningstvång. Gamla Sverige har existerat som ordnad stat redan år 98 efter Kristi födelse, då den romerske hävdatecknaren Tacitus talade om »svearnes (svionernas) mäktiga samhälle». Ett land, som stått ut med så mycket som Sverige i historiens gångna årtusenden, går ej under för herr Ekmans inmalningstvång. Det är överdrift. Men vad som här anförts av mig i nu föreliggande fråga är rena sanningen. Är det någon, som kan vederlägga ett enda av de faktiska meddelanden, som här ha gjorts, så stige han fram!

Det sades vidare, att det skulle stå i strid mot allt vad sjömansopinion heter. Ja, det finnes kanske en del sjömän, som skulle känna sin ära litet kränkt genom den av herr Petri påyrkade lagstiftningen, men jag tror inte, att den stora massan av ordentliga sjömän skulle taga så synnerligen illa vid sig, om de bleve behandlade på samma sätt som den stolta och självmedvetna engelska nationens sjömän. Man har ej hört av, att dessa känna sig förnedrade av den lagstiftning, man där har. Tvärtom har de engelska sjömannens främste förtroendeman uttalat sin tillfredsställelse därmed och sin förvåning att man i Sverige kan ha något emot den. Detta meddelades vid 1929 års riksdag, så man kan läsa det i dess förhandlingar, utan att jag nu behöver upprepa det.

För övrigt skall jag tillåta mig att anföra några rader ur sjömannens egen tidskrift, »Sjömannen». I ett nummer för 1930 står där följande: »Konsul Petris propaganda i kända tonarter har varit det bästa, som kunnat hända sjöfolket. Den nyttan har P. åtminstone gjort, att hela denna fråga om sjöfolkets liv under alla förhållanden rivits upp till allmän debatt. Konsul Petris redogörelser för förhållandena i ett flertal hamnar äro i det närmaste fullt riktiga.» Sedan kommer tidningen visserligen till det resultatet, att man ej bör gå in på hans förslag. Men den konstaterar, att han lämnat riktiga uppgifter, och det är ju det, som det nu gäller.

Man har ofta om generalkonsul Petri sagt, att han förtalat sjömännen i allmänhet. Men här har jag ett uttalande av honom, där han säger: »De friska och präktiga sjömannens existens är mig välbekant. Jag ser dem ständigt på konsulatet, då de på- eller avmönstra svenska fartyg, av vilka 500 besökte Antwerpens hamn förlidet år. Jag ser vidare de präktiga sjömännen i sjömanskyrkan vid samkvämen och en och annan gång vid gudstjänsterna. Jag har sett dem här, allt sedan Missionsstyrelsen år 1909 öppnade sjömanskyrkan i Antwerpen. Min erfarenhet angående sjömännen är vida större och mångsidigare än — — (här nämner han en ung sjömanspräst, som varit i tjänst i fyra år).»

Herr Olsson brukar inte eljest anse prästerna som några första klassens auktoriteter, efter vad vi hört vid andra tillfällen här i kammaren, men nu ha de märkligt nog blivit utomordentliga auktoriteter för honom, sedan några få av dem yttrat sig med någon kritik om herr Petris förslag. Emellertid ber jag att få säga, att om visserligen sju sjömanspräster uttalat sig emot förslaget, så har detta å andra sidan föranlett missionsstyrelsen och ärkebiskopen att göra ett uttalande i motsatt riktning. Nämnda styrelse med ärkebiskopen i spetsen har uttryckt sitt ogillande av de sju prästernas ställningstagande i sjömansfrågan. Vidare har samma styrelse med ärkebiskopen såsom ordfö-

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.

(Forts.)

rande uttalat sin sympati för den av generalkonsul Petri föreslagna lagstiftningen rörande sjömän. Det finnes sålunda även andra prästerliga auktoriteter att åberopa, i fall nu herr Olsson nödvändigt vill, att prästerliga auktoriteter skola bestämma i den här frågan.

Herr Lindström: Jag har begärt ordet, herr talman, för att avlägga ett kort vittnesmål i den här frågan, då jag på grund av omständigheterna fått en viss erfarenhet av dessa förhållanden. Dels har jag inte så få anförvanter, som seglat på världens alla sju hav, och dels har jag för icke länge sedan under ett par års tid vistats i London och har där fått färsk erfarenheter av just de här sakerna. Jag kom dit ut till London ganska påverkad av de föreställningar jag här hemma fått om de svenska sjömännens beskaffenhet, deras lätthet att falla offer för alla frestelser och alla synder, som lura i hamnarna, men jag får lov att säga, att sällan har jag fått anledning att så grundligt ändra en föreställning, som jag tidigare haft. Ty genom ett stort antal besök, framför allt vid den svenska sjömanskyrkan i London och genom övriga studier i de londonska hamnkvarteren, kom jag underfund med, att den svenska sjömanskåren — åtminstone den, som trafikerar denna stora engelska hamn — är av den allra yppersta kvalitet. Jag blev överraskad av att kväll efter kväll få se dessa ordentliga och välklädda svenska sjömanspojkar samlas i den svenska sjömanskyrkans läsrum, läsa de svenska tidningarna, skriva brev till sina anhöriga och lyssna uppmärksam, ja med en mycket stor vetgirighet, till de föredrag, som där mycket regelbundet anordnades med hjälp av de krafter, som stodo till buds. Jag fick av detta en bild, som inte alls gjorde mig nedstämd utan tvärtom.

Det är ganska underligt, att när man håller på att resonera om de här tingena, så drar man alltid fram de värsta punkterna, Antwerpen och Rotterdam och liknande ställen, men man glömmer de övriga platserna, där förhållandena torde vara helt annorlunda, och vilka utgöra en långt ifrån oväsentlig del av de utländska hamnplatser, till vilka svenska sjömän komma. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att det väl ej vittnar om, att de svenska sjömännen i någon högre grad skulle hängiva sig åt ovärdiga nöjen, att under de senaste åren den svenska sjömanskyrkans i London läsrum har haft omkring 20,000 besök av svenska sjömän per år. Jag har varit där vid ett stort antal olika tillfällen och endast ytterst sällan sett några berusade bland dessa.

Herr Bergman poängterade, att Storbritannien har infört en lagstiftning liknande den, som nu äskas från vissa håll här i Sverige. Ja, det är ju med verkliga förhållandet överensstämmande. Men har herr Bergman sett de i de londonska kvarteren vanligen uppträdande brittiske sjömännen och haft tillfälle att jämföra dem med de svenska sjömän, som komma till dessa hamnkvarter? Jag tror, att om herr Bergman hade gjort detta, så skulle han åtminstone ej ha fått den uppfattningen, att de brittiske sjömännen på grund av denna speciella lagstiftning stå på någon högre ståndpunkt än de svenska utan tvärtom. Det säga alla människor med någon erfarenhet från denna stora hamn.

Det har talats en del om sjömanspräster i denna diskussion, och jag vill ytterligare gå in en smula på den punkten och då passa på tillfället att betona inför kammaren den ofantligt stora tjänst, som dessa män göra sitt land genom sin oavlätliga vaksamhet, genom sitt oegennyttiga intresse, och jag tror, att om sjömansprästerna få fortsätta sin verksamhet, så skola vi få ett frivilligt dragsedelsystem, som är mycket bättre än det obligatoriska dragsedelsystem man vill införa. Vad som är säkert är, att sistnämnda system

bland sjömännen skulle uppväcka känslor och stämningar, som icke blevo nytiga för en lycklig utveckling i det här avseendet.

För min del vill jag liksom talaren på östgötabanken betyga min stora tillfredsställelse med det svar, som chefen för handelsdepartementet lämnat i den här frågan. Jag anser, att det resultat, som han kom till, är det bästa under förhandenvarande omständigheter. När nu en utredningskommitté skall sätas till för denna sak, så skulle jag för min del till herr statsrådet vilja uttrycka det önskemålet: tag in en representant för de yngre sjömanspräster! De äro de verkligt sakkunniga på området. De ha den personliga upplevelsen, och de känna mycket bra våra svenska sjömän och de behov, som dessa ha.

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Herr Olsson, Oscar: Herr Bergmans hänfulla apostroferande beträffande prästerliga auktoriteter tror jag är ganska typiskt för den mentalitet, som gör sig gällande i denna fråga. Herr Bergman var i början av sitt anförande inne på något tal om, att han inte trodde, att den av konsul Petri rekommenderade utredningen stode i strid med nuvarande sjömansopinion. Ja, man skall ju ej diskutera människors tro eller vantro — för allt i världen. Men då sjömansorganisationerna enhälligt ha uttalat sig emot dessa åtgärder, som här föreslås, så tycker jag ändå, att det måtte vara en tro, som bygger på bra klena grunder, vilken herr Bergman här representerar. När han försökte framställa det såsom något nästan rent löjligt att gå till prästerliga auktoriteter i denna fråga, ytterligare understruket genom påpekande av, att den där prästen, som konsul Petri varit i konflikt med, var en ung präst, som bara varit ute i sin tjänst fyra år, då tyckte jag, att herr Bergman också stödde sig på prästerliga auktoriteter, fastän det var prästerliga auktoriteter, som ej positivt ligga i detta arbete. Jag stödde mig på prästerliga auktoriteter, som deltagit i arbetet på ett synnerligen berömligt och beundransvärt sätt, och stödde mig inte på styrelser och deras ordförande, som ej positivt deltog i detta arbete. Det är litet skillnad på auktoritet och auktoritet i den här saken.

Jag vet ej, att jag någon gång har uppträtt emot de uttalanden, som ha gjorts rörande våra sjömansprästers arbete i de utländska hamnarna. Jag vet bara, att jag i fråga om anslag till sjömanskyrkorna har opponerat mig, så länge jag ej kunnat bli övertygad om, att sjömännen själva finge något inflytande på den verksamhet, som där bedrives. Dessa sju unga präster, som herr Bergman talat om, äro typer för den sorts arbetare jag vill ha i nykterhets- och folkbildningsarbetet. De prästerna anordna sin verksamhet i intimt och fullt samförstånd med det folk, bland vilka deras arbete bedrives. De ha inte några fasoner av förmyndare i sitt arbete. Det är sådant folk, som jag tillmäter auktoritet, och jag känner mig alldeles övertygad om, att de människor, som ha den största sakkunskapen på detta område, det är just dessa unga präster, som arbeta på det sättet. Därför är jag fullt av herr Lindströms uppfattning, att vid den utredning, som skall förekomma, skall det fästas synnerligen stort avseende vid just deras uppfattning i saken.

Herr Bismark: Det har glatt mig att höra det omdöme, som här uttalats av herrar Lindley och Lindström om den svenska sjömanskåren, men jag har ej förstått, hur detta kan vara förenligt med den skrämmande statistik, som föreligger från andra stora hamnstäder, särskilt statistiken från Antwerpen. Jag vill nu ej vidare upptaga tiden. Jag begärde ordet huvudsakligen för att säga, att jag i allt väsentligt instämmer med herr Bergman i önskan, att man på fullt allvar måtte ta upp frågan om det engelska systemets införande här i vårt land.

*Ang. åtgärder
till skydd
för svenska
sjömän vid
vistelse i
främmande
hamnar.
(Forts.)*

Herr Bergman: Bara en kort replik! Herr Olsson talade om sjömansprästerna och nämnde, att kyrkans missionsstyrelse och ärkebiskopen inte hade någon erfarenhet om sjömanslivet, men det hade dessa präster. Jag vill då erinra om att flera av nämnda styrelses medlemmar enligt uppgifter, som jag har framför mig, varit verksamma bland sjömän, och ärkebiskopen har under åtskilliga år varit sjömanspräst, så att alldeles utan kännedom om sjömännens behov är han ingalunda.

Vad angår herr Lindströms anförande beträffande Londonförhållandena, som jag åhörde med mycket intresse, vill jag säga, att även jag känner till Londonförhållandena litet grand. Jag kan instämma med herr Lindström i vad han sade om det goda intryck därvarande svenska sjömän för närvarande giva. London är nu en av de bästa av hamnstäderna. Detta beror icke blott därpå, att flertalet av de svenska sjömännen utgöres av mycket anständiga, duktiga och aktningvärda karlar, vilket jag ju påpekat flera gånger, liksom också generalkonsul Petri gjort, utan det beror även på ett annat skäl, nämligen det system i avseende på rusdrycksförsäljningen, som råder i London alltsedan kriget. Det förhåller sig nämligen så, att man från krigstiden bibehållit åtskilliga av de då rådande restriktionerna i viss omfattning. Man har stängt massor av krogar i de mest beryktade kvarteren. Vidare har man inskränkt de tider, då de tillåtna försäljningsställena få hållas öppna. Därtill kommer, att priset på spritvaror är mycket starkt höjt. Det är därför inte underligt, att det råder bättre förhållanden i London än i Antwerpen och åtskilliga andra stora hamnstäder. För övrigt är det ju i och för sig mindre underligt att herr Lindström icke sett några otillständigheter begås i svenska sjömanskyrkan. De som gå dit, äro givetvis icke de sämsta elementen. Det var nu närmast vad jag ville säga, med anledning av herr Lindströms uttalande.

Kanske får jag emellertid, då jag nu har ordet, få tillägga ännu en sak. Det har sagts, att här skulle vara fråga om att införa ett förmynderskap. Men hur är det med löners utbetalande i allmänhet? Om det bestämmes, under vilka förhållanden och på vilka tider, man skall få ut sina löner, så ligger väl däri ingenting, som är förnedrande. Många löner utbetalas månadsvis, andra utbetalas kvartalsvis, vissa pensioner utbetalas i vissa fall till och med endast halvårsvis o. s. v. Om det nu bestämmes, att sjömännen skola få ut sina löner på det och det sättet, i de och de städerna, när de komma till den och den hamnen och på de och de tiderna, och om det blir något färre utbetalningstillfällen än nu, så är väl det inte någonting att särskilt förfasa sig över. Sådant »förmynderskap» få många kategorier av löntagare underkasta sig. Jag känner mycket väl till de uttalanden, som ha gjorts av sjömansunionen och eldarunionen, men jag menar, att den stora massan av sjömän säkerligen, om den av generalkonsul Petri påyrkade lagstiftningen komme till stånd, inte skulle taga upp det alltför illa utan snart finna sig väl därav. De, som annars skulle ha råkat ut för en olycka, göra en obestriddlig vinst därigenom; de många, som redan ha råkat ut för olycksödena, äro säkerligen nu på det klara med att det för dem varit en stor fördel, om det gällt sådana bestämmelser, att de haft en väsentlig del av sina tillgångar räddade, för att ej tala om hälsan och välbefinnandet.

Herr Nerman: En liten, mycket liten principreflexion till denna debatt! Jag tror nog, att man måste beteckna tillståndet därute på sina håll som ganska allvarligt. Jag hänvisar till en nyutkommen bok vid namn »Sjömän och shanghajare», som innehåller en del tragiska saker. Men jag tror också, att det är tämligen hopplöst att söka råda någon bot därpå, så länge privatkapitalet har rätt att skaffa sig profit av nöjeslivet, d. v. s. också så länge spriten tolereras. Där komma nu fartygen seglande ute från världshaven med en

mängd av sexualitet och nöjestörst ombord. När sjömännen komma i hamn, vad finns det då för någonting, som möter dem för att tillgodose deras behov och deras intresse? Jo, det råder full frihet för den private företagaren att slå mynt av de eventuella behoven och tillhandahålla erotiska surrogat och alkohol. Finns det då mer än en möjlighet? Jag frågar: kan man vänta sig någonting annat, än vad man då får se? Nej, det kan man inte, så länge privatkapitalet kan slå mynt av människors nöjesbehov eller så kallade nöjesbehov, så länge man har laglig rätt att plundra andra på detta område. Det är där, som jag tror, att kärnan finnes i detta problem.

Ang. åtgärder till skydd för svenska sjömän vid vistelse i främmande hamnar.
(Forts.)

Herr Andersson, Karl Andreas: Herr talman! Blott några ord!

När jag hör herr Lindley tala om sina erfarenheter, vill jag göra den invändningen, att man i detta sammanhang inte lämpligen kan åberopa erfarenheten från resor på en ångare som går i regelbunden trafik, därför att på sådana fartyg äro nog ofta äldre sjömän anställda, vilka ju ha stadgat sig åtskilligt. Nu vill jag inte rikta någon anmärkning på något sätt emot den svenska sjömanskåren, därför att jag vet, att den i det stora hela står mycket högt, men jag vill säga, att jag har vid vissa tillfällen sett, hur det går till ute i hamnarna. När en lastångare efter en längre resa kommer i hamn, kan man iakttaga, hur det ofta tar sig ut, när en sjöman går i land. Han hamnar kanske på närmaste krog. Där träffar han ett antal sjömän av olika nationer, som han aldrig sett förut, och då anses det höra till god sed, att han, som har penningar, skall bjuda över lag, och så håller han på, tills penningarna äro slut. Jag vill inte säga, att detta nödvändigt leder till dryckenskap, men det leder till ett utomordentligt slöseri, ett slöseri, som är fullkomligt opåkallat och meningslöst. Jag förde för inte så många år sedan den saken på tal med en sjöman och sade till honom: vad kan det finnas för mening i att på det sättet göra slut på penningarna; kan man inte låta bli det? Han svarade då helt oskyldigt: »Det kan man inte alls, det skulle se illa ut, det passar inte med sed och skick ibland sjömän.»

Nu får man betänka, att sjömännen ju ofta äro unga män, låt mig säga män under 25 år — dem anser jag för unga — och de komma ut och få reda sig på egen hand. De äro lämnade nära nog vind för våg, och då vill det mycket till, om de skola stå sig mot alla frestelser, som möta dem i utländska hamnar och som naturligt nog verka lockande på unga män. Fullt naturligt och självklart är det, att då man frågar en sjömansförening, hur den ställer sig till ett förslag om att låta dragsedelssystemet bli mer eller mindre obligatoriskt, så svarar den nej, därför att man inte där genast inser värdet av en sådan anordning. Jag för min del är övertygad om att det skulle vara till sjömanskårens stora gagn, ifall man införde, låt mig säga det engelska systemet. Det kan ju sägas medföra tvång i viss riktning, men man kan inte påstå, att någon kan taga skada av det.

Justerades protokollen för den 21 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 285, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning rörande flygvapnets anslag till tryckningskostnader;

nr 286, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m.; och

nr 287, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 290, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva;

nr 291, i anledning av väckt motion angående beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn;

nr 292, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för beskattningen av automobiltrafiken; samt

nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m.

Vid föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 44, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om utskottets betänkande nr 41, avseende tilläggs-skatt å bensin, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Herr talmannen yttrade, att för den händelse den nu godkända voteringspropositionen bleve godkänd jämväl av andra kammaren, enligt överenskommelse med nämnda kammares talman gemensam omröstning i ämnet komme att äga rum vid morgondagens sammanträde, vilket komme att taga sin början kl. 12 på dagen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 41.

Vid föredragning av andra lagutskottets memorial nr 42, angående arvode åt byråchefen O. Alsén, vilken inom andra lagutskottet biträtt vid behandling av vissa frågor, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner, allt i vad rör pensions- och indragningsstaterna;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts under vissa punkter av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 50, angående grunderna för dyrtidstillägg under budgetåret 1931/1932 åt befattningshavare vid riksdagens verk, pensionerade f. d. befattningshavare hos riksdagen eller dess verk samt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare hos riksdagen eller dess verk; samt

nr 51, angående användande av riksbankens vinst för år 1930.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av sammansatta stats- och jordbruksutskottets utlåtande nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lantmäteriundervisningens ordnande jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

I en till riksdagen den 26 februari 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 143, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) dels besluta, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag skulle inrättas vid Ultuna en lantbrukshögskola och en centralanstalt för försöksväsendet å jordbruksområdet, vid Experimentalfältet en växtskyddsanstalt samt vid Alnarp ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

2) dels för budgetåret 1931/1932 anvisa

a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbruks-högskolan ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor;

b) för vattenledningsanläggning vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor;

c) för beredande av understöd åt folkhögskola för anordnande av specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 22,000 kronor;

d) för beredande av understöd åt elever vid specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 7,500 kronor;

3) dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan, växtskyddsanstalten och Alnarps lantbruks-, mejeri-, och trädgårdsinstitut.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

A) I: 232, av herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad m. fl., och II: 406, av herr förste vice talmannen *Nilsson* m. fl., i huvudsakliga delar likalydande, vari hemstälts, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 143, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kunde påkallas med hänsyn till vad i motionerna anförts, samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förnyat förslag i ärendet;

B) II: 389, av herrar *Pehrsson* i Bramstorp och *Hammarlund*, vari hemstälts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143 samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning med avseende på möjligheten att anknyta den högre lantbruksundervisningen och den statsunderstödda försöksverksamheten jämte växtskyddsanstalten till lantbruksinstituten i Ultuna och Alnarp samt universiteten i Uppsala och Lund;

C) II: 402, av herr *Magnusson* i Skövde, vari hemstälts, att riksdagen måtte i händelse av bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 143 uttala:

att inträdesvillkoren för den högre kursen vid trädgårdsinstitutet måtte sättas i huvudsaklig överensstämmelse med ett av lantbruksakademien i ärendet avgivet yttrande och i motionen angivna synpunkter,

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

besluta:

att i avlöningsstaten skulle upptagas ersättning till en ordinarie ämneslärare i trädgårdsanläggningskonst med 8,340 kronor samt att bostad skulle beredas åt denne vid Alnarp;

att i avlöningsstaten skulle upptagas ersättning till ordinarie lärare i botanik och zoologi vid Alnarp med 8,340 kronor;

samt att anslaget för speciallärare skulle minskas med respektive 4,450 kronor och 3,625 kronor;

D) II: 403, av herr *Hedlund* i Häste, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta,

att tidslängden för i Kungl. Maj:ts proposition nr 143 föreslagna lantbruksskolans högre kurs skulle vara normalt ett år i enlighet med planen i inom jordbruksdepartementet utarbetad P. M.;

att möjlighet därjämte skulle beredas elever, som så önskade och därav hade behov, att under sommaren före inträde i respektive ordinarie kurs under högst sex månader bedriva förberedande övningar och studier vid Alnarp;

och att den jämkning i Kungl. Maj:ts förslag till nybyggnader m. m. vid Alnarp, som härav kunde föranledas, skulle äga rum;

E) II: 404, av herr *Nordkvist* m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att den av Kungl. Maj:t i proposition nr 143 föreslagna lantbrukshögskolan och centralanstalten skulle förläggas till centralanstaltens nuvarande område i Stockholm, eller alternativt, för den händelse denna hemställan icke kunde av utskottet och riksdagen biträdas, att riksdagen måtte besluta hos Kungl. Maj:t hemställa om snabb och fullständig utredning rörande lantbrukshögskolans förläggning till Stockholm och för nästa års riksdag framlägga förslag därom;

F) II: 405, av herrar *Weibull* och *Lindskog*, vari hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredningen rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kunde påkallas med hänsyn till vad i motionen anförts, samt om framläggande till 1932 års riksdag av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återropade grunder hemställt,

I) att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionen II: 403 samt med avslag å motionerna I: 232, II: 389, 402, 404, 405 och 406

1) dels besluta, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta förslag med av utskottet däri föreslagna jämkningar skulle inrättas vid Ultuna en lantbrukshögskola och en centralanstalt för försöksväsendet å jordbruksområdet, vid Experimentalfältet en växtskyddsanstalt samt vid Alnarp ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

2) dels för budgetåret 1931/1932 anvisa

a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor;

b) för vattenledningsanläggning vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor;

c) för beredande av understöd åt folkhögskola för anordnande av specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 22,000 kronor;

d) för beredande av understöd åt elever vid specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 7,500 kronor;

3) dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1931—

30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan, växtskyddsanstalten och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

II) att motionen II:403, i den mån den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet förut anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen hade utskottet under rubriken »Inträdesfordringar» anfört bland annat:

»Beträffande de för inträde vid *lantbrukshögskolan* uppställda praktiska förkunskaperna har utskottet med hänsyn till högskolans uppgift att icke blott utbilda lantbrukslärare och konsulenter utan jämväl vara en härd för vetenskapligt forskningsarbete på jordbrukets område jämte andra förhållanden icke kunnat undgå finna den i propositionen uppställda *ovillkorliga* fordran på tre års jordbrukspraktik väl sträng. Utskottet anser sålunda, att härutinnan bör lämnas rum för en viss anpassning efter förhållandena. Även om jämväl enligt utskottets mening kravet på tre års väl vitsordad jordbrukspraktik som regel bör upprätthållas, torde dock å andra sidan en viss rörelsefrihet böra kunna lämnas högskolans styrelse. Utskottet tänker i detta sammanhang bland annat på de olägenheter, som av olika skäl i vissa fall kunna vara förenade med en alltför lång tidsintervall mellan avslutandet av de teoretiska förstudierna och inträdet i lantbrukshögskolan samt att den vitsordade praktiken kan vara av så god beskaffenhet att någon minskning i praktiken bör medgivas. Styrelsen bör sålunda äga rätt att, då styrelsen med hänsyn till arten av den vitsordade praktiken och övriga föreliggande kvalifikationer för särskilt fall kunde pröva förhållandena böra därtill föranleda, medgiva någon förkortning av praktiktiden dock med högst ett år med iakttagande därvid att vederbörande visar sig hava därunder praktiserat vid mindre eller medelstort jordbruk så lång tid, som styrelsen i det förekommande fallet kan finna böra krävas.»

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Sederholm* och *Johan Bernhard Johansson* ansett, att ifrågakvarande stycke i motiveringen bort hava följande lydelse:

Beträffande — — — fordran på tre års jordbrukspraktik alltför sträng.

I förevarande avseende synas de av de sakkunniga uppställda kraven på praktiska förkunskaper för inträde vid högskolan vara tämligen väl avvägda. Utskottet anser sålunda att fordran på i regel två års väl vitsordad jordbrukspraktik kan godtagas. Dock bör därvid iakttagas — — — krävas.

Under rubriken »Befattningshavare och administration» hade utskottet i motiveringen yttrat bland annat:

»Med avseende å högskolans styrelse skulle som nämnts tre ledamöter vara självskrivna, och beträffande de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna har departementschefen funnit önskvärt att därvid representanter funnes för Uppsala universitet, praktiskt jordbruk och för den försöksverksamhet, som bedrivs utanför högskolan och centralanstalten. Då på ordföranden givetvis måste ställas vissa särskilda kvalifikationer synes Kungl. Maj:t bliva väl mycket begränsad i möjligheten att inom styrelsen erhålla representanter för det praktiska jordbruket. Utskottet förbiser härvid icke tänkbarheten av att representanten för försöksverksamheten utanför högskolan och centralanstalten jämväl kan företräda det praktiska jordbruket. På grund härav vill utskottet förorda att antalet styrelseledamöter ökas till sju, varav Kungl. Maj:t torde böra utse fyra.»

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

Herr *Sederholm* hade enligt avgiven reservation ansett, att i slutet av berörda stycke bort göras följande tillägg: »Det vill emellertid synas utskottet i viss mån tveksamt, huruvida, såsom propositionen förutsätter, bland de ledamöter, som skola utses av Kungl. Maj:t, självfallet bör ingå en representant för försöksverksamheten utom högskolan och centralanstalten. Om så bör ske torde enligt utskottets mening få bero på om vid närmare prövning förhållandena kunna anses böra därtill föranleda.»

Slutligen hade reservation avgivits även av herrar *Henriksson*, *Månsson* i Erlandsro och *Pehrsson* i Bramstorp, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan,

1) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte vinna riksdagens bifall;

2) att riksdagen måtte med anledning av motionerna I:232 samt II:389, 405 och 406 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kunde påkallas med hänsyn till vad utskottet i det av reservanterna förordade yttrandet anfört, samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förnyat förslag i ärendet;

3) att motionerna II:402, 403 och 404 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande har ju under ganska lång tid betraktats såsom i hög grad aktuell, och utredningar ha tid efter annan blivit verkställda, utan att några direkta förslag blivit för riksdagen framlagda. Det var först vid förra årets riksdag, som en kunglig proposition i ärendet blev framlagd, och man kan nog säga, att även om denna proposition blev avslagen, så föll frågan ett gott stycke framåt genom den behandling, som riksdagen ägnade frågan. Riksdagen gjorde också bestämda uttalanden i flera avseenden. Sålunda uttalade riksdagen, att endast en högskola borde anordnas, att denna högskola borde förläggas till mellersta Sverige, antingen till Ultuna eller till Stockholm, vidare uttalade riksdagen sig för att en närmare utredning skulle göras angående centralanstaltens framtida organisation och förläggning — riksdagen ansåg nämligen, att frågan om försöksväsendet borde lösas samtidigt med frågan om den högre undervisningen. Än vidare gjorde riksdagen uttalanden i ett par avseenden, nämligen i fråga om anordnandet av särskilda kurser för sådana studerande, som utan att ha avlagt studentexamen önska inträde vid högskolan, i vilket hänseende riksdagen önskade en närmare utredning, hur dessa kurser skulle läggas och anordnas, och vidare uttalade riksdagen sig för att det borde undersökas, huruvida inte kursen vid Alnarp skulle kunna läggas i mera praktisk riktning, än som föreslagits. De sålunda av förra riksdagen begärda utredningarna ha nu blivit slutförda, och de därvid framkomna resultaten och förslagen ha sammanförts i den nu föreliggande propositionen. Jag torde knappast ha anledning att närmare gå in på den kungliga propositionens innehåll, där ju en ganska utförlig motivering föreligger i de olika punkterna, och jag torde väl ha så mycket mindre anledning härtill, som utskottet i allt väsentligt har tillstyrkt propositionen. Det är endast i några hänseenden, som jag anser mig böra säga några få ord.

Förra årets kungliga proposition föreslog, att högskolan skulle förläggas till Ultuna, men riksdagen ansåg, att i samband med frågan om centralanstaltens blivande organisation och förläggning borde även ett annat alternativ, nämligen en förläggning av högskolan till Stockholm, tagas under övervägande. Det förslag, som nu framlagts, innebär i likhet med den kungliga propositionen för-

ra året, att högskolan skall förläggas till Ultuna. Det föreslås vidare i fråga om centralanstalten, att vissa av anstaltens avdelningar, nämligen de, som äro mera rent vetenskapligt inriktade, avdelningarna för kemi, bakteriologi och botanik, skola direkt inordnas i högskolan vid Ultuna, det föreslås, att två andra avdelningar, för jordbruk och husdjurskötsel, skola bilda en särskild försöksanstalt, sidoordnad med högskolan och alltså även den förlagd till Ultuna. Det föreslås vidare upprättande av en självständig avdelning för mejeriförsök, förlagd till mejeriiinstitutet vid Alnarp, och slutligen föreslås, att de återstående avdelningarna vid centralanstalten, nämligen avdelningarna för entomologi och växtpatologi, skola ombildas till en växtskyddsanstalt med förläggning till Experimentalfältet. Denna sistnämnda anstalt skulle då få både rent administrativa, vetenskapliga och praktiska uppgifter. Den skulle bli ett centralorgan för bekämpande av växtsjukdomar och skadeinsekter, och jag tror, att starka skäl tala för att denna centrala anstalt blir förlagd till Experimentalfältet. Några erinringar häremot ha ju heller knappast framkommit, så vitt jag vet.

Vad åter angår själva högskolans förläggning liksom också de båda avdelningarna av centralanstalten, ha skäl anförts till förmån både för en förläggning till Ultuna och för en förläggning till Stockholm. För mig avgörande har bland annat varit otillräckligheten av de försöksmöjligheter, som föreligga vid Experimentalfältet, svårigheten att med de möjligheter, som där erbjudas sig, kunna tillgodose de behov, framför allt av jord för försöksändamål, som föreligga såväl för ledarna av försöken vid centralanstalten som för lärarna vid högskolan. I det hänseendet är dock Ultuna betydligt bättre utrustat. Där finns ju en stor lantegendom med en totalareal av inemot 1,000 tunnland, varav dock givetvis inte på långt när allt kan komma i fråga för försöksverksamheten. I alla fall finnes en ganska stor areal tillgänglig, och likaså finns där en betydande kreatursstam.

Nu brukar det visserligen ibland sägas, att undervisningen vid en lantbruks-högskola, som till stor del är teoretiskt inriktad, lika väl kan bedrivas i en storstad, men jag får dock säga, att det förefaller mig, som om man borde giva ett ganska avgjort företräde åt en anordning, som möjliggör högskolans förläggning *intill* ett viktigt kulturcentrum, såsom ju blir fallet här, då förläggningen sker alldeles intill Uppsala, där vi ha vårt äldsta och största universitet, och på samma gång *på* en stor och rationellt skött lantegendom. Både för lärarna i egenskap av undervisare och forskare och även för eleverna, som ju sedermera i sin tur gå ut såsom lärare eller handledare för praktiska jordbrukare, förefaller det mig, som om det skulle vara till påtaglig fördel att få leva och lära i en miljö, där vetenskap och praktik så att säga följas åt sida vid sida.

Det har anförts, att det skulle vara önskvärt, att eleverna finge tillfälle att bo och leva någon tid i ett stort konsumtionscentrum för att därigenom bättre sätta sig in i konsumenternas synpunkter och önskemål. Det förefaller mig, som om detta vore ett resonemang, som det är ganska svårt att tillmäta någon betydelse. Menar man verkligen, såsom det har gjorts på något håll, att det skulle vara nödvändigt för de lantbruksstuderande att vara bosatta tre års tid eller kanske längre, under hela studietiden, i en storstad för att därigenom lära känna konsumenternas synpunkter? Jag har svårt att förstå, att något sådant verkligen på allvar kan ifrågasättas eller betraktas såsom nödvändigt.

Vad vidare angår det samarbete, som kan tänkas ifrågakomma med andra läroanstalter, tror jag nog, att avståndet mellan de olika anstalterna i själva verket inte spelar så förfärligt stor roll. Vetenskapen och forskningen är ju inte bara nationell utan även internationell, och jag tror, att avståndet mellan de olika forskarna och de olika anstalterna inte får tillmätas alltför stor betydelse. Jag vill i övrigt säga, att en lantbrukshögskola, förlagd till Ultuna,

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

en centralanstalt, förlagd till samma plats, vidare betes- och vallföreningens nya betydelsefulla institution, som också är förlagd till Ultuna, och slutligen Uppsala universitet, som ju ligger på endast helt kort avstånd, alla dessa institutioner och anstalter tillsammans utgöra redan de en härd för vetenskaplig forskning och för vetenskapligt samarbete av betydande värde. Kontakten även med övriga anstalter både i Stockholm och på andra håll i landet bör givetvis kunna uppehållas i stor omfattning, även om förläggningen av högskolan blir vid Ultuna.

Nu har utskottet anslutit sig till den uppfattning i fråga om förläggningen, som framkommit i den kungl. propositionen, och jag har därför egentligen inte anledning att närmare ingå härpå. Inte heller har utskottet gjort några erinringar i fråga om de förslag, som framlagts beträffande läroplaner, beträffande examina, lärarkåren eller de ifrågasatta byggnadsarbetena. Det är endast i en enda detalj, som en ändring har föreslagits av utskottet, nämligen i fråga om sammansättningen av högskolans styrelse. Man har där föreslagit, att antalet ledamöter i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna sex skulle bli sju. Utskottet har motiverat detta, och jag har ingen erinran att framställa mot att en sådan ändring vidtages.

Vad sedan angår läroanstalten vid Alnarp, skulle där enligt förslaget förläggas ett lantbruksinstitut, delat i en tvåårig kurs och en högre kurs för utbildning av driftledare, en högre mejeriskola och vid sidan därav en avdelning för mejeriförsök, vidare en lägre mejeriskola och slutligen ett trädgårdsinstitut med en högre och en lägre avdelning. Det är endast i en punkt, som utskottet har vidtagit en ändring i vad Kungl. Maj:t föreslagit, nämligen i fråga om studietiden vid lantbruksskolans högre kurs. Det utarbetades i höstas i departementet en promemoria, som innehöll förslag till kursplan för denna driftsledarekurs, och där upptogs studietiden såsom ettårig, anknyttande till lantbruksskolans lägre kurs och med huvudvikten lagd på de tillämpade ämnena. När denna promemoria remitterats ut, och vi fingo in yttranden över förslaget från hörda myndigheter och korporationer, visade det sig, att i åtskilliga av dessa yttranden framställdes det en del erinringar och även en del önskemål i fråga om utvidgning av studieplanen. Man uttalade sålunda önskvärdenheten av att en utvidgad undervisning komme till stånd, bland annat i kemi, fysik, fältmätning, redskapslära, lära om föreningsrörelsen, bokföring o. s. v., och för att tillmötesgå några av de önskemål, som framlagts och som syntes mig äga fog, gjorde man viss omarbetning av studieplanen. Man fann det påkallat att utöka studietiden från ett år till ett år och fem månader, och man beräknade, att det skulle kunna ges något ökat utrymme, förutom åt vissa olika läroämnen, även åt exkursioner, demonstrationer och självstudier för eleverna. Jag vill också erinra om att i den kungl. proposition, som framlades förra året, hade motsvarande kurs, som emellertid delvis var lagd på annat sätt, upptagits såsom tvåårig. Utskottet har emellertid nu stannat vid att göra kursen endast ettårig. Man skulle göra en del besparingar i byggnadshänsesende genom att endast en årskurs i taget behövde ligga inne. Enligt regeringsförslaget skulle däremot under en del av året två årskurser pågå samtidigt. Man skulle alltså kunna göra en besparing i byggnadskostnaderna, och även skulle studiekostnaderna kunna nedbringas för de studerande, en sak, som i och för sig är nog så önskvärd. Utskottet har emellertid, enligt vad jag observerat, inskjutit, att »tills vidare» borde man ordna kursen på angivet sätt med ettårig studietid. Jag föreställer mig, att man med dessa ord »tills vidare» velat inlägga den meningen, att man skall avvakta och se, hur det hela utfaller. Jag vill ej för min del framställa någon mera allvarlig erinran mot att lägga studieplanen så som utskottet föreslagit. Jag tänker, att erfarenheten får framdeles utvisa, om det kan bli möjligt att inom så kort tid som ett

är bibringa de studerande de insikter och kunskaper, som avses med den föreslagna driftledarekursen. Jag vill också erinra om att denna lantbruksskolans högre kurs innebär på sitt sätt en nyhet därutinnan, att den bygger på genomgången lägre lantbruksanstalt. Vidare har man skärpt fordringarna på praktik för att vinna inträde, och slutligen har hela kursen och studieplanen lagts i mycket nära anknytning till egendomen och dennas förvaltning. Man har sålunda föreslagit, att egendomens förvaltare samtidigt skulle vara föreståndare för kursen, och man har avsett, att i möjligaste mån åt densamma skulle ges en praktisk och ekonomisk inriktning. Jag vill därför uttala den förhoppningen, att genom en så lagd kurs, som kommer att arbeta enligt delvis nya linjer, för det skall visa sig, att man på ett tillfredsställande sätt kan tillgodose kravet på både teoretisk och praktisk utbildning för blivande driftsledare vid större och medelstora jordbruk.

Frågan om den högre lantbruksundervisningen har ju mycket länge, jag kan säga under tjugu års tid, varit föremål för nästan oavbruten utredning, och det kan nog ej förnekas, att vi på detta viktiga undervisnings- och forskningsområde knappast haft sådana anordningar eller sådan organisation, som möjliggjort för oss att bedriva forskning och undervisning i samma omfattning och liggande på samma nivå som i många andra länder. Den högre lantbruksundervisningen har otvivelaktigt präglats av en viss dualism, en viss spänning mellan den mera teoretiska och den praktiska inriktningen av undervisningen. Vidare tror jag, att man kan säga, att resultaten av forskningsarbetet på detta område kanske icke kunnat bli fruktbärande för undervisningen eller det praktiska jordbruket i så hög grad, som kunnat tänkas. Detta säger jag utan att på något sätt vilja förringa värdet av enskilda, framstående forskares och vetenskapsmäns arbete. Genom det nu föreliggande förslaget böra vi emellertid inom kort tid kunna få i vårt land en verkligt väl utrustad högskola, vi få vidare en praktiskt inriktad kurs för driftsledare och vi få en modernt anordnad växtskyddsanstalt. Och jag vill hoppas, att genom dessa olika anstalters tillkomst och verksamhet lantbruksvetenskapen och försöksväsendet skola komma att främjas och befordras och att också det praktiska jordbruket därigenom skall beredas gagn och stöd för fortsatt utveckling och förkovran i framtiden.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Man torde ju ha kunnat förvänta, att en fråga av den vikt, som denna har, bort påkalla något större uppmärksamhet, än man finner av de glest besatta bänkarna. Det borde vara tvärtom, särskilt som den kungl. proposition, som här föreligger, har den sär egenheten, att regeringen icke varit enhällig, då propositionen framlades, utan vi ju ha det tämligen enastående förhållandet, att det föreligger en reservation vid framläggandet av förslaget, och denna reservation är avgiven inom regeringen av en med jordbrukets förhållanden synnerligen förtrogen ledamot av regeringen. Det kunde ju också vara en anledning för kammarens ledamöter att något närmare taga kännedom om denna frågas behandling i första kammaren.

Vad själva lantbrukshögskolefrågan beträffar, har den ju under många år stått på dagordningen. Frågan har nu avancerat så långt, att ett förslag till dess lösning föreligger, men detta förslag är icke tillfredsställande. Jag och många med mig frukta, att om riksdagen bifaller vad Kungl. Maj:t i ärendet föreslagit och jordbruksutskottet tillstyrkt, kommer vår högre jordbruksundervisning att lida obotlig skada härav.

Vår högre lantbruksundervisning har hittills bedrivits vid Alnarps och Ultuna lantbruksinstitut. Om dessa undervisningsanstalter må man säga vad man vill, men jag vill dock här konstatera, att de hava väl fyllt sin uppgift. De

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

från dessa undervisningsanstalter utgångna eleverna hava lämnat märkbara spår efter sig i svenskt jordbruks utveckling. Vårt svenska jordbruk står åtminstone i tekniskt hänseende på en lika hög nivå som jordbruket i andra länder. Vårt försöksväsende på jordbrukets område står icke tillbaka för andra länders försöksväsende på samma område. Vår utsädesförädling är känd långt utom landets gränser, och våra forskningar på husdjursskötselns område äro uppmärksammade i de flesta länder och kunna i vissa hänseenden anses vara ledande. Det är elever, utgångna från våra hittillsvarande lantbruksinstitut, som medverkat till detta. Jag vill endast erinra härom, då det nu synes vara avsikten att spolia vad vi hava i samband med lösningen av högskolefrågan. Det kan mycket väl hända, om riksdagen följer Kungl. Maj:t och utskottet, att vi gå mot en försämring i stället för en förbättring av vår lantbruksundervisning.

Den lösning av frågan om den högre lantbruksundervisningen, som nu föreligger i förslag, har ett stort fel däri, att den raserar vad vi hava och förlägger den nya undervisningsanstalten så långt norrut, att densamma kommer att vara belägen norr om landets egentliga jordbruksområden. De personer, som vilja lösa denna för svenskt jordbruk så viktiga fråga på sätt, Kungl. Maj:t föreslagit, ämna givetvis invända, att jag i egenskap av skåning helt naturligt måste vara motståndare till det föreliggande förslaget. Min inställning till denna fråga är emellertid alldeles oberörd härav. Jag är icke obekant med jordbruksförhållandena i mellersta Sverige och på Ultuna, och jag anser, att rent sakligt sett är lantbrukshögskolans förläggande till denna plats ett stort misstag.

Vad är det vårt jordbruk nu behöver och vad kommer det efter all sannolikhet att behöva för framtiden? Är det en fortsatt teknisk utveckling? Ja, måhända i någon mån, men det är icke härför vi behöva en lantbrukshögskola. Det svenska jordbrukets svaghet berör föga det tekniska området men desto mera det ekonomiska. Det ofta upprepade kravet på jordbrukets rationalisering har trängt igenom. Vi äro i full gång med rationaliseringen, och denna kommer säkerligen att genomföras, i den mån de ekonomiska resurserna förslå härtill. Tyngdpunkten ligger ju på det ekonomiska området. Huru skola vi kunna avsätta vår produktion? Vilka åtgärder behöva vidtagas härför? Jag vill erinra om att den brännande avsättningsfrågan är icke särdeles starkt framträdande i de trakter, dit man nu vill förlägga vår högsta undervisningsanstalt på lantbruksområdet. Elever och lärare komma där icke i sådan miljö, att de få något särdeles starkt intryck av avsättningsfrågornas oerhörda vikt och betydelse.

Vid lösningen av lantbrukshögskolefrågan kan man enligt min mening gå tvenne olika vägar, var för sig mera sympatiska än den föreliggande. Den ena av dessa vägar är att man bibehåller de båda lantbruksinstituten och kompletterar undervisningen bland annat på det ekonomiska området. Fortsatta studier kunna sedan bedrivas vid de praktiskt-vetenskapliga institutioner, som vi redan ha, och vidare fullföljas vid de nuvarande universiteten utan att några betydande kostnader av det allmänna härför behöva nedläggas. Denna väg är den naturliga utvecklingens väg. Går man denna väg, bryter man icke ned vad vi hava; man bygger endast vidare på den nuvarande goda grunden.

Den andra linjen, som man kan gå, därest en särskild lantbrukshögskola anses oeftergivlig, är lantbrukshögskolans förläggning till huvudstaden. Det invändes, att lantbrukshögskolan bör vara förlagd till landsbygden, icke just för elevernas skull utan för lärarnas. Detta skäl åberopas i Kungl. Maj:ts proposition, men jag vill ifrågasätta, om detsamma kan anses bärande. Professorerna vid den eventuella lantbrukshögskolan kunna ej tänkas bli några försöksassistenter, som dagligen praktiskt syssla med sina försök på fältet och i stal-

larna. Dessa försök måste i alla fall förläggas ute i landet. Jag vill blott erinra om att professor Nils Hanssons epokgörande försök på husdjursköt-selnns område äro utförda på skilda ställen i landet, av honom planlagda och inspekterade men dagligen övervakade av assistenter. Men professor Hansson bearbetar försöken och drager av dem de vetenskapliga slutsatser, som sedan tilllämpas inom jordbruket. På samma sätt måste det bli med försöken vid lantbrukshögskolan. Om vi levat i en tid, då samfärdsmedlen varit föga utvecklade, då hade man måhända varit försvarad med att åberopa de skäl, som nu åberopas i den kungl. propositionen. Nu kan man knappast med fog göra detta. De försök, som möjligen kunna ifrågakomma, för dem kan plats beredas, även om lantbrukshögskolan förlägges till Experimentalfältet i huvudstadens omedelbara närhet.

Om lantbrukshögskolan förlägges till Ultuna, komma såväl lärare som elever att bli isolerade. Vi få komma ihåg, att högskolan skulle öppna sina portar även för elever, som icke hava tagit studentexamen. Jag är förvissad, att dessa elever få en föga avundsvärd ställning i det av studenter dominerade Uppsala. Helt annan blir deras ställning vid en högskola i huvudstaden, där elever med samma tidigare utbildning redan studera vid högskolorna. I huvudstaden äro flera institutioner och högskolor förlagda, som stå jordbruket närmare än de båda universiteten. Jag vill blott erinra om centralanstalten för jordbruksförsök med dess olika avdelningar, icke minst de botaniska och entomologiska, som ovillkorligen böra finnas i lantbrukshögskolans närhet. Vad som i hög grad intresserar de praktiska jordbrukarna är bekämpandet av de härjningar av skadesvampar och skadeinsekter, som i allt större utsträckning förekomma. I denna kamp måste konsulenter och lantbrukslärare numera vara sakkunniga rådgivare. Det är ett stort misstag, om dessa för jordbruket så viktiga avdelningar, den botaniska och den entomologiska — avdelningarna för skadesvampar och skadeinsekter — lämnas kvar i Stockholm vid den projekterade förflyttningen av centralanstalten till Ultuna.

Till Stockholm äro förlagda skogshögskolan, veterinärhögskolan, handelshögskolan, statens centrala frökontrollanstalt, institutet för husdjursforskning, lantbruks- och ingenjörsakademien, statens centrala organ för lantbruket m. fl. Det förefaller, som om man alldeles glömt bort, att alla dessa och många fler här ej nämnda anstalter skapa en miljö, som måste i den allra högsta grad verka utvecklande och befruktande på undervisningen vid lantbrukshögskolan. Det är i allra högsta grad anmärkningsvärt, att man icke vetat eller kunnat inse betydelsen av att jordbrukets högskola, när den nu anses nödvändig, blir inpassad inom den ram, där de närbesläktade undervisningsanstalterna äro förlagda. Jordbrukets högskola skall i stället kastas ut i isolering, och dess elever skola undandragas den möjlighet till utveckling, som kan erhållas, om skolan förlägges i närbesläktade skolors krets. Vi hava vårt största universitet i Uppsala, men i övrigt ha vi ingen högre undervisningsanstalt norr om huvudstaden. Om norrut hade förlagts ledande anstalter, när det gällt skogs- och bergsbruk, hade detta varit naturligt och kunnat ha fog för sig, men att lägga den ledande lantbrukshögskolan så långt norrut måste vara onaturligt och oförnuftigt.

Bland de nyss uppräknade läroanstalterna nämnde jag handelshögskolan. Jag kan icke underlåta att med några ord beröra betydelsen av ett samarbete mellan denna skola och en eventuell lantbrukshögskola. Jag sade nyss, att jordbrukets behov av utveckling ligger icke så mycket på det tekniska som fastmer på det ekonomiska och merkantila området. Om skolan förlägges till Stockholm, är det möjligt för eleverna att få befruktande impulser från handelshögskolan. Vi hava vid denna skola framstående lärare, som måhända skulle vara villiga att på ett eller annat sätt låta lantbrukshögskolans elever få del

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)*

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

av några av de för jordbruket nu och framdeles så viktiga ämnen, som ingå i handelshögskolans undervisning.

Jag vill understryka, att jag icke utan bekymmer ser på den föreliggande frågan om vår högre lantbruksundervisning. Om frågan löses på det sätt, som det i dag föreliggande förslaget anvisar, måste jag beklaga vårt svenska jordbruk. Vi hava verkligen icke råd att lösa denna fråga i trötthetens tecken dyrt och dåligt, utan vi måste söka finna en annan lösning, som ger det svenska jordbruket vad det har rätt att kräva, när det gäller dess högskolefråga. Denna fråga har utretts länge, men det oaktat synes det mig, att klokheten bjuder ett ytterligare övervägande. Härför är intet att förlora, enbart att vinna. Någon särskild brådska föreligger inte anledning till.

Jag tillåter mig därför, herr talman, under hänvisning till vad jag nu tillåtit mig yttra, att yrka avslag på utskottets förslag, men då jag finner, att det är nödvändigt, att frågan oavlåttligt följes med uppmärksamhet och att vi fortast möjligt få fram ett nytt förslag, tillåter jag mig hemställa, att riksdagen måtte med avslag å Kungl. Maj:ts proposition 143 och de i ämnet väckta motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad allsidig utredning rörande den högre lantbruksundervisningen, varvid förutom det föreliggande sakkunnigutlåtandet även i ämnet väckta motioner och i den allmänna diskussionen framkomna synpunkter måtte beaktas, samt framläggande snarast möjligt för riksdagen av förnyat förslag i ärendet.

I detta anförande instämde herrar *von Geijer, Ehrnberg, Thelin, Forsberg, Boberg* och *Örne*.

Herr Forssell: Herr talman! Det finns så många påfallande likheter mellan arbetet vid tekniska högskolan och dess ställning till industrien å ena sidan och den tilltänkta lantbrukshögskolan och dess ställning till jordbruket å den andra sidan, att jag har funnit det vara min skyldighet såsom lärare vid förstnämnda fackhögskola att granska det föreliggande förslaget för att se till, om dess principer äro av den art, som man har rättighet att fordra, när det gäller en fackhögskola.

Jag har då i första hand fäst mig vid att det mål, som direkt anges såsom det väsentliga för den tilltänkta lantbrukshögskolan, är utbildningen av konsulenter och lärare för lantbruksskolorna. Detta mål är icke det väsentliga för en högskola. Om vi icke taga högskolor i allmänhet, utan hålla oss till fackhögskolor, för att begränsa ämnet, så är även vid en sådan forskningen och utbildandet av forskare det väsentliga. Utbildningen av lärare såsom den väsentliga uppgiften faller på seminarier och liknande anstalter. Nu är det så, att för att utbilda forskare måste man ha ett stort urval. Men av en ganska stor grupp, som litet var med iver och intresse ägnar sig åt studier, är det ganska få, som överhuvud ha de talanger, som krävas för att någonsin kunna bli forskare. För att således en högskola överhuvud taget skall kunna med framgång bedriva forskning och utbildning av forskare, måste den ha ett mycket större antal studerande än det slutliga antal, som man till sist hoppas kunna få inriktade på forskningar och vilka sedermera också skola övertaga forskningen inom högskolan och taga hand om dess lärarbefattningar. Alla de andra, som ej komma att vandra den vägen, måste samtidigt genom sin utbildning vara så inriktade, att de kunna gå in i det praktiska arbetet inom fackhögskolans område, och även så att de kunna övertaga lärarbefattningar vid undervisningsanstalter av lägre art. Detta är således, om det skall vara fråga om högskoleverksamhet på allvar, det centrala i denna forskning och utbildning. Utbildningen av konsulenter och lärare i detta speciella fall är en nödvändig följd av högskolans centrala arbete.

Nu måste jag säga, att visserligen äro universitetens forskningsuppgifter av utomordentlig betydelse och i längden säkerligen av större betydelse för ett folks utveckling och kultur än fackhögskolornas arbete är, men i det dagliga arbetet må man betänka, att fackhögskolornas arbete är grundläggande för vederbörande industris eller närings konkurrenskraft gentemot utlandet. Det är således ett oavlåttligt arbete, som måste försiggå vid fackhögskolan för att hålla forskningen och vetandet på en nivå, som, om idealet skall kunna fullföljas, ligger över våra konkurrenters i andra länder. Det kan således icke bli fråga om annat än tip-toparbete av vederbörande lärare både i deras forskning och i deras utbildning av de studerande. Man kan ju alltid säga om liknande mål och strävanden, att de kunna icke fullföljas, åtminstone icke på alla punkter. Men man får vara glad, om de fullföljas på någon eller några punkter, och framför allt får själva målet icke släppas. Det målet har i alla händelser i detta fall släppts fullständigt. Jag kan icke annat än instämma i det omdöme, som den föregående talaren i detta avseende fällde över det föreliggande förslaget, och jag skall be att få gå igenom en del detaljer i det föreliggande förslaget för att visa, hur nästan omöjligt det är att tänka sig, att i denna högskola, även med bästa vilja i världen och om än vederbörande, som få hand om arbetet i högskolan, göra sitt allra bästa, skall kunna uträttas något av verkligt gagn.

Om vi börja med de studerande, som här finnas, så säger man, att det skall tagas in studenter, som skola ha, innan de komma till högskolan, tre års jordbrukspraktik. Vissa reservanter säga, att de icke behöva ha mer än två år, och dessutom öppnas eventuellt vissa vägar för dispens, som skulle beviljas av vederbörande styrelse. Men som princip uppställs, att studenterna skola först praktisera tre år i jordbruk, innan de få komma till högskolan. Nu erinrar jag om den regeln, vi ha vid tekniska högskolan, och, som jag tror, även på andra håll, att studentbetyget icke står sig längre än tre år. Är det äldre, anses vederbörande inkompetent, ty då har han glömt sina kunskaper, och det är ej möjligt att använda honom i universitetsstudier. Han kan ej följa med, och det är icke endast en tom fras, utan en påtaglig realitet. Man märker vid undervisningen i tekniska högskolan, att de som tillbragt ett år i beväringstjänst, i praktik eller liknande mellan studentexamen och inträdet i högskolan, genast äro ett trappsteg under, och skulle de komma dit efter tre år, vore de faktiskt omöjliga att använda till högskolestudier. Resultatet blir således, att de skola över lag gå tre år i praktik, innan de få börja med högskolestudierna. Detta är i och för sig en fullkomligt tröstlös uppgift för lärarna vid vederbörande högskola, och man frågar sig: Vad skall meningen vara med ett sådant arrangemang? Man måste komma ihåg, att forskningen i denna högskola skall ha till uppgift att undersöka vad det är för fel med alla jordbrukets förefintliga metoder. Det kan låta litet överdrivet, men i alla fall blir forskningens princip alltid den, att vad som nu försiggår, de arbetsmetoder, som användas, äro felaktiga, och uppgiften är att taga reda på vad det är för fel, som således skall förbättras. Funnes det ej något fel i arbetet, vad skulle vi då med forskare att göra? Det är den ena sidan. Den andra sidan avser att framkomma med uppslag, förslag till nya metoder och nya arrangemang. Man har således i första hand att analysera de metoder, det arbetsätt, som finnes, och taga reda på vad det är för gålet med dem. Om nu högskolans arbete kommer att bedrivas med framgång, kommer en mycket väsentlig del av undervisningen att bli att analysera och påvisa vad det är för felaktigheter, som göras i praktiken, och hur det skall rättas till och göras bättre, så att det hela på det sättet kan gå framåt. Är det då rimligt, att dessa studenter skola gå tre år och lära sig dessa felaktiga metoder

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

i jordbruket för att bli fullt insatta i dem och sedan komma till högskolan, där bli djupt övertygade om att det är galet alltsammans och sedan ge sig ut och göra allt på annat sätt? Det är ju i och för sig fullkomligt orimligt, det sätt som här användes för att rekrytera studentbeståndet vid högskolan, bortsett från att de samtidigt under tre år förlora värdet av studentexamen. Det är förlorad träning för hjärnan också. Det är icke bara kunskaper, som gå bort, utan herrarna må tro, att det är så med hjärnan som med kroppen i övrigt och liksom det är t. ex. i fråga om idrotten, att om man är borta ur träning i tre år, är det icke värt att uppträda i någon tävling. Här vill man, att de skola ligga borta från studier i tre år och sedan börja med ett krävande högskolearbete, som skall exekveras på så kort tid som tre år. Då är själva grundvalen för högskolearbetet undanryckt. Det finnes inga högskolelärare, hur de än äro beskaffade, som äro kompetenta att bedriva högskoleutbildningen under dessa förutsättningar. Jag vill säga, att jämfört med dessa studenter, som komma dit efter tre års jordbruksarbete, äro naturligtvis vanliga praktiska arbetare, pojkar från jordbruket med folkskolutbildning, som efter en viss jordbrukspraktik studera sina studentämnen och tentera in vid en sådan högskola, mycket bättre. De ha ju nyss studerat ämnena, och när de komma dit och tentera, så kunna de sina ämnen.

Vi hade motsvarande arrangemang vid Tekniska högskolan för 30 eller om det var 25 år sedan, men så togos de tyvärr bort. Det fanns där pojkar av alla slag, sådana som tagit studenten och sådana som slutat i femte klass eller gått i folkskolan och aldrig hade gått i ett högre allmänt läroverk, men som i sitt arbete i praktiken funnit, att de hade intresse för studier. De gingo igenom en kurs och tenderade sedan in i Tekniska högskolan och blevo ett alldeles utomordentligt elevmaterial. Flera av våra mest framgångsrika och dugliga ingenjörer såväl inom praktisk industriell verksamhet som forskningsverksamhet ha kommit fram den vägen, så att det är inte någon dålig väg, och såvitt jag begriper frågan är det sådana, som vid den blivande undervisningen i det nu förevarande fallet skulle egentligen ha förutsättningarna att tillgodogöra sig studierna vid denna högskola. Men studenterna vid denna lantbrukshögskola, med sina tre års mellankommande jordbrukarverksamhet, äro i det närmaste borta.

Ser man sedan på de studier, som de skola underkasta sig, då de komma till denna högskola och tager sådana grundläggande ämnen för studierna som kemi, fysik och matematik, så upptar det program, som angivits här, undervisning under 30 timmar i matematik. Sedan de alltså gått och praktiserat jordbruk under tre år och glömt sina studentexamenskunskaper, skola de efter 30 timmars undervisning och 15 övningsstimmar vara kompetenta att taga emot högre undervisning i kemi och fysik. Det skall vidare finnas en professur i lantbrukskemi och där skall således utbildas jordbrukare, som förstå kemi. Jag beklagar livligt den professor i lantbrukskemi, som skall undervisa folk i högskolekemi, sedan de under tre års tid idkat jordbruk och så under 30 timmar studerat matematik!

Vid Tekniska högskolan, dit eleverna komma tämligen direkt ifrån studentexamen och ha kvar sitt vetande från denna examen, har man fastställt minimumantalet föreläsningstimmar för kemisterna till 101 och lika lång tid för övningar. Denna undervisning i matematik få de just för att kunna studera modern kemi, ty därvid använder man högre matematik för beräkningar och undersökningar. Det finns, såvitt jag kan förstå, ingen levande möjlighet att denna kemiundervisning överhuvud taget skall kunna genomföras vid denna lantbrukshögskola, och precis på samma sätt är det beträffande fysik. Då bör man ändå veta det, att tillämpad fysik och tillämpad kemi äro utomordentligt viktiga forskningsområden inom detta område. Det är emellertid fullkomligt tröstlöst

att kunna tänka sig, att det skulle kunna bli några effektiva studier i dessa ämnen, och jag frågar mig, hur dessa lärare skola kunna utbilda forskare eller utbilda sina efterträdare med dessa förutsättningar för de studerande. Det finns ingen rimlig möjlighet för att saken så skall kunna bedrivas.

Sedan kommer jag till lärarnas sysselsättning vid denna lantbrukshögskola, och jag skall då börja med att säga något om tjänstgöringen. Vid Tekniska högskolan ha vi för närvarande experimenterat med att försöka få ned våra föreläsningstider i någon mån och detta har nu statsmakterna välvilligt gått med på, så att vi för närvarande, då vi få professorer eller då vi omreglera professorer, ha det så ordnat att vederbörande professor i regel har fyra timmars föreläsning i veckan samt övningar, varierande i olika professorer. Fyra timmar i veckan göra ju 124 timmar om året, och erfarenheten har visat, att detta är alldeles för mycket. Det finns ingen möjlighet för en man att hålla uppe nivån på dessa föreläsningar, om han skall stå fyra timmar i veckan och föredraga saken. Det kan i mycket viktiga delar inte bli annat än upprepningar år efter år, och då ligger det så nära till hands att det ges ut kompendier, eller att de delar, som upprepas år efter år, komma ut i anteckningsböcker som förbättras, eller så att läraren själv kan ge ut dem, och så sitta lärjungarna med sina kompendier, och så kanske det i en del fall förekommer att läraren läser högt ur sitt kompendium och pojkarna sitta och följa med. Det är endast i bästa fall som vederbörande föreläser fritt över saken, men det kan inte förekomma i alla fall.

I alla händelser har det varit mycket kraftiga opinionsyttringar med uttalanden ifrån studenternas sida för att förkorta den obligatoriska föreläsningstiden och för att få det ordnat så, att arbetet skall läggas på basis av att dessa kompendier finnas och att vederbörande lärare föredrar ämnet i koncentrerad form i avseende å de delar, som finnas i kompendiet, och på fritt sätt i de delar, som inte finnas i kompendiet. Studenternas framställning i saken, som kulminerade för ett och ett halvt år sedan och som då föranledde överläggningar, visade påtagligen, att den föreläsningstid, som vi ha för närvarande, är för lång och att den är ganska betungande. Det finns sålunda åtminstone, det kan jag själv vittna om, ingen anledning att öka den tiden, som det här har föreslagits. Medelföreläsningstiden enligt förslaget är 135 timmar, och maximitiden 160 timmar i stället för de 124 timmar, som vi ha vid Tekniska högskolan. Då frågar man sig vad detta skall tjäna till. Har det inte funnits någon erfaren lärare från någon fackhögskola eller något universitet som haft med det nu föreliggande förslaget att göra? Jag har inte funnit, att så varit fallet. Det förefaller mig nästan otroligt, att det inte här har insatts någon fackman, som vetat vad högskoleundervisning är för något. Hela denna utredning tycks ha gjorts uteslutande av jordbrukare.

Jag har den allra största respekt för jordbrukaren, men då det är fråga om högskoleundervisning, skall jag be att det blir ordnat så, att en kollega från mitt område kan få vara med och hjälpa till vid planernas utarbetande, ty eljest blir, såsom i detta förslag, situationen fullkomligt orimlig.

Ja, förutom det, att det nu göres i ordning en högskola, där de studerande äro inkompetenta och där lärarna belastas med en undervisning för dessa inkompetenta studenter, vilken är alldeles för betungande för att verkligen kunna bli ett forsknings- och undervisningsarbete av den art, som man hoppas och har anledning begära skall förekomma vid en sådan fackhögskola, så är det dessutom åtskilliga andra saker, som också göra arbetet här mycket svårt.

Jag vill beträffande lärarna erinra om en stridsfråga, som tyvärr är avgjord för några år framåt, nämligen frågan om lönerna. För lärare vid fackhögskola i Stockholm äro lönerna mindre än för universitetsprofessorer och för lärare vid Karolinska institutet. Skillnaden är ungefär 1,500 kronor om året. Fack-

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

högskolelärarna kunna nödtorftigt, men endast nödtorftigt klara sig, därför att här i Stockholm ha praktiskt taget alla professorer extra förtjänster, och därmed kan den saken i någon mån jämnas ut. Men vi ha ändå svårigheter av detta förhållande, nämligen då vi skola besätta befattningar, därför att vi kunna inte få de förnämligaste krafterna, åtminstone i vissa fall, därför att de till en början inte kunna få sådana extra förtjänster och därför att det för dem är högst kännbart att få en lönenedsättning, då de flyttas över till fackhögskolan. Hur skall det då inte gå, om denna lantbrukshögskola förlägges till Ultuna och professorerna där skola ha 1,500 kronor mindre i lön per år än professorerna i Uppsala? Tro herrarna, att de bättre professorerna komma till Ultuna då? Ingalunda! De komma att sitta i Uppsala, som ligger 15 minuters väg därifrån och som ger dem 1,500 kronor mera om året i lön — de komma inte att förefinnas i Ultuna! Men det är där som de skola förefinnas, ty vår konkurrenskraft just på det stora och viktiga område, som rör lantbruket, är mycket beroende av att de förnämligaste krafterna på området finnas placerade vid lantbrukshögskolan, men dit komma de, som sagt, inte! Detta är också en sak som i allra högsta grad är att tänka på och som i det fallet är mera förödande än vid våra fackhögskolor i Stockholm, där saken kan förbättras genom tillfälle till extra förtjänster.

Hela den föreslagna högskolans såväl inre organisation som rekryteringen av de studerande är sådan, att hela problemet är tröstlöst. Det kan aldrig bli en högskola, och det kan aldrig bli det resultatet man måste kräva av en högskola, för att det överhuvud taget skall vara berättigat att lägga ned de kostnader, som tarvas för att det där skall kunna försiggå arbete och undervisning.

Till sist kommer jag så till förslaget om lantbrukshögskolans förläggning. Jag instämmer fullständigt med den ärade talare, som sade, att försök och sådant behöva visst inte försiggå på åkrarna omkring högskolan. Vi ha precis samma problem vid Tekniska högskolan. Hur många industrier är det inte, som studerats av professorerna vid Tekniska högskolan och hur många professorer samarbeta inte direkt med industrierna! Men dessa industrier äro placerade över hela landet och professorerna resa till industriföretagen eller ha samarbete med deras ingenjörer, så att inte behöver den industri, som skall studeras vid Tekniska högskolan, ligga i Stockholm eller ligga knut vid knut med Tekniska högskolan. Det är ingen människa, som haft en tanke på att Tekniska högskolan skulle förläggas till ett industrikomplex. Det är en fullkomligt barock tanke, och lika barockt är det i det fallet att överhuvud taget resonera om att det måste finnas åkrar i närheten av en lantbrukshögskola — det är fullkomligt orimligt — utan placeringen bör uteslutande ske med hänsyn till det arbete, som bedrivs vid lantbrukshögskolan. Därvidlag skulle jag vilja säga, att det finns ett område, som nästan är alldeles negligerat vid denna högskoleorganisation, och det är teknikens betydelse för jordbruket nu för tiden.

Det blir ju, i samma mån som jordbruket blir mer och mer industrialiserat, en hel mängd ingenjörsteknik som användes, t. ex. hela motorkulturen. För att kunna meddela de studerande vetande i dessa saker och för att kunna intressera dem för detta område, måste man ha tillgång till ingenjörer, som kunna dessa saker, men varifrån skall man få dem till Ultuna? Det finns ingen möjlighet att där få sådana. Det är ganska svårt att få speciallärare och liknande krafter vid Tekniska högskolan i Stockholm, som ligger i centrum, och hur skall det då vara möjligt i Ultuna? Det är fullkomligt omöjligt! Hela denna viktiga gren, ingenjörsteknikens användning i lantbruket, elimineras, om lantbrukshögskolan förlägges till Ultuna. Men den grenen kan i framtiden tillfogas, om högskolan förlägges till Stockholm, och det finner jag för min del

vara en mycket viktig sak i den delen, att lantbrukets teknik också skall kunna komma till behandling vid denna högskola.

Sedan är det en omständighet till sist, som gör, att det skulle förvåna mig mycket, om vi skulle kunna vara med på detta förslag. Här finnas för närvarande fristående forskningsprofessorer vid centralanstalten. Dessa professorer innehavas av personer, skickliga och framstående människor, som äro inriktade på att bedriva forskning. Man gör slut på detta arbete nu och i stället skola de förflyttas till denna högskola i Ultuna, där de skola undervisa studerande av den art jag förut skildrat; de skola således betungas med en omfattande undervisning av detta elevmaterial, och vad betyder det? Jo, det betyder, att deras möjlighet att bedriva forskningen blir reducerad till en bråkdel mot vad den varit förut. Energiska och intelligenta människor komma alltid att bedriva forskning, de kunna inte undgå det, men deras möjlighet att komma till resultat i arbetet kommer enligt det föreliggande förslaget att vara reducerad till ett minimum. Den här föreslagna lantbrukshögskolan vid Ultuna kommer således att medföra i väsentlig mån en strypning av den stora tillgång, som skildrats av den föregående ärade talaren, som vi haft i dessa fristående forskningsbefattningar, och kommer att ge oss en högskola, som inte kommer att kunna vara kompetent att bedriva den väsentliga verksamheten vid en högskola, nämligen forskning och utbildning av forskare.

Ja, nu svaras det naturligtvis, att det må vara hänt att det möjligtvis är sant, vad som på detta sätt har framhållits, men att det ju kan förbättras. Hur skall då denna förbättring gå till? Om vi sätta i gång med en sådan högskola, där det nu begäres tre års praktisk verksamhet av eleverna före inträdet och skolan kommer i gång, kommer det att ligga tre årgångar och vänta på inträde. Men om så den bestämmelsen om tre års praktisk verksamhet före inträdet tages bort en vacker dag och det i stället säges att från och med nästa år får vederbörande komma in utan praktik, så ha vi tre årgångar, som inriktat sig på att komma in vid denna högskola. Vart skola de taga vägen? Det blir 90 elever i stället för 30 som då komma att söka inträde. Hur skall det arrangeras? Det blir en svårighet, som åtminstone medför mycket grymma orättvisor mot dem, som på grund av gällande författningar inriktat sig på att på detta sätt komma in vid högskolan. Likadant blir förhållandet beträffande den inre organisationen, undervisningstiden m. m. vid högskolan. Man kan kanske säga, att det kan ändras. Ja, det kan man säga, men den, som sett en högskola inifrån och vet hur konservativ den är och hur förfärligt svårt det är med varje ändring, förstår, att en sådan ändring kommer att draga decennier. Jag är alldeles övertygad om att om detta förslag går igenom, kommer det inte att vara till hjälp för jordbruket, utan det kommer att spolia vissa viktiga värden, som för närvarande finnas, och det kommer inte att skänka det värde, som en högskola måste skänka, för att man skall kunna godtaga det.

Herr talman, jag ber att få instämma i den föregående ärade talarens avslagsyrkande.

Herr Sederholm: Jag ber först att få uttala mitt erkännande till de föregående ärade talare, särskilt representanten på kristianstadslänsbanken för att de, till skillnad mot vad som skedde i fjol och vad som skett i andra kammaren i år, inte låtit de lokalpatriotiska synpunkterna vara bestämmande. Detta är, enligt min mening, en nödvändig förutsättning för att vi verkligen skola kunna komma till en verklig lösning av denna fråga.

Jag förstår så väl den skånska synpunkten här. Skåningarna känna och de känna med rätta vilken hög ståndpunkt det skånska jordbruket intager och vilken betydelsefull del av det svenska jordbruket som det utgör, och de

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)*

stor och plocka in olika ämnen i den, för att sedermera kanske få göra in-skränkningar.

Jag menar alltså, att denna kurs, som förlägges till Alnarp, väl närmast får anses såsom en motsvarighet till vad som vi kalla för forstmästarkursen vid skogshögskolan; den avser att ge dem som ha en stark och väl vitsordad, mångårig praktik på området och som visa sig ha de teoretiska förkunskaper, som äro nödvändiga för att de skola kunna tillgodogöra sig undervisningen, att ge dem, säger jag, en sista sammanhållande och utvecklande utbildning för att göra dem till verkligt kloka och praktiska ledare av jordbruk.

Jag delar uppfattningen om att den ekonomiska sidan och den ekonomiska utbildningen i det hänseendet är av den allra största betydelse. Därom råder säkerligen inte heller någon meningsskiljaktighet mellan mig och de föregående båda talarna liksom ej heller någon av denna kammars ledamöter, men denna utbildning och denna utveckling av undervisningen kan ju knappast få ett detaljerat uttryck i en sådan grundplan, som den som här föreligger. Den kommer att utformas och kommer att få sin gestaltning under arbetet och, inte minst, på grund av ett omsorgsfullt och välgrundat val av lärare på dessa områden liksom även genom att man genom erforderliga jämkningar i undervisningsplanen ger dem tid och den utvecklingsmöjlighet, som kan vara ägnad att ge dessa viktiga ämnen sin rätta plats i utbildningen.

Jag vill särskilt påvisa den uppdelning i linjer, som utmärker undervisningen vid lantbrukshögskolan. Där är en jordbrukslinje för dem som huvudsakligen vilja ägna sig åt utbildning till lärare eller forskare på det jordbruks-tekniska området, vidare en motsvarande linje för husdjursaveln och slutligen en linje för ekonomisk verksamhet. Denna senare är ju nytillkommen, och jag tror att den linjen, om den väl skötes och vinner allmänt förtroende och tillslutning, säkerligen kommer att bli av mycket stor betydelse för vårt jordbruks ekonomiska utveckling.

Nu talade den siste ärade talaren om olägenheterna av jordbrukspraktiken, som skulle komma mellan studentexamen och inträdet i lantbrukshögskolan. Jag delar hans uppfattning med avseende på de tre åren. Jag har i det hänseendet också anslutit mig till den reservation, som herr Johansson i Fredrikslund avgivit, och som i det närmaste i sitt yrkande ansluter sig till såväl den kommitté, som varit tillsatt i frågan, som också förra årets proposition. Den ansluter sig även till den praxis och de bestämmelser, som gälla för inträde i lantbruksinstitut.

Men förutom de efter min mening vägande skäl, som den siste ärade talaren anfört för en förkortning av tiden mellan studentexamen och inträdet i lantbruksskolan för att därigenom den grundläggande studentexamen skulle kunna bli den kommande undervisningen till största möjliga nytta, så menar jag också att för många, som icke ha möjlighet till denna praktiska utbildning under sin skoltid, stadspojkar och sådana, som önska komma in i lantbrukshögskolan för att utbilda sig exempelvis till ämbetsmän, tjänstemän, sekreterare i hushållningssällskap eller sådant, säkerligen en tvåårig praktik kan vara fullt tillräcklig för att de skola äga den grundläggande kunskap om jordbruket och vad det här närmast rör sig om för att kunna tillgodogöra sig undervisningen fullt nöjaktigt. För dessa blir kravet på en treårig praktik endast ett onödigt fördyrande och förlängande av studietiden, som icke är erforderligt, och som inte kommer att bli till gagn för den kommande undervisningen och inte heller vara till fromma för tillströmningen till den bana, det här är fråga om.

Den siste ärade talaren berörde den efter min mening synnerligen viktiga sidan av saken, att en lantbrukshögskola med de uppgifter och med den höga standard, som man velat lägga på den, måste göras kompetent att utbilda for-

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

skare. Men han anförde också att själva detta utbildande av forskare icke kan bli skolans egentliga eller i varje fall huvudsakliga uppgift, inte den uppgift, som kommer att vinna tillämpning på flertalet av dem, som söka sig till skolan. Det föreligger väl här en ganska stor likhet med fakulteterna vid våra universitet. Fakulteterna, den juridiska, den filosofiska och de andra, ha ju forskare inom de olika ämnena, men det största flertalet av dem, som vid dessa fakulteter bedriva studier, utgå i praktisk ämbetsmannagärning som elementarlärare, som praktiserande jurister, som läkare o. s. v. Ett fåtal med särskild läggning och särskilt intresse för utbildning som forskare välja denna utbildning, och bland dessa återigen framgår den lärarkår, som skall ersätta den nu arbetande.

Här vill man nu gå samma väg. Här måste ju också lantbrukshögskolan läggas på den höga standard, att inom dess ram en utbildning av forskare är möjlig och så att säga utgör själva toppunkten av vad lantbrukshögskolan kan och vill åstadkomma. Men vid sidan av detta blir dock den stora massan av lärjungar utbildade till tjänstemän eller till konsulenter eller till verksamhet inom praktiskt jordbruk.

En sådan organisation och ett sådant arbete underlättas givetvis i mycket hög grad genom intimt samarbete och intimt anknytande till en sådan institution som ett universitet. Där kan man i ömsesidigt arbete vinna förståelse och utveckling av uppgifterna efter rent vetenskaplig metod. Det kan och bör uppstå en växelverkan mellan lärarna på den ena och den andra anstalten, som givetvis kommer att bli av den största betydelse för lantbrukshögskolan, men säkerligen icke heller utan en avsevärd betydelse för universitetet, särskilt när det gäller de områden, som ligga lantbrukshögskolans ämnesgrupper nära.

Redan i detta ligger ett synnerligen starkt skäl, som talar för lantbruksinstitutets och lantbrukshögskolans förläggande till Ultuna i anslutning till universitetet. Själva universitetets arbetsformer göra denna anslutning och detta samarbete vida lättare och bereda större möjligheter till ett lyckligt resultat av ett sådant samarbete än en anknytning till fackhögskolor, som ligga på samma plats. Man ser för närvarande endast ett ganska ringa samarbete mellan de fackhögskolor, vi ha i Stockholm, skogshögskolan, veterinärinstitutet och därmed jämförliga och i ämnesvalet nära stående fackskolor. Jag tror, att om man för en 30 år sedan, innan dessa fackskolor blivit så utformade och organiserade som de nu äro, närmare hade tänkt på denna sak, skulle man strävat efter att åstadkomma någonting liknande den danska Landbohøjskolen. Men för närvarande är, synes det mig, en sådan möjlighet utsluten. Man kan inte ifrågasätta, att dessa fackskolor skola organiseras om, och gå in i någonting enhetligt på samma sätt som det nu är i Köpenhamn.

Professor Forssell talade om, att hans erfarenhet med avseende på den tekniska högskolan och den beröring, som den tekniska högskolan inom olika ämnen har med olika industrigrenar, är fullkomligt analog, som han sade, med vad det här är fråga om på jordbrukets område. Detta synes mig egentligen endast vittna om, att professor Forssell inte har reda på vad det här är fråga om, åtminstone i vad det gäller jordbruket. Det kräves ju under den utbildning, som lärjungarna skola få vid lantbrukshögskolan, att de komma i beröring med och få se och följa praktiskt jordbruk, och kanske ännu mera praktisk försöksverksamhet inom jordbruket, för att verkligen under sina studier alltjämt kunna hålla sig i kontakt med de praktiska problem, som möta.

Vad är det då forskningen skall avse? Ja, det är sant, att de nya uppslagen och de verkligt skapande idéerna kanske inte komma så ofta. Det kommer dock ofta nog sådana idéer, som göra anspråk på att verkligen vara av grundläggande och genomgripande betydelse för jordbrukets och dess binäri-

gars utveckling. Det gäller då att bland dessa uppslag och idéer sovra ut vad som kan vara av värde, och detta sker under praktisk forskning, under praktisk försöksverksamhet och även under vetenskaplig undersökning. Det är just en samverkan mellan idéerna och uppslagen, sådana de komma fram, och en kritisk vetenskaplig och experimentell prövning av dessa uppslag och idéer, som måste ske för att jordbruket med vetenskapens hjälp skall komma framåt. Och då krävs det också, att dessa försöksmöjligheter och utvecklingsmöjligheter finnas i lättast möjliga form tillgängliga för de forskare, som syssla på detta område.

Jag menar att från denna synpunkt är det synnerligen angeläget, att jordbruk och husdjursskötsel i tillräckligt stor omfattning finnas disponibla i omedelbar närhet och anslutning till lantbrukshögskolan för att verkligen denna forskning, oavsett utbildningen av konsulenter och lärare, skall kunna planläggas och ledas så, att den verkligen ger vad den kan och bör ge.

Det är ju under sådana förhållanden också alldeles klart, att jag för min del inte kan tänka mig, att lantbrukshögskolan förlägges till Stockholm under andra förutsättningar än att ett sådant jordbruk verkligen är disponibelt. Så är icke fallet, enligt vad de gjorda utredningarna givit vid handen. Den nuvarande förläggningen av centralanstalten ger icke sådana möjligheter, och lägger man ett jordbruk några mil därifrån blir ändamålet förfelat. Då blir det förenat med resor att stå i förbindelse med detta. Jag menar, att redan denna synpunkt är ett tillräckligt skäl för en förläggning till Ultuna. Jag kan knappast heller ta på allvar det skäl, som framfördes, att vederbörande lärjungar skulle mera stå i intim kontakt med konsuntionen och med det ekonomiska livet i Stockholm än vad som skulle bli fallet i Ultuna. Det kommer säkerligen att i det hänseendet bli tillräckligt lätt att komma till Stockholm, därest det behövdes vid något tillfälle, och i varje fall så kommer både den tekniska och ekonomiska utbildning och undervisning, som där kommer att meddelas, att i alla avseenden bli fullt tillräcklig. Och ingalunda blir den sämre därigenom att anstalten ligger sex mil ifrån Stockholm än om den ligger en halv mil därifrån.

Det är alldeles givet, att det för den som arbetar vid den nuvarande centralanstalten känns som en smärtsam uppoffring att flytta från dess nuvarande förläggning, där ju de därvarande forskarna åstadkommit så många goda resultat. Men vad herr Forssell här yttrade om att detta skulle innebära, att forskarna skulle tagas ifrån sin forskning och sin försöksverksamhet för att överbelastas med en alltför betungande lärarverksamhet, torde närmast vittna om att den ärade talaren inte har satt sig in i vad propositionen i det fallet meddelar. På de viktigaste och största forskningsområdena, nämligen jordbruksavdelningen och husdjursavdelningen, skulle försöksanstalten fortfarande vara en fullt fri och självständig anstalt, ehuru förlagd till Ultuna i stället för till Stockholm. Den föreläsningens verksamhet, som möjligen kunde komma i fråga, skulle endast innebära, att man skulle meddela eleverna de senaste forskningsresultaten, och det skulle ju för dessa innebära icke någon uppoffring och icke någon tunga, utan snarare en uppmuntran och ett ökat intresse. Jag resonerade för ett par år sedan med ett par av dem, som nu äro knutna vid statens skogsförsöksanstalt som synnerligen framstående forskare, hur de sågo på en begränsad undervisningsskyldighet av den omfattning, som jag nyss nämnde. Jag fick det svaret, att därest den begränsas just på det sätt, som jag här antytt, så sätta de ett mycket stort värde på att stå i en sådan intim kontakt med undervisningen och med den intresserade ungdomen, den ungdom, ur vars led de blivande forskarna skola rekryteras och växa fram. Från de ungas sida måste det givetvis också vara av mycket stor betydelse att få mottaga rönen av denna forsknings- och försöksverksamhet omedelbart och le-

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)*

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

vande och såsom de efter hand växa fram inom deras krets och så att säga under deras egna ögon.

Det blir en aktualisering av det vetenskapliga forskningsarbetet för dem, som gå ut i landet som lärare. Det knyter band mellan dessa forskare och de unga, vilka sedermera säkerligen komma att upprätthållas och skaffa för dessa forskare goda förbindelser för fortsatt forskning och för fortsatt planläggning av försök och iakttagelser överallt inom hela vårt land.

Det berördes av herr Johan Nilsson, att det skulle vara synnerligen betydelsefullt, att högskolan stode i nära anknytning till exportmarknaden och exportplatserna för att således lättare kunna lära känna och bli väl förtrogen med dessa marknaders krav. Det må vara sant. Men vi skola inte glömma, att särskilt vad lantmannaprodukterna beträffar, är vår export ändå en ringa del i förhållande till den produktion av lantmannaprodukter, som sker för den inhemska marknaden. Även med avseende på den inhemska marknaden är en anpassning efter de växlande krav, som denna utövar, av den allra största vikt. Och jag är övertygad om, att den bygd, där vi nu äro samlade, Mälarbygden, just med hänsyn till mångsidigheten med avseende på dessa krav och mångfalden av de artiklar, som det kräves att producera för den inhemska marknaden, är väl så lärorik som om man förlade lantbrukshögskolan i närheten av en exportplats.

Professor Forssell har här berört en del fel med avseende på undervisningsplanen, efter vad han påstår. Han menar exempelvis att undervisningen i matematik, som är föreslagen till 30 timmar, är alldeles otillräcklig. Det behövs 100 timmar. Jag vill här inte döma vilkendera som har rätt. Men om också professor Forssell har rätt, menar jag att detta är en konstruktionsdetalj, som vi mycket lätt kunna ändra under arbetets utveckling och innan planen för arbetet blir slutgiltigt fastställd.

Detta gäller ju även med avseende på den av honom påtalade överbelastningen av lärarna med avseende på föreläsningarna. Det kan ju tänkas och det är ju mycket möjligt, att undervisningen liksom vid universiteten bör läggas i väsentligt högre grad på självständiga studier och mindre på åhörande av föreläsningar. Men även detta är en sak, som under utvecklingen kommer att bli klargjord, och som säkerligen också går att rätta till. Han anmärkte också på placeringen av professorerna i lönegraden B 30. Jag har för ett par år sedan mycket starkt klandrat denna placering just från denna plats och yrkat, att professorerna vid våra fackskolor icke måtte sättas i en lägre lönegrad än våra universitetslärare. Och jag beklagar, att så har skett. Men jag tror inte, att denna skillnad får betraktas såsom en definitiv placering med avseende på universitetslärarna i en högre klass än fackskollärarna. Huruvida en reform skall gå i den riktningen, att universitetslärarnas löner sättas ned eller fackskollärarnas löner höjas, det må vara en öppen fråga. Men jag tror det är synnerligen angeläget, att det därvidlag icke blir en konkurrens om lärarkrafterna, där fackskolorna äro handikapade genom sina lärares något lägre löneställning. Emellertid är det inte så säkert, att åtminstone till att börja med detta kommer att innebära, att man ovillkorligen får de sämsta lärarna låt mig säga till lantbrukshögskolan och de bästa lärarna till universiteten. Det kan också tänkas, att unga framstående forskare, som vårt land för närvarande icke lider brist på, komma att söka sig till lantbrukshögskolan såsom lärare. Det kan hända, att de efter några år eller möjligen ett eller annat decennium, när en motsvarande professur blir ledig vid ett universitet, då söka sig över dit. Men under tiden ha de ju också åldrats, och det kan ju även tänkas, att det är en fördel för en fackhögskola att få de unga livskraftiga och initiativkraftiga forskarna knutna vid sig, utan att de ovillkorligen skola sitta där till uppnådd pensionsålder.

Jag har här redan berört syftet med den reservation, som herr Johansson i Fredrikslund och jag gemensamt avgivit. Jag vill icke för närvarande framställa något yrkande beträffande denna, utan överlämnar det åt honom, som närmast formulerat denna reservation. Jag ber emellertid att få uttala min fulla anslutning till den tanke, som där kommit fram — den har kanske fått ett något mjukare uttryck än vad jag velat yrka på — nämligen de två årens praktik. Jag anser dock, att en mjuk formulering i detta hänseende kan vara väl försvarad, blott man går ut ifrån att en tvåårig praktik icke skall vara direkt diskvalificerande, när det gäller att söka sig in vid lantbrukshögskolan. Erfarenheten får sedan visa om man skall gå in för en skärpning eller en lindring i detta avseende.

Det är en annan liten detalj, beträffande vilken jag också kommit med en reservation, och som jag här vill beröra. Det är föreslaget av Kungl. Maj:t att i lantbrukshögskolans styrelse skola tre personer vara självskrivna, nämligen rektorn vid lantbrukshögskolan, föreståndaren för försöksanstalten och chefen för lantbruksstyrelsen. Dessutom skall Kungl. Maj:t utse tre ledamöter, och av dessa skall en vara ordförande, en representant för universitetets lärarkår och en representant för den försöksverksamhet, som bedrivs utanför centralanstaltens område. Genom denna bundenhet med avseende på valet av dem, som Kungl. Maj:t skall utse, och där inte ens är lämnad plats för någon representant för det praktiska jordbruket, har utskottet beslutat föreslå antalets ökande till sju, av vilka Kungl. Maj:t skulle utse de fyra. Jag menar, att denna åtgärd i sig själv är synnerligen välbetänkt, men jag har velat gå ännu något längre. Jag anser att Kungl. Maj:t bör, om man nu också binder Kungl. Maj:t med avseende på att utse en, som skall vara ordförande, och en representant för universitetets lärarverksamhet, stå fullt fri och obunden med avseende på de andra två. Det kan mycket väl tänkas, att den som representerar centralanstalten också kan anses vara en lämplig representant för försöksverksamheten utanför centralanstalten. Det kan också tänkas, att en praktisk jordbrukare kan representera denna försöksverksamhet. Enligt min mening borde Kungl. Maj:t ha full frihet att endast tillse, att denna försöksverksamhet blir representerad, oberoende om det sker genom någon av de självskrivna ledamöterna eller genom någon bland dem, som Kungl. Maj:t har utsett. Denna tankegång har blivit utformad i en reservation, som jag anknutit till betänkandet, och till vilken jag sålunda yrkar bifall.

Herr Johan Nilsson menade, att här förelåg ingen anledning till brådska. Vi kunde gärna lugna oss, vi kunde gärna vänta och utreda. Jag tror, att om vi nu, sedan riksdagen i fjol ändå givit så klara och bestämda och i viss mån begränsade direktiv, skulle kasta ut frågan igen i den stora utredningsvirveln utan dessa direktiv, och utan andra sådana än att taga hänsyn till och beakta allt vad som under den allmänna diskussionen har framkommit, så komma vi icke att se denna fråga åter så nära ett möjligt avgörande som nu varken på 10, 15 eller 20 år.

Jag har den känslan, att det är en av vårt jordbruks allra viktigaste och allra mest aktuella frågor att få denna angelägenhet löst och snabbt löst. Jag är viss om, att en del förbättringar skola göras i vad som föreslås, och vissa förändringar komma kanske snart nog att bli påkallade. Men jag tvekar inte, herr talman, att med största enträgenhet och med starkaste känsla av det ansvar, som riksdagen i dag har att bära, yrka bifall till utskottets hemställan med de ändringar, som jag här berört.

Herr Nilsson, August: Herr talman! Jag kan till att börja med icke underlåta att uttrycka min beundran för det friska och djärva mod, den oförvägen-

*Any. den
högre lant-
bruksunde-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

het, som präglar den kungl. propositionen. Det är sannerligen inte småsaker, som man vågar här. Ty vad är det som här föreslås och som andra kamraren redan tyvärr bifallit? För det första är det att riva ned Alnarp, för det andra att riva ned Ultuna, för det tredje att riva sönder centralanstalten för försöksväsendet å jordbruksområdet och för det fjärde att med några miljoner kronor bygga upp något splitter nytt storartat, som enligt många sakkunnigas, framför allt jordbrukssakkunnigas, mening icke duger och som i varje fall icke kan bli så bra som det kunde ha blivit, om man hade gått fram en annan linje. Allt vad våra fäder ha byggt upp på detta område och vad vi själva under en följd av år sökt att genom anslag och andra omsorger utveckla och förkovra, det — jag använder samma ord som den förste ärade talaren — skall nu spolieras i ett nafs. Man förstår, att det har varit en stark och hänsynslös hand, som har hållit om pennskaffet, en revolutionär hand, skulle jag vilja säga, stark i nedrivandet, men efter min mening mindre lycklig i uppbyggandets konst.

Från vårt håll ha vi i stället ifrågasatt, om det icke vore bättre att hålla oss kvar på den grund, som redan våra fäder lagt, och utbygga vad som redan finnes på detta område, och förbättra och fullända detta. Vi ha de gamla lantbruksinstitutet i Ultuna och Alnarp, och det har pläderats för att vi borde bevara och utveckla dem. Men, svaras det, då få vi två lantbrukshögskolor, och det är en för mycket för detta lilla land. Ja, det är ju möjligt, att det åtminstone till en början kan vara för mycket med två lantbrukshögskolor här i Sverige, om man nämligen organiserar dem så, som det föreslås i den kungl. propositionen. Men detta var inte meningen från första början. Och när jag sist yttrade mig i denna fråga och då pläderade rakt fram för tvenne lantbrukshögskolor, skedde det under den förutsättningen, att den nuvarande agronomutbildningen skulle inrymmas i den blivande lantbrukshögskolan eller de blivande lantbrukshögskolorna och till på köpet att agronomutbildningen därvid skulle vidgas och förbättras. Det var nämligen en opinion, som man rätt ofta stötte på inom lantbruksinstitutens lärarkårer, nämligen att det var för litet med en kurs på två år för att utbilda en agronom. Det hystes en livlig önskan, att denna utbildning måtte bli treårig. Men jag skall icke urgera någonting i den riktningen. Det är emellertid utan vidare klart, att om man har den nuvarande agronomutbildningen inrymd i lantbrukshögskolan, skulle denna ingalunda sakna lärjungar. Ja, då skulle lärjungarnas antal gott och väl räcka till för tvenne lantbrukshögskolor. Vidare bör man komma ihåg, att en högskola för jordbruksundervisning och vad därtill hör, aldrig kan vara blott och bart en pedagogi eller undervisningsanstalt för utbildning av lärare, konsulenter, agronomer o. s. v. utan minst lika mycket en vetenskaplig forskningshård, en forskningsanstalt. Därför tror jag icke, att det skulle vara för mycket att ha två sådana anstalter i vårt land. Vi tveka icke, när det gäller universiteten, att etablera professorer i t. ex. ett sådant ämne som sanskrit. Det är ett mycket viktigt ämne, fastän det har hänt och händer, att det inte finns en enda lärjunge i sanskrit och professorn har ingen att föreläsa för, men det finns någonting som heter den filologiska forskningen, och där har professorn alltid ett stort arbete för sig.

I fråga om agronomutbildningen har emellertid en ny uppfattning på sista tiden allt mer och mer trängt igenom. Den har trängt igenom i diskussionen, särskilt bland de lärare, som äro sysselsatta i den lägre lantbruksundervisningen, och den har vunnit anklång i jordbruksutskottet, som i följd uttryckte önskan därom, att agronomutbildningen, d. v. s. utbildningen av driftsledare för större eller medelstora jordbruk, framdeles måtte omläggas i praktisk riktning och göras mindre teoretisk. Så har ju också skett i det föreliggande

förslaget. Där har den nuvarande agronomutbildningen slopats, och i dess ställe har satts en högre kurs ovanpå den lägre lantbruksundervisning, som bedrivs i våra lantmannaskolor och lantbruksskolor. Enligt utskottets förslag blir denna kurs ettårig och i överensstämmelse med propositionen förlägges den till Alnarp. Jag skulle vilja anmärka som det första positiva felet i den kungl. propositionen, att icke en sådan kurs från början förlägges jämväl till Ultuna, där det finnes goda yttre möjligheter för en sådan undervisning.

Men om vi nu acceptera denna förutsättning, som för närvarande torde vara ett oundvikligt öde för oss, att vi skola ha endast *en* lantbrukshögskola, så kommer stridsfrågan: *Var skall den förläggas?*

Utgår man från den förutsättning, som har fastslagits av den stora kommitté, som från början handhaft utredningen i detta ärende, de s. k. högre lantbruksundervisningssakkunniga, nämligen att det är absolut nödvändigt, att lantbrukshögskolan anknytes till ett större jordbruk, kan det naturligtvis icke förekomma något annat val än mellan Ultuna och Alnarp. Vilken av dessa platser bör man då välja? Om vi se på jordbruket i vårt land, på jordbrukets möjligheter i produktivt hänseende och dess möjligheter att tillgodogöra sig resultaten av den forskning, som kan bedrivas vid högskolan eller andra liknande anstalter, är det klart som dagen, att denna lantbrukshögskola borde förläggas till Alnarp. Det har av den förste talaren nämnts, hurusom vi ha den väsentligaste delen och den bästa delen av vårt jordbruk förlagd till Götaland, och i Alnarp finnes också ett tillräckligt utrymme för hela den forskning, som kan behöva drivas i detta hänseende, och möjlighet att anställa alla de försök, som äro behöfliga och önskvärda. Men om vi se inte precis på jordbruket utan taga i betraktande, att vårt land har en ofantlig utsträckning i norr och söder och att det bor människor även långt norrut, ända upp i Lappland, ja, då tycker man, att Alnarp ligger för långt ut på den södra kanten och att det är nödvändigt att lägga lantbrukshögskolan till det centralt belägna Ultuna. För denna centrala belägenhet offrar man då alla de hänsyn, som säga, att lantbrukshögskolan borde ligga i Alnarp.

Jag hade tillfälle att deltaga i en detalj av den utredning, som föregått propositionen, nämligen frågan, huruvida det var önskvärt att sammanslå jordbruksförsöksanstalten med den högre lantbruksundervisningen, högskolan. Jag och mina tre kamrater gjorde ett besök i Norge, i Oslo och i Ås, där vi gästade den norska lantbrukshögskolan. Vi hade en överläggning med några professorer, som funnos där. Jag ställde då en fråga till den främste mannen i Norges land på lantbruksundervisningens och försöksverksamhetens område, nämligen professor Isachsen. Jag frågade, vilken plats vi borde välja, om vi nu i Sverige skulle upprätta en lantbrukshögskola och ingenting annat hade att välja på än Alnarp och Ultuna. Naturligtvis Alnarp, svarade han. Det kunde enligt hans mening inte råda ett spår av tvekan om den saken, och professor Isachsen har vistats i Sverige och känner våra svenska förhållanden.

Men hur förfar man nu i stället i den kungl. propositionen och enligt utskottets förslag? Jo, underbart nog delar man i själva verket lantbrukshögskolan i två delar, av vilka man förlägger den större delen till Ultuna och den återstående delen, d. v. s. mejerihögskolan, till Alnarp. Det finnes i Ultuna 75 hektar jord, som duger till försöksjord, vid sidan av en massa jord, som är oduglig till försök, och därför vill man förlägga den väsentliga och större delen av lantbrukshögskolan till Ultuna. Men i Ultuna ha vi intet mejeri. I Alnarp däremot har staten ett stort modernt mejeri, och därför måste vi förlägga mejerihögskolan till Alnarp. På detta sätt styckar man sönder vad som naturligt och organiskt hör samman. Undervisningen i mejerihantering

Ang. den högre lantbruksundervisningens ordnande.

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

skall skiljas från undervisningen i kreatursskötsel m. m. Det blir ett dussin professorer i Ultuna och två professorer i Alnarp. Departementschefen själv skriver några rader om den vetenskapliga isolering, som hotar dessa två staccars professorer, som skola gå där i ensamheten. Men man fäster sig inte vidare vid den saken. Jag kan för min del icke finna det vara lämpligt, klokt eller praktiskt att gå fram på detta sätt.

När saken var föremål för undersökning och utredning i den stora sakkunnigberedningen, hade man emellertid där urakflåtit att lösa problemet. Huruvida jordbruksförsöksanstalten, centralanstalten för försöksväsendet å jordbruksområdet vid Experimentalfältet, skulle sammanslås med den högre lantbruksundervisningen och, ifall detta skulle ske, *hur* det skulle ske. Det blev föremål för en senare utredning. Nu har den man, som skrivit propositionen och som från början medvetet syftade till att få ihop dessa två anstalter, också i detta hänseende drivit sin vilja igenom. Nu skall centralanstalten flyttas från Stockholm och till Ultuna. Men hur förfar man då i själva verket här? Man tar inte jordbruksförsöksanstalten hel och hällen och förlägger den till eller vid sidan av den blivande lantbrukshögskolan i Ultuna, utan man delar den, slår sönder den i tre olika delar. Den största delen flyttar man upp till Ultuna, delvis görande den till en integrerad del av lantbrukshögskolan och delvis läggande den bredvid som en självständig anstalt vid sidan av skolan. En mindre del av jordbruksförsöksanstalten, nämligen entomologien och växtpatologien, behåller man kvar ute vid Experimentalfältet, tillfogar en upplysningsbyrå och skapar sålunda en växtskyddsanstalt. Den tredje delen, mejeriförsöksanstalten, skickar man ned till Alnarp, eftersom vi där skola ha en liten mejerihögskola. Är det riktigt och klokt att på ett så hänsynslöst sätt stycka sönder, vad som naturligt hör samman? Är det nödvändigt att förfara på detta sätt? Är det någon ekonomisk fördel att göra det? Den utredning, som genomfördes för att se, om man skulle kunna spara pengar och i övrigt skörda fördelar på en sammanslagning, kom till det resultatet, att det icke innebar någon nämnvärd ekonomisk fördel att skicka centralanstalten upp till Ultuna. Men varför förfar man då på detta sätt? Jo, då och då har det sagts, att det ändå är synd, att centralanstalten icke i sin omedelbara närhet har tillgång till försöksjord i tillräcklig omfattning utan bara de 17 hektar, som ligga där ute. Och vidare hoppas man trots allt kunna göra en och annan besparing på hopslagningen av undervisning och försöksverksamhet. Men givetvis är det icke nödvändigt att gå fram på detta nästan grymma sätt. Centralanstalten var från början avsedd som en administrativ central, ett slags styrelse för alla de jordbruksförsök, som företagas ute i landets olika delar, genom hushållningssällskap, genom lantbruksinstitut, genom konsulenter och genom privata jordbrukare. Under tiden har emellertid anstalten icke stått stilla, utan den har utvecklats sig i hög grad, och från att vara en sådan central har den därjämte blivit en vetenskaplig forskningsanstalt, som gjort mycket stora insatser. Denna anstalt kan efter min och mångas mening mycket väl förbliva, där den är. Försöksledningarna eller avdelningscheferna där ute, professorerna vid Experimentalfältet, planera försöken och bearbeta resultaten, men själva skötseln och övervakandet får naturligtvis överlämnas åt underordnade medarbetare, stationerade på olika håll. Därför spelar det förhållandet, att det bara finnes 17 hektar lämplig försöksjord i anstaltens omedelbara grannskap, ingen avgörande roll. Centralanstalten hade naturligtvis icke heller, efter allt som blivit gjort och byggt och upprättat vid Experimentalfältet, skickats till Ultuna, om man icke i kommittén kommit till detta ödesdigra avgörande, att lantbrukshögskolan skall ligga i Ultuna. Vi böra också observera, att det är en allmän, en enhällig och bestämd mening bland hela den tjänstemannakår, som finnes vid centralanstalten, både bland de yngre och

bland dem, som nu stå i begrepp att snart bliva pensionerade, att jordbruksför-
söksanstalten bör förbliva, där den nu ligger.

Men var bör då växtskyddsanstalten förläggas? Till Ultuna? Det finns ingen som ifrågasätter något sådant, trots att det naturligtvis kunde vara lyckligt ur mer än en synpunkt, om en sådan växtskyddsanstalt låge ansluten till en lantbrukshögskola och en anstalt för försöksväsendet. Var bör den då förläggas? Ja, jag säger detsamma som nyss i fråga om lantbrukshögskolan. Ser man på jordbruket som sådant, dess förhållanden, dess behov av hjälp och skydd emot växtsjukdomar, så borde den naturligtvis förläggas till Alnarp. Det är i södra Sverige, som växtsjukdomarna härja och anställa så stor förödelse, dels på grund av dess närhet till det farliga utlandet och dels därför att växtsjukdomar lättast uppstå, där man bedriver jordbruket intensivt som i södra Sverige. Det är ju klart, att man skickar läkarna till den plats, där sjukdomen råder. Utbryter det en epidemi i Sörmland, skickar man inte läkarna till Hälsingland för att ingripa emot den. Men om man inte ser på jordbruket, inte på växternas och grödornas behov av skydd mot sjukdomarna utan tänker på att landet sträcker sig från Ystad till Haparanda och ännu längre upp och att folk bor överallt, ja, då är det galet att förlägga en växtskyddsanstalt till Skåne. Då måste den läggas centralt, och Stockholm ligger naturligtvis mycket centralare än Alnarp. I Stockholm ha vi också lantbruksstyrelsen, där ha vi jordbruksdepartementet, där ha vi Kungl. Maj:t, och växtskyddsanstalten är på sitt sätt en kusin till de centrala ämbetsverken och bör därför förläggas till Stockholm. Skåningarna opponera inte heller så starkt emot detta. De vilja bara genom att framhålla sina synpunkter betona, att växtskyddsanstalten icke får isolera sig här uppe, utan bör ha blicken riktad söderut, mot de hotade och utsatta områdena, och att vi i Alnarp böra få ett samarbete med och kanske en filial av denna växtskyddsanstalt. Längre gå vi inte i våra pretentioner.

Men om man på det sättet följer den mening, som omfattas av tjänstemännen vid centralanstalten och låter centralanstalten bliva där är och om man därtill lägger, vad som behöves för att på samma plats också få en växtskyddsanstalt, uppstår frågan: bör då inte också lantbrukshögskolan förläggas till Stockholm? Jo, givetvis tala mycket starka skäl för denna mening. Den kan icke förläggas till Alnarp, emedan det är så ocentralt. Man förlägger den till Ultuna, därför att Ultuna är centralt och därför att det där finnes försöksjord i större utsträckning än i Stockholm. Men Stockholm ligger i själva verket ännu centralare än vad Ultuna gör, och i trafikhänseende är givetvis Stockholm bättre lottat. Här är centralpunkten i landet, dit järnvägar komma från alla håll, det är här vi ha vår jordbruksriksdag, och det är här man helst samlas. Det är alltså anknytningen till ett större jordbruk, som fått spela den avgörande rollen, då det gällt att välja mellan Ultuna och Stockholm. Denna synpunkt utgör ledmotivet i jordbruksministerns hela resonemang. Vi måste skicka lantbrukshögskolan ut på landet, för att den skall få anknytning till ett större jordbruk. Sker detta för elevernas skull? Ingalunda. Eleverna behöva det icke, dessa måste på förhand hava inhämtat nödig jordbrukspraktik. Nej, det är för lärarnas skull, det sker för att professorerna må kunna hålla sig vakna och pigga i sin vetenskapliga forskning och för att de skola ha bekvämaste möjlighet att så sina frön i jorden och göra sina försök o. s. v. Jag har hört åtskilliga jordbrukssakkunniga personer förklara, att det varken för försöksanstalten eller för högskolan är nödvändigt med denna omedelbara anknytning. Att det icke är nödvändigt för centralanstalten, har jag förut påpekat, men icke heller för lantbrukshögskolans lärare är det så nödvändigt, även om jag medger, att det kunde vara önskvärt att ha rikligare tillgång till försöksjord i närheten. För-

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

sök kunna dessa lärare göra i alla fall, både fristående och i samband med den här förlagda centralanstalten. Men härutöver talar också till förmån för Stockholm den omständigheten, att det här finnes möjligheter för den mest mångsidiga anknytning till en lång rad andra, närbesläktade vetenskapliga anstalter, undervisningsanstalter såväl som forskningsanstalter. I det hänseendet överträffar Stockholm avgjort både Alnarp och alla andra platser i riket. Här finnas möjligheter att uppnå, vad som åtminstone för närvarande bäst behöves, nämligen att få den blivande högre lantbruksundervisningen merkantilt, och, såsom professor Forssell framhöll, maskintekniskt betonad.

Det bör emellertid på tal härom framför allt observeras, att vi här i Stockholm i själva verket redan nu ha hälften av en lantbrukshögskola. Vi ha i centralanstalten det forskningsinstitut, som utgör halva lantbrukshögskolan, och det gäller endast att bygga vidare och tillfoga den undervisning, som är behöfvig, naturligtvis utan att på det sättet belasta försöksledarna med undervisning, så att de skulle komma att utföra en halv gärning på vardera hållet. Jag kan icke blunda för att den tankegång, som med talang utvecklats i den Nordkvistska motionen, har synnerligen starka skäl för sig. Det har också försäkrats mig, att det bland de yngre generationerna av agronomer och konsulenter är en bestämd mening, att lantbrukshögskolan helst bör förläggas till Stockholm. Den olycka, som vi i dag stå inför, är den att högskolan blir förlagd till Ultuna, ty kommer lantbrukshögskolan dit och skickas till på köpet centralanstalten till Ultuna, så bli dessa anstalter fastnaglade där, och olyckan är irreparabel.

För några dagar sedan satt här framför mig i bänken en av de främsta representanterna för vårt jordbruk. Han är väl känd ibland oss. Han har ledningen inom en viktig administrativ verksamhet på jordbrukets område, och han har i flera år varit ledamot av riksdagens andra kammare. Vi sutto här och talade om den blivande lantbrukshögskolan, och han var ytterst bekymrad för denna sak. Han hävdade, att lantbrukshögskolan nu borde förläggas till Stockholm, och även han försäkrade, att detta var den allmänna meningen särskilt inom de yngre generationerna av agronomer och konsulenter. Till sist yttrade han som sin uppfattning: »Det blir en sorgedag för Sveriges jordbruk, den stund, då riksdagen förlägger lantbrukshögskolan och centralanstalten till Ultuna.»

Om vi däremot nu ginge tillmötes den tankegång, som kommit till uttryck i den av herr Nordkvist m. fl. väckta motionen, vore därmed icke uteslutet, att man i en mer eller mindre närliggande framtid, när förhållandena ändrat sig och erfarenheten på detta område utvecklats och samlats, kunde komma till insikt om behovet av en lantbrukshögskola även för de södra delarna av riket, förlagd till Alnarp. I så fall finge vi två lantbrukshögskolor, men den ena skulle icke vara en upprepning av den andra, utan vi finge en merkantilt och maskintekniskt betonad högskola i Stockholm och en agrikulturellt och jordbrukstekniskt betonad lantbrukshögskola i Alnarp. Att däremot nu bifalla den kungliga propositionen eller utskottets förslag och sedan, ett eller annat decennium framåt, bygga en andra lantbrukshögskola i Alnarp, det bleve, trots den skillnad som olikhet i klimat och växtförhållanden föranleda, väsentligen en repetition den ena av den andra. Vilja vi tänka på framtiden och se på vårt jordbruks behov, dess mångsidiga och allsidiga behov, kunna vi icke göra något bättre än snarast möjligt inrätta en lantbrukshögskola i Stockholm och sedan i mån av krafter och behov komplettera denna med en något olikartad syskonanstalt i Alnarp.

Herr talman! Jag sågo ytterst gärna, att jag nu kunde göra ett direkt yrkande i positiv riktning. Men det låter sig inte göra. Jag måste gå den negativa vägen. Och det förefaller mig, att efter den kritik, som riktats mot för-

slaget, framför allt av professor Forssell, borde det vara utsikter att få denna fråga stjälpst även i år och få ett bättre förslag till kommande år. Det var inte så många ledamöter inne i kammaren, då professor Forssell yttrade sig. Jag greps då av en känsla, att om bara bänkarna varit fullsatta, skulle kammarens ledamöter blivit omvända av ett sådant anförande, av den mörkdande kritik, som han ägnade själva organisationen av denna föreslagna lantbrukshögskola.

Såsom ärendet nu ligger, herr talman, kan jag inte annat än instämma i det av herr Johan Nilsson i Kristianstad gjorda yrkandet.

Herr Gustafson, Fritiof: Herr talman, mina herrar! När det efter en långvarig utredning förra året framlades ett regeringsförslag om anordnandet av en högre lantbrukshögskola, var det med spänd förväntan, som jordbrukarna, lantbrukslärarna och vetenskapsmännen togo del av detta förslag. Man hade väntat mycket av det då framkomna förslaget. Förhoppningarna gäckades i vissa avseenden inte heller. Mycket beaktansvärda saker kommo fram, och förslaget var i stort sett av en mycket god innebörd. Dock riktades emot förra årets regeringsproposition ganska vägande anmärkningar. Framför allt invändes emot förslaget, att centralanstalten icke var samordnad med högskolan. Vidare gällde det också förläggningen. Resultatet blev ju också, att man begärde ett nytt förslag och ett förnyat övervägande av förläggningsplatsen och en utredning om de förhållanden, som skulle inverka på ett nytt ställningstagande.

I år har i stort sett framlagts samma proposition men med beaktande av de anmärkningar som utskottet framställde i fråga om centralanstalten. Rent politiskt sett har propositionen i år ett gott utgångsläge bl. a. därigenom att jordbruksministern lyckats förvärva en expert för den slutliga utredningen och för utformandet av propositionen, vilken har inom sitt politiska parti en synnerligt stor auktoritet. Vidare har propositionen en mycket gynnsam politisk ställning i det avseendet, att inom det utskott, som behandlat densamma, sitta såsom — jag vill säga — ledande män just de utredningsmän, som förberett frågan. Allting ligger ju sålunda mycket gynnsamt till för regeringsförslaget. När vi ändå djärvas att rikta kritik däremot, är detta inte beroende på en förutfattad mening om att förslaget skall göras ned eller avoghet mot en lantbrukshögskola. Tvärtom är jag för min del synnerligen angelägen om, att frågan om den högre lantbruksundervisningen blir så snart och framför allt så väl ordnad som möjligt.

Men man kan inte underlåta, att då det gäller en så viktig fråga och så pass stora årliga anslag, nämligen i runt tal 400,000 kronor, också kritiskt se på förslaget. Det är framför allt vissa brister i undervisningsplanen, som vålla mina betänkligheter gentemot det föreliggande förslaget. Det synes mig, som om utredningsmännen och de sakkunniga, som nog äro de, som dikterat utskottets beslut, icke kunnat tillräckligt frigöra sig från den inställning, som de erhållit under ett tidigare skede av denna frågas behandling.

Det är framför allt då det gäller tillgodoseendet av den ekonomiska undervisningen för jordbruket, som bristerna i förslaget synas mig föreligga. Att av 12 professorer, som i förslaget ifrågasättas, avses endast en för den ekonomiska undervisningen, och detta synes mig vara alldeles för litet för tillgodoseende av en någorlunda tillfredsställande undervisning rörande jordbrukets ekonomiska förhållanden. Minst två professorer, en i driftslära och en i marknadslära, samt dessutom erforderliga speciallärare och medhjälpare synas mig vara ett minimum i fråga om lärarkrafter för utbildningen i jordbruksekonomi.

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

Nu säger man, att det förslag, som är framlagt, avser endast att utgöra en ram, inom vilken undervisningen skall anordnas. Men troligen blir det så, att om man från början fastläser undervisningsplanen i en viss riktning — som enligt utskottets förslag väl tillgodoser produktionsförhållandena men i mycket ringa grad den numera mycket viktigare ekonomiska sidan av jordbrukets drift — så är det inte så lätt att sedan inskränka på vissa lärostolar i högskolan, utan det blir då en utbyggnad, som skall komma i fråga. Möjligen äro tiderna då sådana, att man anser sig icke hava råd att utvidga den planerade högskolan.

Det var en ärad talare, som nämnde, att exempelvis undervisningen i avsättningsförhållanden i utlandet och exportmarknadens befrämjande icke spelade någon större roll, enär för svenska jordbruket hemmamarknaden är av den största betydelsen. Jag anser, att detta påstående om hemmamarknadens betydelse är giltigt; men vi få dock icke glömma, att det är just produkternas avsättning på den utländska marknaden, som ofta är avgörande för pris-sättningen på hemmamarknaden, och att man därför får försöka på allt sätt tillgodose undervisningen i fråga om marknadsförhållandena och dylikt. Just nu, och troligen även framdeles, behöva vi ägna större uppmärksamhet åt hur vi skola organisera vårt jordbruk och kunna på bästa sätt sälja dess produkter än öka dess produktion. Jag tror helt säkert att inför en sådan nydaning i fråga om avsättningsförhållandena, som jag anser det svenska jordbruket står inför, skulle det vara synnerligen betydelsefullt om man vid den blivande lantbrukshögskolan sökte utbilda sådana ekonomiska konsulenter, som vi äro i behov av. Jag tänker då icke minst på jordbrukets ekonomiska för- eningsrörelse. Om man beaktar dessa spörsmål, skulle man nog med litet god vilja kunna åstadkomma en bättre undervisningsplan för högskolan än den framlagda.

Även i fråga om förläggningen anser jag för min del, att man icke tagit tillräcklig hänsyn till en hel del förhållanden. För mig står det såsom ganska naturligt, att lantbrukshögskolans bästa förläggningsort skulle vara Stockholm, om vi endast skulle hava *en* sådan högskola. Och man torde väl inte kunna med fog säga, att vi äro i behov av två högskolor, och då är givetvis Stockholm den bästa förläggningen. Här har utvecklats så många skäl för lämpligheten att förlägga denna högskola till Stockholm, att jag inte skall trötta med att upprepa dem. För mig står det emellertid ganska klart, att Ultuna är den plats som man *icke* bör välja.

Jag kan därför för min del icke frigöra mig från det intrycket, att det föreliggande utskottsförslaget till lösning av lantbrukshögskolefrågan är behäftat med sådana brister, att det icke bör godkännas. Ett godkännande av detta förslag skulle ge oss en högskola, som alltför litet tillgodosåge utbildningen i jordbrukets ekonomi och som därtill skulle vara förlagd till den minst lämpliga platsen. En blivande lantbrukshögskola bör i högre grad än den föreslagna tillgodose undervisningen rörande jordbrukets ekonomiska förhållanden, även om detta måste ske på de naturvetenskapliga ämnenas bekostnad.

Jag tillåter mig därför, herr talman, att instämma i det yrkande, som framställt av herr Johan Nilsson i Kristianstad.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Jag har sällan vid någon debatt hört sådana överord användas, som de herrar begagnat, vilka i denna diskussion talat om lantbrukshögskolefrågans lösning enligt reservanternas önskingar.

Herr Nilsson i Kabbarp sade bland annat, att här gick man in för att riva ned Ultuna och Alnarp och riva sönder centralanstalten. Men vad är det, som har hänt? Jo, riksdagen beslöt förra året just på de punkter, där den ville

ha en ändring, att centralanstalten skulle sammanknytas med den blivande lantbrukshögskolan och att, vad förläggningen beträffar, Alnarp icke skulle komma i fråga. Det framgick också av senare delen av det av herr Nilsson i Kabbarp hållna anförandet, att om denna nedbrytande verksamhet lett därhän, att lantbrukshögskolan i stället för att förläggas till Ultuna bleve förlagd till Alnarp, hade han icke haft något att erinra däremot.

Herr Forssell gjorde sig också skyldig till överdrifter i flera avseenden. Frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande har varit under övervägande under 20 år. Det är ett 20-årigt krav, vars lösning man står så nära, för jordbrukets vidkommande, att det skulle vara i högsta grad beklagligt, om inte en lösning nu skulle komma till stånd.

Herr Forssell sade, att frågan icke är utredd och att i de kommittéer, som varit tillsatta för denna fråga, suttit sådana personer, som företrätt jordbruks-synpunkter, men icke sådana, som förstode de pedagogiska synpunkterna. Detta är fullkomligt felaktigt. Där har suttit professorer från olika håll och deltagit i utredningen av denna fråga. Frågan har varit föremål för utredning — om jag medräknar den särskilda kommittén för centralanstalten — av tre olika kommittéer, och den har varit föremål för proposition till förra årets riksdag. Den har således även varit föremål för riksdagens behandling förra året, då riksdagen gav uttryck åt sina önskemål på vissa punkter. Dessa önskemål från riksdagens sida hava i den nu föreliggande propositionen beaktats, och nog synes utskottet under behandlingen av den kungl. propositionen ingående ha prövat frågans många olika detaljer. Utskottet har avlagt besök både vid Ultuna och Alnarp för att på ort och ställe taga del av de lokala förhållandena. Det förhåller sig sålunda inte på det sättet, att frågan inte är utredd, utan den är verkligen utredd så grundligt, som man överhuvud taget kan begära, att en fråga skall vara utredd.

Jag förstår mycket väl, att de intressen, som knyta sig till Alnarp, och intresset för en förläggning av denna högskola till Stockholm, hava slagit sig tillsammans för att försöka övertyga — jag skulle nästan vilja säga överrumpla — kammarens övriga ledamöter att fälla frågan och därmed kasta ut den i en oviss framtid.

Då riksdagen förra året utformade vissa punkter, skedde det i tre olika avseenden. Årets proposition skiljer sig, kan jag säga, egentligen inte mycket från den principiella inställning till spörsmålet som riksdagen förra året gjorde gällande. För det första föreslås nu, att centralanstalten skulle sammanknytas med den blivande lantbrukshögskolan. Detta var inte föreslaget i förra årets proposition. Men denna möjlighet hade man där hållit öppen, därför att det förelåg ett i detalj utformat sakkunnigbetänkande, som gick ut på en sådan sammanknytning. För att inte föregripa detta voro också de professorsbeställningar, som kunde beröras härav, avsedda att besättas med tillförordnade lärare.

Den andra punkten gällde ordnandet av en kurs för inträdessökande, som inte genomgått studentexamen. I förra årets proposition voro uppdragna linjer för denna kurs; men på grund av den korta tiden hade detta inte där kunnat utformas i detalj, utan proposition härom skulle komma senare, och detta skulle mycket väl hinna att bli färdigt, tills högskolan skulle börja sin verksamhet. Den i år framlagda propositionen har också i detalj utformat dessa förhållanden. I principiellt avseende skiljer sig årets förslag icke så värst mycket från förra årets. Visserligen har en agronomkurs vid Alnarp, som förra årets proposition bibehöll, nu strukits och ersatts med en påbyggnad på lantbruksskolans kurs. Detta innebär från Alnarps synpunkt en försämring, men jag tycker, att efter den behandling, som propositionen då fick, och efter diskussionen i riksdagen hade det varit klokare, om man från Skånehåll hade väckt en motion om ändring i den kungl. propositionen i syfte att bibehålla

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)*

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

agronomkursen i stället för att nu gå in för ett rent avslag. Den anordning, som nu inrättats vid Alnarp, anser jag, att man för tillfället måste godtaga. Det finns ju möjlighet att framdeles göra de ändringar, som omständigheterna kunna påkalla.

Vad centralanstaltens förflyttning beträffar, var jag, då jag förra året sysslade med detta ärende, mycket betänkt på att omedelbart gå in för en förflyttning av en del av centralanstalten. Såsom jag nämnde, hade också möjligheterna hållits öppna för ett förnyat övervägande av detta, och nu har en dylik förflyttning föreslagits. Mot detta har jordbruksutskottet icke haft något att erinra. En talare från Skåne hade ett anförande om växtskyddsanstalten och mot dess kvarblivande i Stockholm. Jag vill då säga, att anstalten för växtskyddet har bland sina uppgifter även en administrationsuppgift, och den måste vara förlagd i Stockholm med hänsyn till det samarbete som skall äga rum med bl. a. Kungl. Maj:ts kansli. Jag skall inte upptaga tiden med att redogöra för behövligheten av denna administrativa anordning. Det är ju ingenting, som hindrar, att en filial inrättas i Skåne, och det har varit under diskussion i utskottet. Detta är helt och hållet en kostnadsfråga. Men det ansågs, att en sådan anordning med en filial i Skåne kunde väl vidtagas senare och att den icke på något sätt behövde fördröja lösningen av den stora frågan just nu.

Vad beträffar frågan om platsen för lantbrukshögskolan, är ju detta egentligen här den springande punkten. Frågan gäller, om det skall bli Ultuna, Stockholm eller Alnarp. Vad man då först har att avgöra är, om vi skola hava en eller två lantbrukshögskolor. Reservanterna utgå i sin reservation ifrån, att vi skola hava två. De sakkunniga hava på ett ingående sätt diskuterat och undersökt det behov, som för närvarande föreligger, och därvid kommit till det resultatet, att det för närvarande inte erfordras mer än en lantbrukshögskola i Sverige. Om endast en lantbrukshögskola skall inrättas, måste med hänsyn till, att denna högskola skall vara en högskola för hela vårt land, dess förläggning bliva antingen i Stockholm eller vid Ultuna. Alnarp blir i detta avseende utanför, och det är också riksdagens ståndpunkt från i fjol, att det föreligger för närvarande endast behov av att inrätta *en* lantbrukshögskola. Jag vill i detta sammanhang säga, att det skulle glädja mig, om utvecklingen går dithän, att vi skulle behöva två lantbrukshögskolor. Detta vore på samma sätt, som då det första lantbruksinstitutet inrättades. Detta förlades då i Ultuna, och först 12 år senare blev det ett lantbruksinstitut i Alnarp. Det skulle som sagt glädja mig, om utvecklingen här skulle gå i samma riktning. Jag vill säga, att då bör lantbrukshögskolan nu ligga i Ultuna liksom det första lantbruksinstitutet, och skulle utvecklingen gå i gynnsam riktning för inrättandet av ytterligare en sådan undervisningsanstalt, är det naturligt och riktigt, att då Alnarp kommer i fråga. Redan ur den synpunkten synes det mig, att Skåneintressena borde kunna enas om Ultuna, just därför att man håller möjligheten öppen för denna utveckling av Alnarp.

Beträffande frågan om högskolans förläggande till Stockholm har departementschefen i sitt anförande ingående diskuterat denna möjlighet. Det har framhållits ett skäl, som måste väga mycket tungt för att inte förlägga denna högskola till Stockholm, nämligen den omständigheten, att det inte här finns tillfälle till praktisk övning i fråga om jordbruksdrift. Det har åtminstone för mig utvecklats från håll utomlands, där man har lantbrukshögskolor förlagda till större städer, att det visat sig innebära stora olägenheter, att lärare och elever icke haft omedelbar tillgång till en försöksgård för praktisk jordbruksverksamhet, utan man måst ha denna förlagd långt utanför staden. Detta har varit förenat med ökade kostnader och med stor tidsspillan, och därigenom har man i hög grad försummat att utnyttja de möjligheter, som en försöksgård

erbjuder. Nu är förhållandet det, att det i Stockholm icke finnes någon möjlighet att få en sådan försöksgård, utan den måste förläggas långt utanför staden, och då komma dessa olägenheter att framträda. Vad centralanstalten beträffar, har den redan nu knappt om utrymme.

Stockholm är för övrigt, såsom vi alla veta, en dyr stad att bo i för skolans elever, och i detta avseende borde Ultuna eller Uppsala vara att föredraga.

Det har såsom skäl för lantbrukshögskolans förläggning till Stockholm åberopats de möjligheter till samarbete med övriga olika institutioner här i huvudstaden, som i så fall skulle yppa sig. Men jag vill fråga dem, som känna till förhållandena, om det nu finnes detta livliga och intima samarbete mellan skogshögskolan, skogsförsöksanstalten och veterinärhögskolan, handelshögskolan, tekniska högskolan o. s. v. Jag tror inte, att det är så, och med det splittrade läge, som dessa olika institutioner hava, kan det inte bli det samarbete med lantbrukshögskolan, som man vill göra gällande. Snarare vill jag tro — något som också har uttalats i propositionen och som jag håller för riktigt — att förläggningen av lantbrukshögskolan till Ultuna invid Uppsala med dess universitet kommer att bli fruktbarande för undervisningen både för lantbrukshögskolans och universitetets ungdom. Jag vill hoppas, att det kommer att inträda en växelverkan, som kan vara till nytta för båda parterna. Vi veta ju alla, att i Uppsala universitetsstad inrymmes mycket av värde för vetenskapliga studier, som också lantbrukshögskolans elever kunde hava nytta av.

De sakkunniga förorda Ultuna såsom förläggningsplats för lantbrukshögskolan, och förra året förordade även Kungl. Maj:t Ultuna såsom sådan förläggningsplats, och i årets proposition föreslås också Ultuna såsom den lämpligaste förläggningsorten. Jag finner således, att även på denna punkt ha ett övervägande och en omprövning ägt rum, som det icke är av nöden att ytterligare förnya. Jag vill säga, att över det stora sakkunnigutlåtande, som på sin tid avgavs, inhämtades yttranden från landets hushållningssällskap, och därvid — jag ber om ursäkt, om det är ett minnesfel — tillstyrkte landets alla hushållningssällskap en förläggning till Ultuna, utom hushållningssällskapen i Malmöhus, Kristianstads och Kronobergs län.

Nu säger man att man river ned och drar ned Alnarp och försämrar dess ställning i den föreliggande propositionen. Men vad gör man? Jo, man bibehåller lantbruksskolan, visserligen icke med agronomkurs, men detta kan rättas senare. Men man förlägger dit den högre mejeriundervisningen och trädgårdsundervisningen. Ett aktuellt spörsmål på jordbrukets område är för närvarande mejeriväsendets omfattning och omgestaltning. Det är aktuellt just nu för jordbrukets utveckling, och att få en högre mejeriundervisning är en uppgift av mycket stor betydelse. Den skall nu förläggas till Alnarp jämte den högre trädgårdsundervisningen. Om man slutligen granskar kostnadsberäkningarna, finner man att det för byggnader och inventarier vid Alnarp skall läggas ned inemot 800,000 kronor. Detta kan man inte kalla för att riva och draga ned Alnarp. Man har ju dit förlagt viktiga delar av denna högre undervisning, och det finns möjlighet att i framtiden utvidga densamma. Alnarp rives visst inte ner utan det höjes i stället upp högst betydligt.

Jag skall inte upptaga tiden allt för länge, då det redan varit så många, som talat i denna fråga. Men jag vill säga, att frågan är så utredd, att för en ytterligare utredning behövs icke något uppskov. Det uppskov, som skulle följa med avslagsyrkandet, åsyftar endast att få tiden att gå för att hålla möjligheten öppen att få de lokala intressen tillgodosedda, vilka här hava skjutits fram. Den föreliggande propositionen och hela denna fråga inrymmer så många detaljer av olika slag, att det är möjligheter till olika inställning och olika ståndpunkter i skilda avseenden. Och det finns ingen jordbruksminister, som i frågan kan lägga fram en proposition, som tillfredsställer alla,

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

därför att det här finns så många olika detaljer. Men vad som är det stora och kärnfulla i denna sak är, att man äntligen får denna fråga löst. Detaljerna äro av underordnad art och kunna sedermera efter behov ändras. Det är väl ingen konst att göra en omplacering av en professor eller en ändring av ett undervisningsämne eller någonting dylikt. Allt detta, som herr Forssell talade om, är ju endast detaljer i det stora förslaget. De sakkunniga hava även i detta avseende upprättat och framlagt förslag. Det vore i högsta grad beklagligt, om nu, när äntligen efter många års arbete man fått denna viktiga fråga så nära sin lösning, en sådan splittring skulle inträda, att första kammaren nu skulle vilja avslå detta förslag, och detta i all synnerhet sedan andra kammaren med en så överväldigande majoritet antagit utskottets hemställan. Det vore allmänt att beklaga, och jag måste även ge uttryck åt ett beklagande, att jordbrukarna själva splittrat sig i en fråga, som är av så stor betydelse för hela vårt lands jordbruk. Detta är en fråga, som Finland, Norge och andra länder hava löst, men där vi äro efterblivna. Den står nu nära sin lösning, och att uppskjuta densamma för ytterligare utredning, det vore att uppskjuta den på en ganska oviss framtid, och det ansvaret vill jag icke taga på mig.

Herr Sederholm har yrkat bifall till utskottets hemställan med vissa ändringar, som förefinnas i reservationer beträffande punkterna 6 och 8 i propositionen. Men efter överenskommelse med herr Sederholm och under förhoppning, att Kungl. Maj:t vid detaljernas utformande skall kunna tillmötesgå de önskemål, som i dessa reservationer innehållas, kan jag, herr talman, här gå med på utskottets hemställan. Jag vill i detta avseende säga, att det är ett förbiseende, att jag inte står under den ena av de reservationer, under vilken herr Sederholm står ensam, men jag instämmer i densamma. Jag hoppas sålunda, att dessa bestämmelser skola kunna jämkas på ett sådant sätt, att man tillmötesgår de synpunkter, som anföras i dessa reservationer.

Jag skall sålunda, herr talman, icke yrka bifall till reservationerna utan för att icke åstadkomma någon splittring ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Rosén**: Herr talman! Herr Johan Nilsson i Kristianstad började sitt anförande på middagen med ett uttalande, som jag förut sett i en tidning, nämligen att Ultuna ligger norr om landets egentliga jordbruksområde. Under sådana förhållanden kunde det anses vara mycket ogrannlaga, att något uttalande i denna fråga göres av mig, som ju bor längre norr om Ultuna än vad Alnarp ligger söder om Ultuna. Men det har gjorts sådana uttalanden från representanterna för de skånska intressena, att jag icke kunnat stillatigande åhöra dem.

Herr Johan Nilsson sade, att det är onödigt och oförnuftigt att förlägga lantbrukshögskolan så långt norrut, men att lägga den i Stockholm kunde gå an. Som bekant är ju Stockholm en mycket framstående jordbrukstrakt. Stockholm ligger 6 mil längre söderut än Ultuna. Skillnaden är ju inte överväldigande.

Herr Forssell instämde, såvitt jag förstod, i långa stycken med herr Johan Nilsson, men förklarade för sin del, att det är barockt att resonera om, varest åkrarna ligga här i landet, ty de hade egentligen ingenting med lantbrukshögskolan att göra, om jag fattade honom rätt. Jag har litet svårt att förstå, huru dessa synpunkter kunna gå ihop, men det blir en sak, som herrarna få reda upp sinsemellan. Men om frågan faller och sedan kommer igen, blir det kanske inte lika lätt att förena Stockholm och Skåneintressena, som det är i dag.

Jag begärde emellertid närmast ordet i anledning av herr Nilssons i Kabbarp uttalande, att han under ett besök i Norge frågat en framstående repre-

sentant för sakkunskapen på området rörande lantbrukshögskolans lämpligaste förläggning här i Sverige. Då jag hörde detta, erinrade jag mig en debatt, som fördes här i kammaren för en tid sedan. Då sades det, att man skall vara mycket aktsam, då man tar råd av sakkunniga utlänningar. Det påstods då, att mycket beror på, huru man framställer frågan. Jag misstänker, att herr Nilsson i Kabbarp icke har framställt denna fråga så klart, att den norske sakkunnige mannen fått fullt reda på, huru saken ligger till. Jag undrar, om herr Nilsson i Kabbarp talade om, att det icke lönar sig att odla spannmål i Skåne. Jag undrar, om han talade om, att det icke heller lönar sig att odla betor i Skåne, och om han talade om, att det inte lönar sig att odla gräslök i Skåne med vinst — vi hade ju den frågan uppe för några dagar sedan — och att det inte heller lönar sig att där odla potatis och frukt. Det var en talare, som för några år sedan sade, att det var förlust att hava fruktträden kvar i Skåne. Vidare har det sagts, att svinuppfödningen icke lönade sig i Skåne samt att smörtillverkningen där går med förlust. Det var en gång en representant här i kammaren, som förklarade, att det bästa vore att så igen de skånska åkrarna till skogsmark. Naturligtvis har icke herr Nilsson i Kabbarp omtalat detta, ty då hade den framstående norrmannen icke kunnat rekommendera Alnarp såsom förläggningsplats för lantbrukshögskolan. Jag har hört detta jämt och ständigt så länge jag varit i riksdagen sedan år 1912, att det egentligen icke lönar sig med någonting i Sydsverige, då det gäller jordbruk. Kan det då vara lämpligt att i en sådan bygd förlägga en framstående skola, så att eleverna måste leva mitt i eländet kring Anderslöv och bibringas den uppfattningen, att det är omöjligt att leva av jordbruk.

Vi hava ju litet jordbruk även i Norrland. Jag hörde i går herr Forssell nämna en siffra, som slog mig med förvåning, då det var en professor, som anförde den. Man trodde ju, att vad man fick höra från sådant håll måste vara mycket vederhäftigt. Herr Forssell sade, att 60 procent av landets befolkning äro jordbrukare, och han frågade, huru man kunde begära, att de andra 40 procenten alltjämt skulle kunna hjälpa de andra. Herr Forssell har alldeles fel i fråga om dessa siffror. Om jag inte minns alldeles galet ha vi inte mer än på sin höjd 38 procent jordbrukare, medan de andra äro ungefär 62 procent. Ja, kanske det inte fullt är 38 procent, men vi kunna ju säga det. Äro herr Forssells uppgifter här i dag — jag hörde dem, herr Nilsson i Kabbarp — lika riktiga, ber jag om ursäkt, om jag drar dem något i tvivelsmål.

Jag anser mig böra nämna en sak i förbigående, för att herr Nilsson i Kristianstad och även andra skola få klart för sig, att det finns jordbruk annorstädes än i Skåne. Det förhåller sig på det sättet, att om man ser på antalet sådana människor, vilka bedriva jordbruksnäring, och bortser från själva åkerarealen så är ju Skåne eller, låt oss säga Malmöhus län, ingalunda det förnämsta länet, då det gäller jordbruk. Den högsta procent jordbrukande befolkning i något län i detta land finns i Västerbottens län; detta län har ett större antal jordbrukare än Malmöhus län, men åkerarealen är mycket mindre. Det är småbrukare, som leva på sitt jordbruk och hjälpa skåningarna, så att även de skola kunna leva på sitt jordbruk. De hava ännu icke i något avseende fått någon hjälp till sitt jordbruk, men de pungslås gång på gång för att hålla jordbruket vid liv i södra Sverige.

Vi ha i Norrland haft och hava fortfarande behov av lantbrukstjänstemän. De komma i allmänhet från Ultuna, gudskelov. En del kommer från Alnarp; men de tro sig i allmänhet bli angripna av lappsjukan, som dock existerar mest i deras fantasi.

Jag tror därför, att det vore mycket olyckligt för det norrländska jordbruket, om lantbrukshögskolan skulle komma att förläggas till Alnarp, ty då skulle det icke bli några för Norrland lämpade, dugande tjänstemän längre. Jag skulle

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

därför mycket beklaga, om utgången bleve sådan. Jag anser för min del, att liksom man i allmänhet bör lägga kyrkan mitt i byn, böra vi också lägga lantbrukshögskolan ungefär — jag höll på att säga — mitt i landet, men då skulle det ju bli i trakten av Östersund, och det menar jag icke. Men vi kunna ju få lägga den vid Ultuna.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

I herr Roséns yttrande instämde herr *Granström*.

Herr **Forssell**: Herr talman! Herr Roséns logik var underbar. Han visade, att jordbruket i södra Sverige icke lönade sig, och ville därför hava jordbrukshögskolan förlagd till Ultuna. Konsekvensen skulle ju knappast kunna bli någon annan, än att då det icke lönar sig med detta näringsfång, borde man väl ännu mindre lägga ned några pengar på en lantbrukshögskola.

Vad beträffar herr Roséns upplysningar om befolkningens procentuella uppdelning i jordbrukare och icke-jordbrukare med 38 respektive 62 procent, skall jag icke i detalj gå in på den saken nu. Jag har icke tillgång till material för att kunna precisera siffrorna, men efter uppgifter, som jag fått, skulle antalet sådana människor, som, även om de icke direkt sysslade med jordbruk, men ändå levde därav, utgöra cirka 60 procent av landets invånare. Det är ju i varje fall en detalj, som i detta sammanhang icke är av så stort intresse.

Beträffande de övriga invändningar, som här gjorts, vill jag påpeka för herr Johan Bernhard Johansson, att jag personligen icke har något som helst intresse av förläggningen av denna lantbrukshögskola. Därvidlag är jag fullkomligt likgiltig. När herr Johansson talade om intressena från Stockholms- och Skånehållen, är detta fullkomligt missvisande. Det finns icke det minsta fog för en sådan beskyllning, att här skulle åtminstone från min sida ligga något som helst personligt intresse bakom. Jag vill vidare för herr Johan Bernhard Johansson påpeka, att de skånska representanter, som yttrat sig, icke hava ansett, att Alnarp skulle bli förläggningsplatsen, utan de hava ställt sig ganska förstående för, att lantbrukshögskolan skulle förläggas till Stockholm, och Stockholm ligger tills vidare icke i Skåne.

I anledning av de invändningar, som kommit från herr Sederholms sida, och hans yttrande, att erfarenheten får visa, om det skall vara två eller tre års praktik, som skall krävas före inträdet i lantbrukshögskolan, vill jag till en början erinra, att det är en regel icke blott vid forskningen utan överhuvud taget vid all planläggning, att man skall framför allt tillgodogöra sig andras erfarenheter. Konsten att göra detta är just konsten att spara misräkningar och utgifter i onödan. Nu finnes redan denna erfarenhet. Vi äro fullt på det klara med i denna punkt, att situationen just är sådan, som jag har framställt den. Varför skola vi då starta en högskola, ge ut en massa pengar och sätta igång med hela denna apparat för att insamla en erfarenhet, som redan finnes tillgänglig?

Det förhåller sig på samma sätt, då herr Sederholm talade om anordnandet av undervisning för forskare, konsulenter och lärare. Erfarenhet föreligger också i det fallet, vilket jag också försökt påvisa i mitt anförande. Jag vill ytterligare komplettera detta med det påpekandet, att den linje, som lagts upp i den kungl. propositionen och som herr Sederholm försvarar, nämligen att lägga på en viss ytterligare undervisning för dem, som skola bli forskare, är orimlig just på grund av att man icke vet, vilka som duga till att forska. Skall man överhuvud taget få fram några forskare, är det nödvändigt, att undervisningen meddelas på ett sådant sätt, att vetande och påbörjad träning till forskning meddelas över hela linjen, och sedan låter man dem ge sig ut såsom konsulenter, lärare eller eventuellt i praktik. Därefter ser man efter, vad de duga till och om de kunna

göra något av den grund, som de fått vid högskolan, för att därefter bland dem, som syssla med de praktiska uppgifterna, plocka ut de blivande forskarna. Det är sättet att kunna få någon verklig kontakt mellan en fackhögskola och praktiken. Det är icke så, att det är pojarna som komma in i skolan och studera, som skola hava praktik, utan de, som skola sköta forskningen och undervisningen, skola stå i intim kontakt med praktiken. Därför går det icke vid en fackhögskola — annat än vid dess startande, men icke i längden — an, att universitetet skall leverera en lärarpersonal av sådana personer, som sakna kontakt med praktiken. Hela deras undervisning kommer då att stå främmande för praktiken. Det måste vara på det sättet, att de lärare, som fungera vid en fackhögskola skola hava praktik. Det är icke pojarna utan lärarna, som skola ha praktik, och då kan det bli en verkligt bärande undervisning, som kan ge något resultat för det område, för vilket den är avsedd.

På samma sätt är det med den undervisning, varom herr Sederholm talade. Han menade, att man måste gå ut på försöksfälten och se vad som sker vid jordbruket. Det går helt enkelt icke att i detta fall basera undervisningen på vad som försiggår på försöksfälten, ty där försiggå olika saker under olika år, och undervisningen måste hava en viss systematik. Man måste hava samlat in resultaten från massor av olika försök för att sedan framlägga och demonstrera dessa resultat för de studerande. Att gå på försöksfälten är angående en förmiddag, precis som när man tar med sig en skara teknologer för att gå och se på byggen här i staden. Detta gör man för att pigga upp intresset, men med systematisk undervisning har det icke mycket att göra. Den måste läggas på en helt annan bog, och därför är talet om försöksfälten såsom särskilt lämpliga för en permanent undervisning alldeles omotiverat.

Det talades vidare om lärarkrafterna, och herr Sederholm tog den saken mycket optimistiskt och sade, att man skulle få yngre universitetskrafter och dylikt. Och då skulle man plocka ut de förstklassiga krafterna och behålla dem i tio till femton år, och sedan skulle de avancera till universitetet, och så skulle man få nya utomordentliga lärarkrafter. Men det finns en annan möjlighet, och det är, att man får varannan lärarkraft bra och varannan dålig, när man gjort ett misstag vid utnämningen. Det förekommer, att professorer utnämns av misstag, och vad blir resultatet? Jo, dem, som utnämnts av misstag, kan man vara lugn för att få behålla; men i fråga om de andra kan man vid en situation, som den här tilltänkta, vara lika lugn för, att man mycket snart skall bli av med dem. Och på det sättet skulle en sådan institution göras till en filter, där de sämre skulle stanna kvar, medan de andra skulle försvinna. När man sedan fått samla erfarenheter någon tid, såsom det heter, kommer hela denna lärarkår att sjunka ner *under* startnivån, och en sådan isolerad lärarkår, avlägsnad från centrum, har mycket svårt att reformera sig själv. Herr Sederholms ljusa syn på befodringsarrangemangen vid denna högskola kan jag sålunda icke dela.

Herr Sederholm sade vidare, att jag icke satt mig in i förhållandena rörande inordnandet av professurerna vid denna högskola. Jag har försökt taga reda på åtminstone litet grand och då fått besked beträffande vissa nuvarande forskningsprofessorer i Kungl. Maj:ts proposition på sidorna 406 och 407, att de äro tillbjudna ett extra lärarearvode av 1.000 kronor per år, med villkor att de gå in för den undervisning, som jag förut karakteriserat. Men det är ovisst, om de komma att göra det, och huru skall man förfara i stället? Jo, man sätter in en professor som är satt på övergångsstat, därför att han icke passar i den nya organisationen. Förmodligen är han icke kompetent för att träda in och fungera, i händelse den skicklige man, som skulle flyttas från centralanstalten, vägrar att göra detta och vill fortsätta efter den gamla fria regimen. Det är ju ett ganska betecknande sätt, denna lilla start. Varför har man icke frågat man-

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

nen, vilketdera han vill göra? Han har förmodligen ställt sig ganska tveksam, ty annars kunde det icke stå så där i propositionen. Man skulle hava frågat, huruvida han ville hava denna tusenlapp emot att han meddelade denna undervisning.

Det är alldeles uppenbart, att det föreligger en ganska stor fara för, att man i stället för de utomordentliga, yngre krafterna får de på indragningsstat satta, som sålunda få taga hand om de studerande vid högskolan. Jag vill påpeka, att förhållandet snarare är värre, än jag framställde det. Huru gärna jag än skulle vilja falla för herr Johanssons och herr Sederholms locktoner, då de säga, att det har varit en utredning i 20 år och att nu måste vi göra någonting, så måste jag dock göra den slutsatsen: är detta något kategoriskt imperativ, att då man hållit på i 20 år, så måste man göra någonting? Ja, om utredningen givit ett resultat av annan art, än som här föreligger. Herr Johan Bernhard Johansson må säga vad som helst om att man har anlitat professorer i utredningen för det här föreliggande förslaget, men det finns professorer och professorer och det måste hava varit underliga professorer som varit med och utarbetat här föreliggande förslag. Jag kan icke böja mig för detta argument, utan jag måste säga, att när resultatet av 20 års utredning är sådant, som det, vilket här föreligger, har jag ingen respekt för utredningen. Det visar snarare, att saken blivit för gammal och behöver tagas upp från början.

Jag vidhåller mitt instämmande i det av herr Johan Nilsson i Kristianstad framställda yrkandet.

Herr Westman: Herr Nilsson i Kabbarp yttrade, att herr Forssell riktat en förkrossande kritik ur organisatorisk synpunkt emot det nu föreliggande förslaget, en kritik av det värde, att herr Nilsson beklagade, att icke hela kammaren varit inne vid kritikens framförande. Det var vid denna herr Nilssons förklaring, som jag begärde ordet, ty jag skulle för min del, herr talman, vilja uttrycka den önskan, att kammarens alla ledamöter varit samlade under herr Forssells anförande, men ur en annan synpunkt än herr Nilssons i Kabbarp, nämligen för att finna, att den kritik, som herr Forssell levererade, icke av den, som något så när studerat sig in i denna sak, kan anses vara så förkrossande, som den kanske kan förefalla för den, som icke närmare inträngt i detta mycket omfattande och svåra ämne.

När herr Forssell både i sitt första och i sitt senaste anförande gjorde ett så stort nummer av den fordran, att eleverna skola hava haft praktiskt arbete i tre år, innan de få komma in vid högskolan, så är det att märka, att det i utskottsutlåtandet icke finnes någon bestämd och kategorisk fordran på detta. Det är vidare en detalj, och dessutom vill jag medge, att det kan ges eftergifter på denna punkt. Vi ha ju här fått höra, att en stark opinion, som fått sitt uttryck i herr Sederholms och andras anföranden här i dag, begär en ytterligare uppmjukning. Detta krav kommer givetvis att föranleda, att denna fråga på nytt tas under övervägande. Det finns för övrigt icke, som herr Forssell trodde, några svårigheter att göra en övergångsbestämmelse, om man vill längre fram mildra kravet på tre års praktik, i fall det skulle bibehållas vid starten. Jag vill säga herr Forssell, att man skall vara bra litet inne i handläggning av organisatoriska spörsmål, då man finner detta omöjligt, ty att göra en övergångsbestämmelse om det gäller att gå över från tre till två års praktisk förberedelse kan vilken jurist som helst stå till tjänst med.

Vidare vill jag säga, att det problem, som man försöker lösa genom att fordra en viss praktik, är ett problem, som är oundvikligt vid en lantbrukshögskola, problemet att förena teori och praktik. Herr Forssell sade, att det icke behöves, att de studerande hade praktiserat, det viktiga vore, att professorerna hade gjort det. Det senare är mycket riktigt, jag vill instämma med herr Forssell

däri, att professorerna böra hava praktik. Men jag tror därjämte, att alla, som sysslat med denna fråga, äro på det klara med, att de elever, som studera vid en lantbrukshögskola, icke kunna komma direkt från stadsgatorna. De måste på förhand hava någon kännedom om jordbruk. Jag tror icke, att herr Forssell kan övertyga någon i denna kammare, som känner till jordbruksförhållanden, att herr Forssell har rätt i denna punkt.

Vidare riktade herr Forssell några anmärkningar mot lantbrukshögskolans organisation och fann, att den var för svag. En del anmärkningar voro av allmän natur, t. ex. den om professorernas löneställning. Det är ju en anmärkning, som träffar professorernas lönegrad vid fackhögskolor överhuvud taget. Det är klart, att när man startar en ny högskola, så måste man, vare sig man förlägger densamma till Ultuna, Alnarp eller Stockholm, där införa samma lönegrad som för andra fackskoleprofessorer. Den omständigheten kan icke vara något skäl för avslag å den föreliggande propositionen.

Vidare fann den ärade talaren, att denna högskola var för liten, att den hade för få professorer och att dessa fingo för stor undervisningsskyldighet på varje man. Den ärade talaren framhöll, att den var för svagt organiserad med hänsyn till sin förmåga att fylla sina uppgifter. Då vill jag bara erinra därom, att tekniska högskolan firade 1927 hundraårsjubileum, hundraårsjubileet av den dag, då teknologiska institutet inrättades. Hur såg detta ut? Jo, det bestod av en direktör och två professorer, förutom en underordnad stab. Enligt förslaget till lantbrukshögskola finnas dock tolv professorer jämte en underordnad stab. Herr Forssell sade, att man för lantbrukshögskolan satt målet för lågt, men vad var målet för teknologiska institutet? Jo, det sades i dess reglemente, att den undervisning, som meddelades där, skulle vara »mera populär och praktisk än strängt vetenskaplig». Men ur denna blygsamma början har spirat upp en så praktfull och för vårt land gagnelig institution som tekniska högskolan, vars professorer hålla vetenskapens fana så högt, som herr Forssell gör. Då kan man ju hoppas, att ur det vida kraftigare frö, som man nu planterar, om man bifaller propositionen, skall växa upp något, som inte behöver förkastas av blivande tiders professorer vid tekniska högskolan.

Det är tydligt, att det är en svaghet i förslaget, att man fått lägga allt för stor undervisningsskyldighet på en del professorer, men detta är ju en ekonomisk fråga. Det är klart, att visar det sig i framtiden ur vetenskaplig synpunkt nödvändigt att dela upp professorerna vid denna högskola, måste man göra det, liksom man gör vid andra högskolor.

Vidare talade herr Forssell några sorgsna ord om centralanstaltens öde. Herr Forssell sade, att dess flyttning var olycklig bland annat ur den synpunkten, att den medför en undervisningsskyldighet för dess professorer, som hittills stått fria från sådan skyldighet, och han betecknade detta som ett vetenskapligt nedåtgående, en olycka. Då vill jag säga herr Forssell, att vi ha ett exempel från Stockholms högskola, som började som en fri forskningsanstalt, men sedan den hållit på en tid, fann man, att den för att kunna få fart på sin verksamhet måste skaffa sig undervisnings- och examinationsskyldighet. Jag kan också tala om för herr Forssell, att en så framstående man som professor Siegbahn, nobelpristagaren från Uppsala, sagt mig, att han under en resa, som han gjort i Amerika, gjort den erfarenheten, att man i Amerika på flera håll kommit till det resultatet, att det icke är bra att ha särskilda forskningsinstitut, där professorerna endast forska och icke ha undervisnings- och examensskyldighet, därför att när professorerna ställas utan den kraftiga pådrivning, som ligger i elevernas ständigt vakna kritik och krav på att få det bästa från professorerna, slappas deras intresse, och Siegbahn sade, att han själv ansåg denna amerikanska uppfattning riktig. Därför kan jag icke del-

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*
(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

taga i den sorg, herr Forssell uttalade över ändringen av centralanstalten i detta avseende. Jag kan inte tro, att det kan bli så ödesdigert för centralanstalten, om dessa arbetskrafter komma i litet närmare kontakt med den växande och framåtsträvande ungdomen.

När jag hörde det anförande, som hölls av herr Nilsson i Kabbarp, fann jag, att detta anförande hade, som en höggaffel, två spetsar; den ena var Stockholm, och den andra var Alnarp. Den ärade talaren började med att tala mycket vackert för Alnarp. Men under detta måste jag gå ut ur kammaren ett ögonblick, och när jag kom in igen, hörde jag så vackra ord om Stockholm, att jag i första ögonblicket trodde, att en annan talare uppträdde, som företrädde stockholmsintressena. Men snart sade mig mitt öra, att det var herr Nilssons i Kabbarp välkända dialekt, som utmärkte även denne andre talare. Jag skulle ha förstätt denna entusiasm för båda dessa lösningar, om inte den ärade talaren hade sagt, att han förstod, att man bara kunde få *en* högskola.

Då uppstår den frågan: hålla vi inte här på att leka en sällskapslek, som förekom i min barndom och som kallas »två slår den tredje»? Är det inte så, att det nu kan tänkas en kombination av två intressen, som slå ut det tredje, i detta fall Ultuna? Men antag att det nästa gång kommer en proposition, som skulle vara utarbetad enligt herr Nilssons i Kabbarp älsklingstanke till förmån för Alnarp, och antag att samma lek lekes då och även i det tredje fallet, då kunna vi ju hålla på i det oändliga. Det är en fråga, som man måste ställa till de herrar, som här driva opposition: när nu andra kammaren fattat sitt beslut med stor majoritet, äro då herrarna verkligen säkra på, inte bara att herrarna kunna ha en viss förhoppning om att med förenade krafter avslå propositionen, utan även därpå, att ni kunna bilda den säkra grund, på vilken man kan få en lösning i framtiden? Den frågan måste ju var och en ställa sig, som nu skall taga ståndpunkt till denna proposition. Är det inte så, att här föreligger den enda tänkbara möjligheten att få en lösning på denna fråga inom en överskådlig framtid och att man måste mycket starkt känna ansvaret för att slå ikull detta förslag?

Jag erkänner gärna, att i denna fråga spelar in en oändlig massa faktorer. Vi ha ju inte grundligt diskuterat alla dessa, och jag skall inte försöka göra det. Jag skall sålunda inte närmare gå in på frågan om samarbetet mellan lantbrukshögskolan och olika institutioner. Det är ett problem, som man inte löser genom att tala därom i största allmänhet. Man kan inte taga ståndpunkt till det, förrän man i detalj prövat, var samarbetet behövs och hur det kan sättas in, vad universiteten i Lund och Uppsala kunna erbjuda och vad institutionerna här i Stockholm kunna lämna. Man måste bland annat studera, vilka resor som kunna vara nödvändiga för lärare och elever att företaga, om man lägger högskolan på dessa olika ställen för att komma i kontakt med andra institutioner. Om högskolan förlägges till Ultuna, kunna vissa resor bli litet långa, men de bli säkerligen icke så besvärande som de, som av herr Forssell rekommenderas, då han vill förlägga högskolan till Stockholm och ha åkrarna och försöksfälten långt borta, så att professorer och studenter skulle få företaga ytterst besvärliga, dyrbara och tidsödande resor för att nå detta nödvändiga material.

Jag får säga, att när man väger de olika möjligheter, som finnas, och försöker värdesätta de olika faktorer, som spela in, efter deras praktiska betydelse i det föreliggande sammanhanget, tror jag man kommer till det resultatet, att det långvariga utredningsarbetet icke skett i fåvitsko utan erbjuder inte bara en grund för en framtida utveckling för den högskola, som det nu är fråga om, utan också den enda tänkbara grunden för en utveckling, som kan leda till en högskola i Alnarp.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Jag skall först i korthet yttra mig om en invändning, som framställts mot det föreliggande förslaget av herr Sederholm angående den praktiktid, som skulle fordras för inträde i den här föreslagna högskolan. Herr Sederholm anser, att det bör räcka med två år, medan i propositionen är föreslaget tre år. Även professor Forssell har varit inne på samma sak och ansett, att det skulle vara oriktigt med så lång praktiktid som tre år, bland annat av det skälet, att den, som tagit studentexamen, skulle under den tiden hinna glömma bort en del av sina kunskaper. Jag vill då erinra om, att de studerande vid högskolan torde komma att tillhöra två olika kategorier. Den ena blir sådana, som icke tagit studentexamen utan vuxit upp vid jordbruk, kanske arbetat hemma å faderns gård och sedan börjat studera, gått igenom någon lägre undervisningsanstalt och därefter deltagit i den specialkurs, som är avsedd att inrättas och som skulle berättiga till inträde vid högskolan. För dessa elever tror jag, att det inte kommer att möta någon svårighet att prestera bevis om tre års praktiktid, som de i regel kanske förskaffat sig, redan innan de genomgingo denna specialkurs, och jag tror, att just denna kategori av studerande kommer att vid Ultuna motsvara den kategori vid tekniska högskolan, som professor Forssell talade om i mycket berömmande ordalag. Han talade nämligen om, att det fanns studerande där, som komma mera direkt från praktiken och sedan skaffa sig förkunskaper, så att de kunna vinna inträde vid tekniska högskolan. Just en likadan kategori är det ju avsett att bli vid Ultuna.

Vad angår den andra kategorien, de elever, som tagit studentexamen, har jag ansett det nödvändigt, att en tämligen lång praktiktid fordras för inträde vid Ultuna. Det är ju nämligen så, att efter genomgången högskola komma de flesta av dessa unga män ut som undervisare, konsulenter och handledare i praktiskt jordbruk, och det är nödvändigt, att de då i förväg förvärvat sig ganska grundlig kännedom om lantbefolkningens synpunkter, tänkesätt och vanor och framför allt om själva jordbrukets praktik och utövande. Det kan då tänkas, att det är väl knappt med endast två år för denna kategori, och därför har i propositionen föreslagits tre års praktiktid.

Nu har emellertid utskottet ansett, att man icke borde binda sig vid tre år, utan att högskolans styrelse i förekommande fall borde kunna dispensera från denna fordran, så att det endast erfordrades två år. Detta har utskottet uttryckligen sagt ifrån. Jag anser också för min del, att man inte bör tillämpa regeln allt för strängt och stelt, utan att dispens i lämpliga fall bör ges. Nu har ju andra kammaren bifallit utskottets förslag såväl i denna punkt som i övriga, och ett beslut i annan riktning här skulle väl då inte leda till något annat, än att en viss ytterligare uppmjukning skulle kunna ske i utskottets utlåtande. Emellertid har intet yrkande framställts, sedan herr J. B. Johansson avstått från att göra något yrkande, och jag vill för min del säga, att så vitt det ankommer på mig att handlägga denna fråga i fortsättningen, därest högskolan blir beslutad, är jag beredd att medverka till en utformning av denna bestämmelse om praktiktiden, som tillgodoser just de synpunkter och önskemål, som här kommit fram och som för övrigt äro antydda redan i utskottsutlåtandet.

Om jag sedan får säga några ord till herr Gustafson i Domö, så har ju hans kritik bland annat gått ut på, att i undervisningsplanen de ekonomiska synpunkterna icke tillräckligt beaktats. Jag vill mycket gärna ge herr Gustafson rätt i, att det är önskvärt, att vid såväl den högre som den lägre lantbruksundervisningen mera hänsyn tas till undervisning i ekonomiska ämnen, t. ex. i marknadslära, handelslära, jordbrukets föreningsväsende och allt som därmed sammanhängar. Nu har ju ändå i det föreliggande förslaget icke så liten hänsyn tagits till detta. Man kommer att få en professor i lantbruksekonomi, en spe-

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*

(Forts.)

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.*
(Forts.)

ciallärare i marknadslära, en i bokföring och en i nationalekonomi. Detta är en vida bättre utrustning i fråga om lärarkrafter, än som nu förekommer vid lantbruksinstitutet. Jag tror emellertid, att det är mycket möjligt, att utvecklingen går därhän, att ytterligare en förstärkning av lärarekrafterna på detta område kommer att visa sig nödvändig, och det kanske ganska snart.

Medan jag är inne på undervisningsplanen, vill jag säga ett enda ord till herr Forssell. Jag skall inte närmare ingå på att kritisera hans yttrande, då detta redan är bemött av herr Westman. Herr Forssell trodde, att undervisningsplanen var uppgjord av lantbrukare, och det föreföll, som om han inte skulle ha ansett dem tillräckligt sakkunniga. Jag vill då säga, att av de nio sakkunniga, som tillkallades 1926 och som uppgjord det ursprungliga förslaget, voro fyra stycken professorer, två jordbrukare och en representant för lantbruksadministrationen. Av de fyra professorerna var den ene den ärade talare, som hade ordet närmast före mig, en annan var en speciallärare vid tekniska högskolan, professor i bakteriologi vid centralanstalten för jordbruksförsök, och de två andra voro rektorerna vid Ultuna och Alnarp. Jag tror, att samtliga dessa professorer äro män med stor auktoritet och utmärkt vetenskapligt anseende, och det förefaller mig, som om det i viss mån nedsättande uttalande, som herr Forssell gjorde här om dem, icke riktigt var på sin plats. Jag blev ganska förvånad, när jag fick höra det, men det vittnar i sin mån om, att herr Forssell icke studerat akterna synnerligen noga.

Herr Forssell talade vidare om, att genom förslagets realiserande skulle det forskningsarbete, som nu bedrivits vid centralanstalten, komma att upphöra och kanske sönderbrytas. Jag har all respekt för det forskningsarbete, som bedrivs vid centralanstalten, men jag tror att det skulle bli ännu mer fruktbarande både för undervisningen och det praktiska jordbruket, om denna forskning bedrevs i anknytning till högskolan, där undervisning lämnas. Jag hade i höstas tillfälle att diskutera dessa frågor ganska ingående med såväl rektorn vid lantbrukshögskolan i Berlin som flera av professorerna vid högskolan där. Jag ställde till dem frågan: Ha herrarna märkt någon olägenhet av att ha hand om både forskningsverksamheten och undervisningen? Det är nämligen där ordnat så, att försök bedrivs vid särskilda institutioner, anknutna till högskolan, och professorerna äro på en gång föreståndare för dessa och undervisare. Men samtliga förklarade, att de funno anordningen god. Visserligen tar undervisningen en viss tid, sade man, men den håller oss i kontakt med ungdomen, vi tvingas att varje år skaffa oss en ny allmän översikt över ämnet, och vi binda oss icke fast vid ett enda särskilt gebit. På det hela taget ansåg man, att det var en gynnsam och god anordning, och jag har ingen anledning att tro annat, än att förhållandet skulle bli detsamma här. Jag vill tillägga, att om centralanstaltens avdelningar för husdjursskötsel och jordbruksförsök bli förlagda till högskolan, kan även där ett gott samarbete äga rum till nytta både för lärare och elever. Jag tror det vara av vikt, att de elever, som skola gå ut som lärare, konsulenter och försöksledare, få tillbringa sin studietid vid en högskola, där det även finns en försöksanstalt, vilket just är avsikten, att det skulle bli här.

Herr Nilsson i Kabbarp talade om, att detta var ett så fruktansvärt revolutionärt förslag: man rev sönder allt det gamla, och sedan man gjort det, byggde man upp någonting nytt med stora kostnader. Jag tar inte detta så förfärligt mycket åt mig, ty det är ju inte jag, som hittat på allt detta, utan det är en utredning, som pågått i 5 år, som ligger bakom det föreliggande förslaget. I fråga om institutet företar man en omläggning, i det man delar upp undervisningen mellan Alnarp och Ultuna så, att den vetenskapliga och teoretiska undervisningen förlägges till Ultuna och den praktiskt inriktade till Alnarp. Detta påkallar en viss omläggning i fråga om kurser och studieplaner.

Man kommer dock att till Alnarp förlägga både mejeriundervisningen med en högre och en lägre kurs och en lantbruksskola med en högre och en lägre kurs, vidare också trädgårdsinstitutet med sina båda kurser. Det blir således en mycket omfattande och stor läroanstalt, som fortfarande kommer att finnas vid Alnarp.

Vad sedan angår centralanstalten, vill jag endast erinra om att det här föreliggande förslaget är inte något, som arbetats ut nu på kort tid inom jordbruksdepartementet. Jag vill erinra om, att det var 1926, som den senaste stora sakkunnigutredningen sattes i gång. Det var nio sakkunniga, som tillkallades, och dessa enades om, att vi skola dela på undervisningen, så att vi få en högskola och en anstalt för mera praktisk utbildning. De enades om, att endast en högskola skulle upprättas, och åtta voro eniga om, att den skulle förläggas till Ultuna. Det var endast dåvarande rektorn vid Alnarp, som ansåg, att den borde förläggas dit. Man hade då övervägt alla tänkbara linjer, även förläggnings till Stockholm, och olika sätt för utbildningens anordnande, och man stannade för, att det borde bli en högskola vid Ultuna, medan man vid Alnarp skulle ha den högsta praktiska utbildningen på området. Emellertid hade dessa sakkunniga icke närmare ingått på frågan om centralanstaltens ställning. Detta var anledningen till, att man i jordbruksdepartementet våren 1928 ansåg, att närmare utredning om försöksanstaltens ställning borde företagas, och detta gav anledning till förnyad utredning, som sedermera blev färdig i slutet av 1929. Då hade de tillkallade sakkunniga upprättat fyra alternativ för försöksverksamhetens anknytning till den högre undervisningen. När propositionen lades fram förra året, hade man skjutit frågan om försöksväsendets anknytning till undervisningen i bakgrunden, men riksdagen sade då ifrån: Vi anse, att en högskola bör upprättas, vi anse, att den bör förläggas till mellersta Sverige, vi anse, att högskolan och centralanstalten böra samordnas och anknytas till varandra. Vi ha nu fullföljt dessa utredningar och överväganden och lagt fram ett förslag, som just anknyter till de uttalanden, som gjordes av riksdagen förra året och som då med stor majoritet biföllos av bägge kamrarna. Skulle man nu vilja avslå den kungl. propositionen och påkalla en ny utredning, då vet jag sannerligen inte, vart det bär hän. Jag har inte i dag under debatten fått klart för mig, vad man egentligen vill. Somliga vilja ha högskolan vid Alnarp, somliga i Stockholm, men jag har inte fått fram några klara riktlinjer vare sig i ena eller andra hänseendet, hur man vill ha det hela lagt eller hur man tänker sig t. ex. centralanstaltens ställning. Man vill ha en ny utredning, och jag förmodar det är för att få hela saken uppskjuten.

Det har sagts från något håll, jag tror det var herr Nilsson i Kristianstad, som gjorde detta uttalande, att någon brådska föreligger inte. Ja, då vill jag säga, att när jag var departementschef 1928, fick jag uppbära klander, för att jag inte då genast lade fram det förslag, som några månader förut kommit från de sakkunniga. Nu ha ytterligare några år gått. Nu har en mening kristalliserat ut sig, som ett mycket stort antal av dem, som haft att göra med saken, enat sig om, och jag skulle på det allvarligaste beklaga, om riksdagen nu icke bifaller det föreliggande förslaget. Jag kan inte se annat, än att ett avslag för ut frågan i det ovissa. Förhållandena på detta område äro för närvarande icke sådana, som de böra vara. Vi ha icke en högre lantbruksundervisning av den beskaffenhet, som man har i många andra länder. En omläggning är önskvärd och behöfvig, och jag skulle mycket beklaga ett ytterligare uppskov med reformers vidtagande.

Herr Sederholm: Herr talman! Jag har begärt ordet närmast för att återtaga mitt förut framställda yrkande om ändring av utskottets uttalande i en-

Ang. den högre lantbruksundervisningens ordnande.

(Forts.)

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

lighet med den av mig avgivna reservationen. Jag gör detta i anslutning till det uttalande, herr statsrådet här gjorde, att han ville med hänsyn till det ändringsyrkande, som herr J. B. Johansson och jag förenat oss om, taga all möjlig hänsyn till de däri framställda önskemålen, och jag är tillfredsställd med detta.

I övrigt har jag ingenting vidare att tillägga i fråga om herr Forssells replik till mig, än att detta anförande liksom det förra genom sin rent negativa inställning vittnade om att man genom ett avslag i dag för ut frågan utan några som helst riktlinjer i det okända och undanskjuter den för lång tid framåt. Jag tror icke, att man kan vänta en samverkan mellan dem, som här talat för avslag, i fråga om annat än den rent negativa linjen. Detta torde för övrigt ligga i sakens natur med hänsyn till den heterogena sammansättning, som denna grupp har.

Jag ber fortfarande att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Henriksson: Herr talman! Jag skall endast be att få instämma med de herrar, som yrkat avslag på det föreliggande förslaget. Jag ansluter mig i det stora hela till vad de här anför. Men då jag har avgivit en reservation vid det föreliggande utlåtandet, skall jag be att med några ord få lämna en liten redogörelse för min ställning till frågan.

Det har sagts från flera håll i denna kammare, att man icke kan skjuta längre på denna fråga om den högre lantbruksundervisningens ordnande. Denna fråga har ju, som också tidigare nämnts, varit föremål för beaktande under många år; man har funderat på den och icke kunnat finna någon lösning. Därför är det somliga, som anse, att nu måste den lösas, bara för att man skall få frågan avgjord. Ett sådant resonemang kan jag för min del icke finna vara riktigt. Man bör naturligtvis utgå från helt andra synpunkter.

Vårt jordbruk arbetar för närvarande under svåra förhållanden, och det har allmänt sagts, att detta beror på en överproduktion. Det har också från flera håll både här i denna kammare och annorstädes talats om önskemålet av produktionens minskning för att på den vägen komma till rätta med de svåra tiderna. Man får väl förutsätta, att syftet med den högre lantbruksundervisningen även skulle vara det rent praktiska, nämligen att man skulle utvinna större skördar av jorden. Är nu förhållandet det, att en produktionsminskning är nödvändig för att stabilisera jordbrukets dåliga läge, synes det mig, som om det icke vore någon brådska med denna frågas avgörande, utan den kan då mycket väl anstå något år, tills man hunnit få en bättre och mera nöjaktigt utredning till stånd. Jag kommer således ungefär till samma resultat som herr Rosén. Herr Rosén sade ju, att det var så dåligt i Skåne, att ingenting bar sig, och därom äro vi till fullo överens. Men vi skilja oss däri, att jag vill inte kasta bort vare sig statens miljoner eller deras pengar, som skulle studera vid denna skola.

Jag skall inte ingå på någon kritik av den kungl. propositionen. Den är ju, såvitt jag förstår rätt, ganska väl söndersmulad. Jag skulle nästan tycka, att det blivit molekylar av det hela, d. v. s. att man inte kan se något värde med blotta ögat.

Jag skulle bara helt enkelt vilja säga, hur jag ser saken från praktisk synpunkt. Jag finner denna skola alldeles för dyrbar både för staten och för de enskilda, som skola studera där. Denna åsikt har jag haft länge, men jag har inte blivit sämre inställd till densamma, sedan jag var närvarande vid ett agronomklubbens möte, där denna fråga diskuterades. Där voro närvarande lärare med mångårig erfarenhet och jag kan säga från olika läroanstalter, och där sades, att behovet av denna skola icke för närvarande kunde vara trängande, ty det är ett så litet antal platser i vårt land, som äro så pass väl av-

lönade, att en man med så dyra studier skulle kunna reda sig på den erhållna lönen, och, säga dessa lärare, vad skola alla de andra taga sig till, som få sina studieskulder i hög grad ökade utan att finna någon plats, som kan ge motsvarande ersättning?

När denna fråga diskuterades i andra kammaren, var det en med detta ämne mycket förtrogen person, som frågade sig, vad alla dessa högt studerade skulle taga sig till eller vilka platser, som skulle stå till deras förfogande, och när han kom till slutet, nämnde han bland annat försöksledare. Ja, det är verkligen beklämmande, om en person med så hög utbildning skulle vara tvungen att gå till en försöksledareplats, ty då behöva vi inte räkna långt för att förstå, att han skall knappast få en mänsklig tillvaro. Vi veta ju nämligen litet var, hur pass dåligt avlönade dylika platser äro. Jag har därför, som det också står i reservationen, ansett, att man skall anknyta dessa två nuvarande lantbruksinstitut till universiteten, därför att jag anser, att därigenom kommer den personliga förmågan längre. De, som ha möjligheter och förmåga, kunna komma att skaffa sig både en bättre titel och med detsamma en bättre plats, och därav följer också den bättre lönen. Nu blir det alltid 30 utexaminerade agronomer, och då kan det lätt hända, att bland tio, som söka platsen, kan man taga fel på agronom och agronom, så att ingendera parten blir nöjd.

För att inte herrarna skola tro, att det här finns något som helst skånkskt inslag, vill jag säga, att jag har den synen på tingen, att om jag själv varit i den lyckliga åldern, att jag skulle ha studerat vid en sådan högskola, skulle jag absolut ha förlagt dessa studier till utlandet, inte därför att jag försmår vare sig Ultuna eller Alnarp, utan därför att det inte skulle bli dyrare med studierna och ännu mera därför att jag då vore säker på en av de bästa platser, som kunna erbjudas någon, för såvitt jag hade klarat mina studier ordentligt. Det har visat sig under hela den tid, jag följt med, att vid tillsättandet av bra avlönade platser ha alltid utlandsstudierna avgjort, så att den, som haft de bästa meriterna från utlandet, har fått platsen, oavsett hur de gått i skolor här i Sverige. Så har det varit under alla de år, som jag följt med, och så kommer det säkerligen att förbli, och då äro dessa ännu värre ställda, om de först ha så dyra studier hemma och sedan behöva bege sig utrikes, därför att konkurrensen är så stor på detta område.

Jag har sett denna sak precis så, som vi sågo det i denna kammare, när det gällde upprättande av lärarinneseminiarierna. Vi ville då spara penningar och ändå ha det lika bra. Och som jag tidigare sagt: det är ingen brådska. Så länge läget är sådant, som herr Rosén och jag kommit överens om — jag skall inte begagna flera ord för att bevisa det — så länge det icke är någon brådska, kasta vi inte bort dessa miljoner för staten. Det kan hända, att en kommande utredning visar, att vi kanske kunna spara först och främst en miljon i engångskostnader och sedan hundratusen kronor i årliga utgifter. Det är värt att spara detta i dessa tider, och därför har jag gått in för att skjuta på frågan.

Nu är det ett särskilt yrkande framställt, att man skulle undersöka, huruvida icke Stockholm kanske är den lämpligaste platsen. För min del skiljer jag mig litet från dem, som gjort detta yrkande, därför att jag har inte i mitt innersta den uppfattningen, men jag har ingenting emot, att det blir en verklig utredning, ty skulle det visa sig, att fördelarna äro så väldiga i jämförelse med andra förslag, skall jag naturligtvis inte, då det kommer före, sätta mig rent på tvären, vilket ju inte heller skulle tjäna något till.

Jag skall därför be, herr talman, att få instämma i det yrkande, som framstälts av herr Johan Nilsson i Kristianstad.

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.

(Forts.)

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag skall endast säga några få ord till, egentligen med anledning av de reflexioner, som herr Rosén tillät sig göra här över sydsvenskt jordbruk. Jag förmodar, att hans anförande gjorde ett visst intryck på kammaren, så det kan ju hända, att det är nödvändigt, att en del av de antydningar, som han där gjorde, rättas till, då de möjligen kunde tolkas på det sättet, att jordbruket i de södra delarna av landet hade mindre betydelse. Herr Rosén ansåg, att vi hade svårt att reda upp våra förhållanden, och det är ju så för närvarande, men han ville ju också låta påskina, att vi ha och behöva ständigt hjälp från de övriga delarna av landet. Nu vet ju herr Rosén lika väl som andra i denna kammare, att det enda stöd, jordbruket fått, har ju varit det stöd åt sockerbetsodlingen, som lämnats från statsmakternas sida. Jag skall inte gå in på att tala om tullskyddet, men vi veta ju alla, att jordbruket där ligger i underkant och sålunda ha vissa fördringar. Vad sockerbetsodlingen beträffar, vill jag endast erinra om, att när man räknade ut den förmån, som landet hade av att få inhemskt socker under vissa kritiska år, fann man, att den förmånen tillförde landet ett värde av 300 miljoner kronor, så ännu är inte ett års ränta betald på den uppoffring, som gjordes på den tiden, herr Rosén. Vad sedan beträffar den tillgång på livsmedel, som fanns under dessa kritiska tider, undrar jag, hur en statistik däröver skulle ta sig ut, och om leveranserna säkrast och bäst skedde från norra eller södra delarna av landet, dessa leveranser, som gjorde att vi kunde nödortfigt draga oss fram.

Sverige är, som bekant, indelat i tre delar: Götaland, Svealand och Norrland. Då det gäller åkerarealen, har Götaland 58.2 procent, och vad beträffar det i jordbruket investerade kapitalet och inventarierna är det så, att 52 procent av landets nötkreatursstock finnes i Götaland. Gäller det produktionen av jordbruksalster, skall jag inte dra upp någon annan jämförelse än i fråga om animalieproduktionen, som ju är av särskilt intresse för hela riket. Jag vill nämna, att 70 procent av den invägda mjölmängden tillhör Götaland, och av svinstocken finns 80 procent i Götaland. Under sådana förhållanden är det ju klart, att jordbruket i södra Sverige har en synnerligen stor ekonomisk betydelse.

Det har riktats ett visst klander emot oss från de södra delarna av landet för att vi föra en viss talan här, men jag vill påpeka och understryka, innan denna debatt avslutas, att det är ingen, som yrkat på, att lantbruksundervisningen vid Ultuna skulle försämrans, men kärnpunkten i detta förslag är ju, att lantbruksundervisningen vid Alnarp skall försämrans. Det är detta, vi finna upprörande oklokt och orättvist. Hur frågan kommer att lösas, om den inte blir löst i dag, kan ju vara svårt att på rak arm säga, men jag vidhåller, att jag är mycket tveksam, huruvida det blir en förbättring att lösa frågan om den högre lantbruksundervisningen på sätt, som här är föreslaget, eller om det icke är bättre att bibehålla de lantbruksinstitut, vi ha vid Alnarp och Ultuna, med eventuella förbättringar, och sedan utnyttja de utomordentliga praktiskt-vetenskapliga institutioner, som jag inte här skall räkna upp, men som ju alla stå på en synnerligen hög ståndpunkt, där dessa agronomer från lantbruksinstitutet ha tillfälle att utbilda sig i fortsättningen.. Sedan ha de ju möjlighet att inhämta den högsta vetenskapliga bildningen vid de båda universitet, som vi ha nära Ultuna och Alnarp, av vilka det ena ligger intill Lunds universitet och det andra intill Uppsala. Därtill ha de möjlighet att utbilda sig vid högskolorna i Stockholm och Göteborg. Huruvida den vägen är den riktiga eller man skall ha en självständig lantbrukshögskola, vill jag inte uttala mig om, men i senare fallet håller jag på, att de nuvarande lantbruksinstitutet böra bibehållas, och lantbrukshögskolan bör sammankopplas

med centralanstalten i Stockholm. Jag tror att någon av dessa lösningar är mera praktiskt riktigt och förnuftigt än det föreliggande förslaget.

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)*

Herr Hammarskjöld, Hjalmar: Herr talman! Den första fråga, som här måste besvaras, är naturligtvis, huruvida man bör anse en lantbrukshögskola vara nödvändig och önskvärd, men detta är icke blott den första frågan, utan också i nuvarande läge den väsentliga och avgörande, eftersom förslaget störtande kommer att göra denna sak död för en överskådlig tid framåt.

Det är mycket angenämt för den, som ett tjugotal år tillhört ledningen för ett lantbruksinstitut, att höra de vackra ord, som talas om lantbruksinstitutet, men icke desto mindre vill jag konstatera, att intill denna dag har det varit en alldeles övervägande åsikt, att det svenska lantbruket har behov av det stöd, som endast en lantbrukshögskola med sin högre utbildning kan ge. En bekräftelse härpå finner man också i herr Henrikssons yttrande, när han talar om utländska kursdeltagares företräde till lediga platser, vilket företräde givetvis inte har berott på, att de varit i utlandet, utan därpå, att de fått högre utbildning, än som stått till buds inom landet.

Att herr Forssell inte ogärna ser, att frågan om en lantbrukshögskola skrinlägges, kan man efter hans anförande i går om, hur de svenska lantmännen böra förhålla sig, lätt förstå. Denna önskan är däremot svårare att förstå hos de övriga, som här uppträtt i sådan riktning. Jag tror inte, att de i grund och botten ha den uppfattningen, att frågan bör skjutas undan, men de ha talat, som om de hade den uppfattningen. De ha gjort sig skyldiga till överdrifter, som äro ägnade att försvåra frågans lösning. Till dylika överdrifter räknar jag t. ex. herr Nilssons i Kabbarp tal om ett nedbrytande. Det föreliggande förslaget nedbryter icke ens centralanstalten, som i vissa avseenden får bättre villkor än förut. Ännu mindre nedbryter det Alnarp, som kommer att utvidgas, och allra minst nedbryter det Ultuna, som herr Nilsson också nämnde som föremål för ett nedbrytande, men som tvärtom kommer att få en betydlig tillväxt.

Det som är nedbrytande är det nuvarande tillståndet på lantbruksundervisningens område. För närvarande äro av åtta professorer i Ultuna fyra besatta, och av dessa fyras innehavare falla två detta år för åldersstrecket. Återstå två av åtta.

I riktning mot frågans skrinläggande tala också de, som komma med alla möjliga olika önsknningar och detaljfrågor, som skulle bli föremål för utredning. Här har redan påpekats, att det är ett fullkomligt kaos i avseende å motiveringarna hos dem, som nu söka bringa frågan på fall. En utredning, vilken efter herr Nilssons i Kristianstad yrkande skall taga hänsyn till allt, som förekommit i frågan, skulle, om däri inbegripes även vad som förekommit i dag, bli en ofantligt omfattande utredning, och jag vill undra, om någon tror, att frågan om lantbrukshögskolan någonsin kan bli löst, om det förutsättes, att första kammaren och andra kammaren skola vara ense om sådana detaljer som antalet undervisningstimmar i matematik.

Herr talman! Jag vill inte uppehålla kammaren längre, utan inskränker mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nilsson, August: Herr talman! Jag ber att få säga endast några ord till repliker.

Herr Johan Bernhard Johansson påstod och den siste talaren instämde, att jag gjort mig skyldig till överord, då jag sagt, att i propositionen vill man riva ned Alnarp och Ultuna och riva sönder centralanstalten. Jag måste tillbakavisa denna beskyllning. Jag menar naturligtvis inte, att propositionen vill riva ned Alnarp och Ultuna på det sättet, att man river ner hus och bygg-

Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)

nader och jämnar allt med jorden; jag har naturligtvis inte med dessa förkortade uttryck menat något annat, än att man river ner eller slopar lantbruksinstitutet i Alnarp och Ultuna. Och att man river sönder centralanstalten, det kan väl ingen människa bestrida. Jag har med mina ord, fattade på det sättet, som naturligtvis var och en bör förstå, att jag menat, icke sagt annat än precis det riktiga.

Herr Johansson nämnde, att vi hade tjugu års utredning bakom oss, jag tyckte rentav han sade tjugu års prat i denna fråga, och att tiden för ett positivt beslut nu bör vara inne. Detta är nog en stor överdrift, herr Johansson. För tjugu år sedan var denna sak framme i några funderingar, och ett förslag kom då fram, men det var så litet allvar med det, att den episoden kan gärna glömmas. Det är de senaste fyra, fem åren, som saken ventilerats och kommittéutredning gjorts och myndigheterna avgivit sina utlåtanden; vi ha haft en enda proposition — det var förra året — och nu ha i en igen. Men när det gäller en så ofantligt viktig sak som en högskola för vårt svenska lantbruk, är ett år ingen tidsspilla att tala om. Det behövs väl att diskutera saken för att komma till ett gott resultat.

Herr Rosén skämtade på sitt älskliga och pikanta sätt med skåningarna och vårt jordbruk därnere, och det hörde jag på med nöje. Ty i själva verket håller jag med herr Rosén i fråga om sockerbetsodlingen och annan odling och röstar i de frågorna precis som han. Men när herr Rosén räknar upp det ena efter det andra, som inte duger i Skåne, så finns det dock något eller någon, som visat sig duga, och det är den skånske riksdagsman, som skrivit denna proposition, till vilken herr Rosén yrkat bifall. Han duger väl, även i herr Roséns ögon?

Det har sagts av herr jordbruksministern och andra, att om vi nu skrida till ett avslag, flyttas frågan ut i det ofattbara, och man vet inte vad man skall utreda eller föreslå. Det finns inga riktlinjer, inga positiva förslag från oppositionen, endast negativa. Detta bekymmer tror jag är ogrundat. För min del skulle jag mycket väl kunna framställa ett positivt yrkande, nämligen om bifall till propositionen med den ändring, att den praktiska utbildningskurs, som förlägges till Alnarp, också införes vid Ultuna, och att högskolan förlägges till Stockholm i samband med centralanstalten och anknyses till denna. Detta tror jag är det goda, lyckliga och positiva resultat, som vi nu äro mogna att komma till. Vad som sedan säges om Alnarp, det är framtidsmusik.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr Nilsson, Johan, i Kristianstad, att riksdagen skulle, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 143 och de i ämnet väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad allsidig utredning rörande den högre lantbruksundervisningen, varvid förutom de föreliggande sakkunnigutlåtandena även i ämnet väckta motioner och de i den allmänna diskussionen framkomna synpunkterna beaktades, samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förnyat förslag i ärendet.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 80, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Johan Nilssons i Kristianstad under överläggningen gjorda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 40.

Herr talmannen hemställde nu, att behandlingen av de på föredragningslistan återstående ärendena, som syntes kunna utan större svårighet medhinnas vid morgondagens sammanträde, måtte få uppskjutas till nämnda sammanträde samt att de anslag, som inom föreskriven tid utfärdats till det pågående sammanträdet fortsättande på aftonen, måtte få nedtagas.

Vad herr talmannen sålunda hemställt bifölls.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medverkan från svensk sida till en brobyggnad mellan Rügen och tyska fastlandet;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m.;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till medicinalstyrelsen jämte i ämnet väckta motioner;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till rese- och traktamentspenningar;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 124 gjorda framställning angående anslag till provisorisk avlösningsförbättring för lärare vid navigationsskolorna;

nr 169, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen och propositionen nr 220 gjorda framställningar angående rusdrycksmedlen samt statsskuldens amortering jämte i dessa ämnen väckta motioner;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag rörande avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel;

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fonden för mötande av förluster å Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922; och

*Ang. den
högre lant-
bruksunder-
visningens
ordnande.
(Forts.)*

nr 172, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till danaarv efter Erik Magnus Edvard Svedbom jämte en i ämnet väckt motion;

bevillningsutskottets memorial:

nr 45, med förslag till förordning om tillfällig skatt å bensen, som finnes i riket; och

nr 46, angående ersättning åt av utskottet vid behandling av vissa ärenden anlitade biträden;

bankoutskottets memorial:

nr 52, angående viss gratifikation m. m. åt de hos riksdagens kamrar och utskott samt i riksdagens kansli anställda vaktmästarna; och

nr 53, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott;

andra lagutskottets utlåtande nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 4:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; ävensom

särskilda utskottets memorial:

nr 2, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande särskilda utskottets utlåtande nr 1 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudgrunderna för en rättegångsreform samt i anslutning därtill väckta motioner; och

nr 3, angående arvode åt dess sekreterare m. fl.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 6.06 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.